

PROCESUIRANJE MUČENJA I ZLOSTAVLJANJA U CRNOJ GORI

IZVJEŠTAJ MONITORING TIMA NEVLADINIH ORGANIZACIJA
AKCIJA ZA LJUDSKA PRAVA, CENTAR ZA ANTIDISKRIMINACIJU
“EKVISTA”, CENTAR ZA GRAĐANSKO OBRAZOVANJE I SIGURNA
ŽENSKA KUĆA

HUMAN RIGHTS ACTION
AKCIJA ZA LJUDSKA PRAVA

AD CENTAR "EKVISTA"

Centar za građansko obrazovanje

SIGURNA ŽENSKA KUĆA

Projekat finansira
Evropska unija posredstvom Delegacije
Evropske unije u Crnoj Gori

Ambasada
Savezne Republike Njemačke
Podgorica

Beogradski centar
za ljudska prava

Podgorica, mart, 2013.

PROCESUIRANJE MUČENJA I ZLOSTAVLJANJA U CRNOJ GORI

(N A C R T)

IZVJEŠTAJ MONITORING TIMA NEVLADINIH ORGANIZACIJA

AKCIJA ZA LJUDSKA PRAVA
CENTAR ZA ANTIDISKRIMINACIJU "EKVISTA"
CENTAR ZA GRAĐANSKO OBRAZOVANJE
SIGURNA ŽENSKA KUĆA

Podgorica, mart, 2013.

Ova publikacija je nastala uz finansijsku pomoć Evropske unije i Ambasade Savezne Republike Njemačke u Podgorici. Sadržaj dokumenta je isključiva odgovornost Akcije za ljudska prava i ni u kom slučaju ne odražava stavove donatora.

N A C R T

PROCESUIRANJE MUČENJA I ZLOSTAVLJANJA U CRNOJ GORI

I UVOD

O projektu

Metod istraživanja i analize

Definicija mučenja i drugog zlostavljanja

Obaveza inkriminacije mučenja, djelotvorne istrage i odgovarajućeg kažnjavanja

II ZAKLJUČCI

III IZVJEŠTAJ

1. ZABRANA ZLOSTAVLJANJA U ZAKONODAVSTVU CRNE GORE

1.1. Ratifikovani međunarodni ugovori i međunarodni standardi

1.2. Usklađenost unutrašnjeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima

1.2.1. Ustav

1.2.2. Krivični zakonik

1.2.2.1. Visina propisanih kazni

1.2.3. Propisi koji regulišu pravo na djelotvornu istragu

1.2.3.1. Nadzor javnosti nad istragom

1.2.4. Propisi kojima je uređena zaštita okrivljenog u krivičnom postupku

1.2.5. Propisi o postupanju sa licima lišenim slobode

1.2.5.1. Prava pritvorenika

1.2.5.2. Prava osuđenika na izdržavanju kazni

1.2.5.3. Prava mentalno oboljelih

1.2.5.4. Upotreba prinude od strane policije

1.2.5.4.1. Disciplinska odgovornost policijskih i zatvorskih službenika, suspenzija i prestanak radnog odnosa

1.2.5.4.1.1. Disciplinska odgovornost

1.2.5.4.1.2. Udaljavanje sa posla (suspencija)

1.2.5.4.1.3. Prestanak radnog odnosa po sili zakona

2. ISTRAŽIVANJE, PROCESUIRANJE I KAŽNJAVANJE ZLOSTAVLJANJA U PRAKSI

1.1. Preporuke Crnoj Gori od međunarodnih tijela nadležnih za nadzor nad primjenom

međunarodnih ugovora protiv mučenja i drugog zlostavljanja

1.2. Procesuiranje prijava zlostavljanja od strane službenih lica

1.2.1. Slučajevi u kojima nije pokrenut krivični postupak

- 1.2.1.1. Zlostavljanje u antiterorističkoj operaciji „Orlov let“, 2006. Godine
- 1.2.1.2. Nečovječno i ponižavajuće postupanje prema štićenicima JU „Komanski most“, 2008. Godine
- 1.2.1.3. Incident na fudbalskoj utakmici FK ”Berane” i FK ”Budućnost”, 2008. godine
- 1.2.1.4. Zlostavljanje navijača na košarkaškoj utakmici između KK „Budućnost“ i KK „Partizan“, oktobar 2012. godine
- 1.2.1.5. Navodi o zlostavljanju zabilježeni u medijima

1.2.2. Slučajevi u kojima je pokrenut krivični postupak

1.2.2.1. Slučajevi u kojima nije došlo do podizanja optužnog akta

- 1.2.2.1.1. Masovno zlostavljanje pritvorenika u ZIKS-u, 1. septembra 2005.
- 1.2.2.1.2. Slučaj pritvorenika Igora Milića i Dalibora Nikezića
- 1.2.2.1.3. Slučaj pritvorenika Marka Đurkovića
- 1.2.2.1.4. Slučaj Miroslava Šoškića

1.2.2.2. Slučajevi u kojima je podignut optužni akt

- 1.2.2.2.1. Slučaj Petra Siništaja
- 1.2.2.2.2. Nezakonito kažnjavanje u pritvoru ZIKS – Vladana Kljajić
- 1.2.2.2.3. Slučaj Aleksandra Pejanovića
- 1.2.2.2.4. Slučaj Milovana Jovanovića
- 1.2.2.2.5. Slučaj Miljana Despotovića
- 1.2.2.2.6. Slučaj Nenada Ivezića
- 1.2.2.2.7. Slučaj Siniše Dabanovića, Nišavić Ivana i Vladimira Maraša
- 1.2.2.2.8. Slučaj Radovana Labovića
- 1.2.2.2.9. Slučaj Dušana Mugoše
- 1.2.2.2.10. Slučaj Miljana Šćepanovića, Miljana Nedovića i Stojana Rubežića
- 1.2.2.2.11. Slučaj Žarka Boričića
- 1.2.2.2.12. Slučaj Dejana Dendića
- 1.2.2.2.13. Slučaj Dragana Tomića
- 1.2.2.2.14. Slučaj Slavka Perovića

1.2.2.3. Prvostepene presude u procesuiranim slučajevima policijskog zlostavljanja

- 1.2.2.3.1. Osnovni sud u Baru
- 1.2.2.3.2. Osnovni sud u Rožajama

- 1.2.2.3.3. Osnovni sud u Ulcinju
- 1.2.2.3.4. Osnovni sud u Kolašinu
- 1.2.2.3.5. Osnovni sud u Herceg Novom
- 1.2.2.3.6. Osnovni sud u Podgorici
- 1.2.2.3.7. Osnovni sud u Bijelom Polju
- 1.2.2.3.8. Osnovni sud u Žabljaku
- 1.2.2.3.9. Osnovni sud u Beranama
- 1.2.2.3.10. Osnovni sud u Danilovgradu
- 1.2.2.3.11. Osnovni sud u Kotoru

I UVOD

O projektu

Izvještaj je nastao u okviru projekta "Monitoring poštovanja ljudskih prava u institucijama zatvorenog tipa u Crnoj Gori", koji su Akcija za ljudska prava, nosilac projekta, i partnerske organizacije: Centar za građansko obrazovanje, Centar za antidiskriminaciju "EKVISTA", Sigurna ženska kuća, Beogradski centar za ljudska prava i Letonski centar za ljudska prava, sprovodile od 1. marta 2011. do kraja marta 2013. godine.

Osnovni cilj projekta bio je da unaprijedi zaštitu od mučenja, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja u Crnoj Gori i pomogne efikasno sprovođenje preporuka međunarodnih stručnih tijela, Komiteta protiv mučenja - CAT i Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja - CPT za Crnu Goru. Cilj projekta je i podrška kontrolnoj funkciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda (nacionalni mehanizam za sprječavanje mučenja) i Skupštine Crne Gore u opštoj zaštiti od mučenja i drugog zlostavljanja, i posebno, poštovanju prava rezidenata ustanova zatvorenog tipa.

U okviru projekta obezbijedene su i dvije publikacije za sve državne tužioce i nadležne sudije, odnosno državna tužilaštva i nadležne sudove u Crnoj Gori: "Sprečavanje i kažnjavanje mučenja i drugih oblika zlostavljanja – priručnik za sudije i tužioce", Radmila Dragičević-Dičić, dr Ivan Janković, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2011. i "Zabrana mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja - zbirka presuda Evropskog suda za ljudska prava", ur. Žarko Marković, Akcija za ljudska prava, Podgorica, 2013.

Izvještaj je napisao advokat Luka Stijepović, u saradnji sa Teom Gorjanc-Prelević i Mirjanom Radović iz Akcije za ljudska prava. Advokatica Daliborka Knežević, ispred Centra za antidiskriminaciju EKVISTA, priredila je analize slučajeva Nenada Ivezića, Miljana Despotovića i JU Zavoda „Komanski most“. Urednica izvještaja je Tea Gorjanc-Prelević, izvršna direktorka Akcije za ljudska prava.

Posebno se zahvaljujemo na saradnji predsjednicima svih osnovnih sudova u Crnoj Gori, Slavici Stijović, sekretarki Osnovnog suda u Podgorici, Zorici Dabanović, upraviteljki sudske pisarnice Osnovnog suda u Baru, Zdravku Rajeviću, savjetniku u Osnovnom sudu u Beranama, advokatima: Daliboru Kavariću, Azri Jasavić, Borislavu Vlaoviću i Vladimiru Vulekoviću, kao i Siniši Dabanoviću, Aleksadru Saši Zekoviću i Rašku Dendiću.

Metod istraživanja i analize

U izvještaju su razmatrani slučajevi navoda o zlostavljanju od strane službenih lica i njihovo procesuiranje u skladu sa međunarodnim standardom zabrane mučenja i drugog zlostavljanja u vidu surovog, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja. Iako evropski standard zabrane mučenja, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja podrazumijeva i obavezu države da procesuirala i sankcioniše i zlostavljanje koje izvrše privatna lica, ovaj izvještaj obuhvata samo procesuiranje državnih službenika, u skladu sa definicijom mučenja i zlostavljanja iz Konvencije protiv mučenja i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka, usvojene pod okriljem Ujedinjenih nacija.

Akcent na procesuiranje službenih lica važan je i zbog ocjene spremnosti pravosuđa da obezbijedi vladavinu prava djelotvornim procesuiranjem i kažnjavanjem i državnih službenika, s obzirom na to da je u prethodnom, jednopartijskom i nedemokratskom sistemu, procesuiranje državnih službenika uopšte, a pogotovo u sličnim postupcima, bilo gotovo nepostojeće.

U izvještaju su analizirani slučajevi koji nisu doveli do pokretanja krivičnog postupka ili do optuženja, a poznati su domaćoj javnosti (putem medija) ili i međunarodnoj javnosti (putem izvještaja Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (*European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment - CPT*) o posjeti Crnoj Gori od 15. do 22. septembra 2008. godine)¹. Radi se o 15 slučajeva u kojima nije došlo do pokretanja krivičnog postupka i 4 slučaja u kojima nije došlo do optuženja.

Analizirane su i presude okrivljenim službenim licima (zaposlenima u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija i Upravi policije) za krivična djela sa obilježjima zlostavljanja i to Zlostavljanje u vršenju službe² Zlostavljanje³ i Mučenje⁴, Iznudivanje iskaza⁵, Teška tjelesna povreda⁶, Laka tjelesna povreda⁷, koje su donijeli sudovi u Crnoj Gori počev od 1. januara 2007. do 2013. godine (osim presude Osnovnog suda u Podgorici K.br. 1755/03 od 6.05.2003, koja je uvrštena zbog reprezentativnosti), i to 44 pravosnažne presude i 2 koje nisu postale pravosnažne, kao i jedno pravosnažno rješenje o obustavljanju krivičnog postupka.⁸

Prilikom analize postupanja sudova, za potrebe statističkog pregleda, obračunate su pojedinačne odluke sudova u odnosu na svakog okrivljenog, u odnosu na vinost (kriv ili oslobođen), krivičnu sankciju (kazna zatvora, novčana kazna ili uslovna osuda), da li presudom se optužba odbija ili rješnjem postupak obustavlja ili na pravosnažnost odluke. Ovako je postupljeno zbog preglednosti, jer se ispitani krivični predmeti u kojima je došlo do podizanja optužnog akta

¹ Dostupan na: <http://www.cpt.coe.int/documents/mne/2010-03-inf-mne.pdf>.

² Raniji Krivični zakon RCG (Sl. list RCG, 42/93...90/02)

³ Čl. 166a KZ

⁴ Čl. 167 KZ

⁵ Čl. 166 KZ

⁶ Čl. 151 KZ

⁷ Čl. 152 KZ

⁸ Presude je Akciji za ljudska prava dostavilo šest osnovnih sudova (Podgorica, Bijelo Polje, Kolašin, Berane, Rožaje, Bar, Ulcinj, i Herceg Novi) na osnovu zahtjeva za slobodan pristup informacijama, kao i presude koje su objavljene na internet stranicama osnovnih sudova u Kotoru, Danilovgradu, Žablaku i Podgoricm, te presude koje su oštećene lica dostavljala Akciji za ljudska prava.

(56 slučajeva ukupno, od čega je u čak u 55 donijeta prvostepena odluka) često odnose na dva ili više saizvršilaca (u 31 predmetu od 56 navedenih), u odnosu na koje onda sud ponekad različito odlučuje (u 7 predmeta od 31). Takođe, u 5 ispitanih slučajeva je donijeta prvostepena presuda, koja sadrži više različitih odluka, odnosno istom je izvršiocu stavljeno na teret više djela zlostavljanja u vezi sa kojim djelima je sud donio različite odluke, pa je stoga svaka ta odluka u odnosu na jednog izvršioca smatrana za poseban slučaj prilikom izrade statistike (Presuda Osnovnog suda u Podgorici, K.br. 09/1172 od 8.6.2010. kojim se odbija optužba protiv Gorana Stankovića zbog zlostavljanja Aleksandra Pejanovića i presuda Osnovnog suda u Podgorici protiv Paunović Ivica, Milana Kljajevića, Leković Milanka, Radunović Bojana i Đuričić Dobrivoja u ponovljenom postupku zbog zlostavljanja Aleksandra Pejanovića koja je objavljena 11.02.2013. godine; presuda Višeg suda u Podgorici Kž.br. 1325/12 od 13.11.2012. godine u slučaju Nenada Ivezića, presuda K. br. 87/10 Osnovnog suda u Bijelom Polju od 11.06.2010. godine, presuda K.br. 42/08 Osnovnog suda u Žablaku od dana 2.10.2008. i presuda K.br. 360/11 Osnovnog suda u Beranama od dana 29.02.2012. godine). Pri tome, razlog za ovakav pristup je i to što se u vezi sa slučajem pok. Aleksandra Pejanovića vode dva postupka protiv okrivljenih za zlostavljanje, koji su statistički razmatrani kao posebni slučajevi, od kojih je jedan rezultirao presudama Osnovnog suda u Podgorici, K.br. 09/1172 od 8.6.2010. i prvostepenom presudom od 11.02.2013. (protiv Gorana Stankovića, Paunović Ivica, Milana Kljajevića, Leković Milanka, Radunović Bojana i Đuričić Dobrivoja) i drugi, u kome još nije donijeta prvostepena presuda (protiv Rondović Ratka i Raičević Dušana).

Prilikom izrade izvještaja korišćeni su i sledeći izvori informacija:

- izvještaj Akcije za ljudska prava "Ljudska prava u Crnoj Gori 2010-2011", Podgorica, 2011;⁹
- informacije o slučajevima zlostavljanja koje je u svojim kvartalnim izvještajima počev od 2007. i zaključno sa drugim kvartalom 2012. godine objavila nevladina organizacija Inicijativa mladih za ljudska prava (Youth Initiative for Human Rights – YIHR)¹⁰;
- izvještaj Građanske alijanse „Ljudska prava u Crnoj Gori – od referenduma do početka pregovora sa EU, maj 2006-jun 2012”;
- informacije o slučajevima zlostavljanja koje su od 1. januara 2007. godine do marta 2013. godine objavljivali mediji u Crnoj Gori;
- informacije koje je Akcija za ljudska prava dobila od Vrhovnog državnog tužilaštva kao odgovore na zahtjeve za slobodan pristup informacijama u vezi sa procesuiranjem određenih slučajeva zlostavljanja, i to: (i) od dana 12.03.2012. godine u vezi istrage zlostavljanja i nestanka štićenika iz JU „Komanski most“¹¹; (ii) od dana 20.03. 2012. godine u vezi procesuiranja slučajeva Pejanović, Kljajić, zlostavljanja pritvorenika u ZIKS-u 2005. godine i zlostavljanja u akciji „Orlov let“¹²; (iii) od dana 25.06.2012. godine kojim je Akciji za ljudska prava dat odgovor u vezi sa procesuiranjem slučajeva za koje je Akcija za ljudska prava prethodno saznala iz medija ili iz izvještaja Inicijative mladih za

⁹ Dostupan na internetu, www.hracion.org.

¹⁰ Kvartalni izvještaji o stanju ljudskih prava u Crnoj Gori za navedeni period dostupni na: <http://www.yihr.me/>

¹¹ Rješenje Vrhovnog državnog tužilaštva: KTR. broj 500/10, dostupno u arhivi Akcije za ljudska prava

¹² Rješenje Vrhovnog državnog tužilaštva: TU. broj 312/10, dostupno u arhivi Akcije za ljudska prava

ljudska prava¹³;

- dokumentacija ili informacije koje su autori dobili neposredno od oštećenih lica ili od advokata tih lica.

Definicija mučenja i drugog zlostavljanja

Konvencija protiv mučenja i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka¹⁴, usvojena pod okriljem Ujedinjenih nacija 1984. godine, mučenje (torturu) određuje kao:

„svaki akt kojim se jednom licu namjerno nanose bol ili teške fizičke ili mentalne patnje u cilju dobijanja od njega ili nekog trećeg lica obavještenja ili priznanja ili njegovog kažnjavanja za delo koje je to ili neko treće lice izvršilo ili za čije izvršenje je osumnjičeno, zastrašivanja tog lica ili vršenja pritiska na njega ili zastrašivanja ili vršenja pritiska na neko treće lice ili iz bilo kojeg drugog razloga zasnovanog na bilo kom obliku diskriminacije, ako taj bol ili te patnje nanosi službeno lice ili bilo koje drugo lice koje deluje u službenom svojstvu ili na njegov podsticaj ili sa njegovim izričitim ili prećutnim pristankom. Izraz se ne odnosi na bol ili patnje koje su rezultat isključivo zakonitih sankcija, neodvojivih od tih sankcija ili koje te sankcije prouzrokuju.“

Zabrana mučenja propisana je i članom 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima¹⁵ („Niko ne smije biti podvrgnut mučenju, ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju”).

U skladu s navedenom definicijom mučenja, Komitet protiv mučenja¹⁶ i Evropski sud za ljudska prava su u svojoj praksi zauzeli stav da mučenje čine tri elementa¹⁷:

- nanošenje velikog fizičkog ili psihičkog bola ili patnje. Nije svako grubo ponašanje mučenje, već ono mora biti većeg intenziteta, što zavisi od faktora kao što su: trajanje, fizičke i mentalne posljedice koje ostavljaju, polna pripadnost, starost i zdravstveno stanje žrtve, način i metod izvršenja. Znači da će neko ponašanje biti smatrano mučenjem samo ako se radi o žrtvi određenog uzrasta, pola ili starosti (subjektivni faktori). Međutim, ove subjektivne faktore treba uzimati s oprezom, jer će se djelo smatrati uvijek mučenjem ako izaziva dovoljno veliki bol.¹⁸

¹³ Rješenje Vrhovnog državnog tužilaštva: TU. broj 210/12, dostupno u arhivi Akcije za ljudska prava

¹⁴ Ovu konvenciju ratifikovala je još SFRJ 1991. godine, Sl. list SFRJ- Međunarodni ugovori, 9/91

¹⁵ Konvencija za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, Sl. list SCG - Međunarodni ugovori, 9/03

¹⁶ Komitet (Committee Against Torture – CAT) osnovan je radi nadzora nad primjenom Konvencije protiv torture i drugih surovih, neljudskih i ponižavajućih kazni i postupaka.

¹⁷ Vidjeti „Zabrana torture – vodič za primjenu člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima“, Savjet Evrope, Aisling Reidy, Savjet Evrope, 2004, str. 18, i ”Sprečavanje i kažnjavanje mučenja i drugih oblika zlostavljanja – priručnik za sudije i tužioce”, Radmila Dragičević-Dičić, Ivan Janković, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2011, str. 53-54.

¹⁸ *Selmouni protiv Francuske*, presuda od 28.07.1998. godine, vidi prevod u ”Sprečavanje i kažnjavanje mučenja i drugih oblika zlostavljanja – priručnik za sudije i tužioce”, *op.cit.*, str. 245.

- namjerno ili svjesno nanošenje bola. Bitno je da postoji namjera nehumanog postupanja.¹⁹

- patnje se nanose s određenim ciljem, kao što je dobijanje informacija, zastrašivanje ili nezakonito kažnjavanje.

Pri tome, kako se u samoj definiciji navodi, samo mučenje od strane službenog lica ili lica koje to radi na podsticaj ili uz pristanak službenog lica može se smatrati torturom u smislu Konvencije UN. Za razliku od izričite Konvencije, Evropski sud za ljudska prava tumači šire član 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima, tako da obuhvata i zabranu mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja i u odnosu na privatna lica. Sud je u nekoliko presuda jasno stavio do znanja da se od država zahtijeva da preduzmu mjere kako bi osigurale da ljudi u njihovoj jurisdikciji ne budu izloženi torturi ili nehumanom i ponižavajućem postupanju, uključujući i zlostavljanje od strane privatnih pojedinaca.²⁰

Pored mučenja kao najtežeg oblika zlostavljanja, zabranjeno je i nečovječno ili ponižavajuće postupanje koje se ne može podvesti pod mučenje jer nema dovoljan stepen intenziteta ili cilj.²¹

Nečovječno postupanje je nanošenje ozbiljnih fizičkih ili psihičkih patnji, kao što je udaranje, batiranje, povlačenje za kosu i udaranje o zid, prijetnje bliskim članovima porodice, ali i prijetnja mučenjem, nehigijenski uslovi i uskraćivanje vode i hrane prilikom lišavanja slobode²², kao i razaranje imovine – doma pod okolnostima koje su izazvale veliki nemir i patnju²³. Ponižavajuće postupanje je ono koje kod žrtve stvara osjećaj straha, snažnog nemira i inferiornosti, koje je u stanju da ponizi.²⁴ Ponižavajuće postupanje je takođe opisano kao postupanje koje uključuje slamanje fizičkog ili moralnog otpora ili koje tjera žrtvu da postupa protiv sopstvene volje ili savjesti.²⁵

Obaveza inkriminacije mučenja, djelotvorne istrage i odgovarajućeg kažnjavanja

Konvencija protiv mučenja, Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima²⁶ i Evropska konvencija o ljudskim pravima obavezuju Crnu Goru da u krivičnom pravu propiše akte mučenja i druge vrste zlostavljanja kao krivična djela i za njih predvidi kazne koje odgovaraju težini prestupa. Država je obavezana i da odmah ("u najkraćem roku"), pokrene nepristrasnu istragu po

¹⁹ U predmetu *Aksoy protiv Turske*, 18.12.1996. Evropski sud je utvrdio da je u predmetnoj torturi nad pojedincem (tzv. palestinsko vješanje – vješanje žrtve za ruke koje su vezane iza leđa) to „postupanje moglo biti samo namjerno“ i da je „bio potreban izvjestan stepen priprema i uvježbanosti da bi se ono izvelo“ (vidi „Zabrana torture – vodič za primjenu člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima“, Aisling Reidy, Savjet Evrope, 2004, str. 21).

²⁰ „Zabrana torture – vodič za primjenu člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima“, Aisling Reidy, Savjet Evrope, 2004, str. 46-48, poziva se na presudu A. protiv UK, od 23.9.1998, st. 22. (dostupno na internetu)

²¹ *Ibid.*

²² „Sprečavanje i kažnjavanje mučenja i drugih oblika zlostavljanja – priručnik za sudije i tužioce“, Radmila Dragičević-Dičić, Ivan Janković, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2011, str. 70.

²³ *Selçuk i Asker protiv Turske*, 1998, stav 78; Dulas protiv Turske, 2001, stav 55.

²⁴ „Zabrana torture – vodič za primjenu člana 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima“, Aisling Reidy, Savjet Evrope, 2004, str. 23.

²⁵ *Ibid.*

²⁶ *Sl. list SFRJ*, 7/1971.

službenoj dužnosti uvijek kada postoje osnovi sumnje da je na njenoj teritoriji izvršen neki akt mučenja, odnosno nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja.²⁷ Detaljnije o ovim standardima i njihovom poštovanju u Crnoj Gori u nastavku izvještaja.

II ZAKLJUČCI

1. Definicija mučenja je u velikoj mjeri usklađena sa definicijom iz Konvencije UN protiv mučenja i drugih svirepih, nehumanih ili ponižavajućih kazni ili postupaka i preporukama Komiteta protiv mučenja, ali i dalje nije propisano da se kažnjava i za pokušaj izvršenja krivičnih djela mučenja i zlostavljanja odnosno djela koja sadrže elemente mučenja i zlostavljanja (Zlostavljanje²⁸ i Mučenje²⁹, Iznudivanje iskaza³⁰, Genocid³¹, Izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje, razdora ili netrpeljivosti³², ratni zločini³³, surovo postupanje s ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima³⁴, Teška tjelesna povreda³⁵, Laka tjelesna povreda³⁶, Prinuda³⁷, Otmica³⁸, krivična djela protiv dostojanstva ličnosti i morala³⁹, krivična djela protiv polne slobode⁴⁰, Trgovina ljudima⁴¹, Zapuštanje i zlostavljanje maloljetnog lica⁴², Nasilje u porodici⁴³, Nasilničko ponašanje,⁴⁴ itd).
2. Propisane kazne za krivična djela Mučenje, Zlostavljanje, Iznudivanje iskaza, za službeno lice najviše od 1 do 8 godina (za Mučenje), odnosno od 2 do 10 godina (za Iznudivanje iskaza praćeno teškim nasiljem), pri čemu je ostavljena mogućnost izricanja uslovne osude, suviše su blage, imajući u vidu praksu Komiteta protiv mučenja UN, koja odgovarajućim sankcijama za mučenje smatra one od 6 do 20 godina zatvora.
3. Uprkos međunarodnim standardima koje je Crna Gora zvanično prihvatila, i izričitim preporukama međunarodnih stručnih tijela (CPT i CAT) Crnoj Gori, procesuiranje mučenja i zlostavljanja za koje su okrivljeni službenici policije i zatvorski službenici bilo je najčešće nedjelotvorno i neefikasno, praćeno uslovnim osudama i krajnje ublaženim

²⁷ Vidjeti posebno čl. 13 Konvencije protiv mučenja.

²⁸ Čl. 166a KZ

²⁹ Čl. 167 KZ

³⁰ Čl. 166 KZ

³¹ Čl. 426 KZ

³² Čl. 370 KZ

³³ Čl. 427–430 KZ

³⁴ Čl. 437 KZ

³⁵ Čl. 151 KZ

³⁶ Čl. 152 KZ

³⁷ Čl. 165 KZ

³⁸ Čl. 162 KZ

³⁹ Čl. 204–208 KZ

⁴⁰ Čl. 204–212 KZ

⁴¹ Čl. 444 KZ

⁴² Čl. 219 KZ

⁴³ Čl. 220 KZ

⁴⁴ Čl. 399 KZ

kaznama. Ovakvo postupanje promoviše nekažnjivost, ohrabruje mučenje i zlostavljanje, krši međunarodne standarde ljudskih prava i ozbiljno dovodi u sumnju kapacitet postojećeg pravosuđa i policije da uspostave vladavinu prava.

- Od 75 slučajeva, koji su obrađeni u ovom izvještaju, krivični postupak je pokrenut u 60 slučajeva (80%), od kojih u 4 slučaja nije došlo do podizanja optužnog akta, dok je u 56 slučajeva optužni akt podignut.
 - Od ukupno 121 ispitane sudske odluke, više od trećine su oslobađajuće (51 ili 42%), odnosno donijeta je presuda kojom je optužba odbijena zbog odustanka državnog tužioca od gonjenja ili zastarjelosti krivičnog gonjenja (19 ili 16%).
 - Odlukama kojima je odgovornost izvršilaca utvrđena⁴⁵ (50 ili 41%), oni su osuđeni na neadekvatne kazne, najčešće uslovne osude (u 39 ili 76,5% od 50) ili minimalne ili ublažene kazne zatvora (10 ili u 20%).
4. Najviša pravosnažna kazna, na koju je u ispitanom uzorku neko službeno lice osuđeno je 5 mjeseci zatvora. Ova kazna je određena u dva slučaja, presudom Osnovnog suda u Podgorici K.br. 1971/08 od 20.05.2011, kojom je osuđen policajac D.P. zbog dva krivična djela zlostavljanje iz čl.166a st.2 u vezi st.1 KZ svako u sticaju sa krivičnim djelom laka tjelesna povreda iz čl.152 st.2 u vezi st. 1 KZ CG koja je preinačena presudom Višeg suda u Podgorici Kž. br. 1654/11⁴⁶ i presuda Osnovnog suda u Podgorici K. br. 976/10 od 28.02.2011 kojom je pravosnažno osuđen policajac Dejan Damjanović, zbog krivičnog djela mučenje i zlostavljanje putem pomaganja iz čl.167 st. 3 u vezi st. 2 uvezi čl. 25 KZ, ali koji je pomilovan od strane predsjednika Crne Gore.⁴⁷
5. Najteža izrečena kazna u ispitanom uzorku (iako presuda još nije pravosnažna), je kazna zatvora u trajanju od po 7 mjeseci na koju su prvostepenom presudom od 11.02.2013. godine osuđeni policajci Paunović Ivica, Leković Milanko i Kljajević Milan zbog krivičnog djela Teška tjelesna povreda putem pomaganja u sticaju sa krivičnim djelom Zlostavljanje putem pomaganja na štetu Aleksandra Pejanovića.⁴⁸
6. Državno tužilaštvo u nekim od najkontraverznijih slučajeva (prebijanje pritvorenika u ZIKS-u 2005, zlostavljanje navijača na spotskim incidentima), po nekoliko godina sprovodi neefikasne istrage bez rezultata, ili čak i odustaje od krivičnog gonjenja (u 7 ispitanih slučajeva).
7. Državno tužilaštvo u 15 slučajeva od ukupno 75 ispitanih (20%) nije procesuiralo navode o zlostavljanju, tako što je ili odbacilo krivičnu prijavu zlostavljanja (u 4 od 15), ili oštećeni nisu ni podnijeli krivičnu prijavu, a tužilaštvo propustilo da navode date medijima ispita po službenoj dužnosti (u 8 od 15), ili tako što tužilaštvo uopšte nije postupalo po prijavljenim slučajevima zlostavljanja (u 3 od 15). U grupu gdje

⁴⁵ Na dan 12.03.2013, 101 ispitana odluka je bila pravosnažna odnosno 83,5%.

⁴⁶ Vidi stranu 79 ovog Izvještaja

⁴⁷ Vidi stranu 85 ovog Izvještaja

⁴⁸ Vidi odjeljak 2.2.2.2.3. Prebijanje Aleksandra Pejanovića u pritvorskoj jedinici policije u Podgorici

tužilaštvo nije postupalo spadaju medijski praćeni slućajevi zlostavljanja okrivljenih u akciji „Orlov let“ i štiićenika JU Zavod „Komanski most“ (koje je komentarisao CPT u svom izvještaju) kao i zlostavljanje navijaća na košarkaškoj utakmici KK „Budućnost“ – KK „Partizan“.

8. Prilikom optuženja tužilaštvo je skoro uvijek stavljalo poćiniocima na teret lakše krivićno djelo, Zlostavljanje, i pored toga što su u konkretnom slućaju bile nanijete ozbiljne povrede, i nanijete oćigledne tjelesne i psihićke patnje, koje bi i u svjetlu mećunarodnih standarda morale biti okarakterisane kao mućenje. Naime, definicija krivićnog djela Zlostavljanje⁴⁹ je jako široka („ko drugoga zlostavlja ili prema njemu postupa na naćin koji vrijeća ljudsko dostojanstvo“) odnosno povreda dostojanstva zavisi od mnogo subjektivnih faktora ųrtve (uzrast, pol, kulturno porijeklo...), pa stoga tuųiocu ćesto pod zlostavljanje podvode djela koja to objektivno nisu, a oćigledno mućenje tretiraju kao blaųi oblik, tj. poniųavajuće postupanje.
9. Dešava se da se optuųbom ili i istragom ne obuhvate sva umješana lica - svi drųavni sluųbenici za koje postoji osnovana sumnja da su u radnjama izvršenja neposredno ućestvovali, ili da su pomogli izvršenje krivićnog djela. Takoće, optuųbom, a nekada i istragom, ne obuhvataju se sva krivićna djela koja su se oćigledno stekla u radnjama sluųbenih lica - nanošenje lakih i teških tjelesnih povreda, uprkos medicinskoj dokumentaciji i nalazima vještaka. Primjera radi, okrivljeni se pored Zlostavljanja ne tereti i za Laku tjelesnu povredu, iako su povrede nanijete drvenom palicom, koja predstavlja „sredstvo podobno da teško povrijedi“, pa bi po zakonu ovo djelo tuųilac trebalo da goni po sluųbenoj duųnosti.⁵⁰
10. Sudovi ćesto zanemaruju bez obrazloųenja ili uz nedovoljno obrazloųenje oćigledne dokaze zlostavljanja (npr. tjelesne povrede utvrćene od strane vještaka sudske medicine) i ne izvodi sve dokaze koji su neophodni za pravilno i potpuno utvrćivanje ćinjenićnog stanja, tj. rasvjetljavanje svih okolnosti, posebno u pogledu uzroka povreda, odnosno svih poćinilaca zlostavljanja (saslušanje svih svjedoka, prepoznavanje...), što je u oštroj suprotnosti sa praksom Evropskog suda za ljudska prava u kojoj se zahtijeva temeljno utvrćivanje svih relevantnih ćinjenica.⁵¹ S druge strane, presude se, izmeću ostalog, zasnivaju na nekritićnom prihvatanju iskaza okrivljenih, ili iskaza kolega okrivljenih kao svjedoka, koji su oćigledno usmjereni na olakšavanje poloųaja okrivljenih u sudskom postupku.⁵² Okrivljeni se vrlo ćesto brane

⁴⁹Ćlan 166a stav 1 Krivićnog zakonika Crne Gore.

⁵⁰ U ispitanim presudama: presudi Osnovnog suda u Kotoru K.br.434/08 od dana 28.07.2010.; presudama Osnovnog suda u Danilovgradu K.br. 272/08 od 16.09.2009. godine, K.br.267/09 od 4.06.2010. godine i K.br. 306/09 od 5.7.2010; presudi Osnovnog suda u Kolašinu 237/09 od 27.10.2009. godine.

⁵¹ To je posebno oćigledno iz ispitanih presuda Osnovnog suda u Baru K.br. 221/08 od 5.02.2009. i K.br. 5/10 od 9.2.2010, kao i presuda Osnovnog suda u Bijelom Polju K.br. 181/08 od 19.05. 2008. i K.br. 767/09 od 10.12.2009.

⁵² Vidjeti, primjera radi, presudu Evropskog suda za ljudska prava u predmetu *V.D. protiv Hrvatske* iz 2011. godine: ”83. Isto tako, u svim daljnjim postupcima koji su se odnosili na policajce koji su sudjelovali u dogaćaju, nisu komentirani zakljući vještakinje forenzićarke iz kaznenog postupka protiv podnositelja. Umjesto toga, nacionalne su vlasti nekritićno prihvatile izjave policijskih djelatnika da si je podnositelj sam zadao ozljede. Nisu uložile nikakve daljnje napore da utvrde toćan naćin na koji je podnositelj zadobio ozljede i da odgovore na pitanje je li sila koju su upotrijebili policijski djelatnici bila prekomjerna narućivanjem novog vještackog nalaza i mišljenja koje bi se usredotoćilo na ova pitanja.”

da su zlostavljana lica već došla sa povredama, da su povrede nastale slučajno prilikom opiranja hapšenju ili da su zlostavljana lica sama sebe povrijedila.

11. Istrage i suđenja traju predugo, pa dolazi i do zastarjelosti krivičnog gonjenja⁵³ (u dva slučaja).⁵⁴ S druge strane, u pojedinim slučajevima procesuiranje teče toliko sporo da postoji opasnost da je zastarjelost već nastupila (na primjer, u slučaju masovnog zlostavljanja zatvorenika u ZiKSU-u 2005. godine, čije je procesuiranje već detaljno kritikovano u izvještaju CPT-ja o posjeti Crnoj Gori 2008).

12. Okrivljeni policajci i zatvorski službenici, uprkos dokazima o zlostavljanju, kao što su nalazi vještaka medicinske struke i vještaka sudske medicine kojima se utvrđuju povrede nastale od udaraca na dan kada oštećeni navodi da se zlostavljanje dogodilo, vjerodostojni iskazi svjedoka koji su prisustvovali zlostavljanju ili vidjeli povrede kod oštećenih lica i sl, ipak bivaju oslobođeni, ili državni tužilac odustane od krivičnog gonjenja zbog navodnog nedostatka dokaza (u 7 ispitanih slučajeva u kojima je donijeto 17 ovakvih odluka prema okrivljenim licima).

13. Čak i kada budu osuđeni, državnim službenicima se najčešće izriču neadekvatno blage kazne za svrhu prevencije torture - izriče se uslovna osuda ili najniže kazne zatvora, koje pritom bivaju ili neosnovano dodatno ublažene, ili takve presude bivaju ukinute u postupku po žalbi pa se okrivljeni u ponovljenom postupku oslobode ili bude izrečena uslovna osuda, ili drugostepeni sud preinači prvostepenu presudu u dijelu sankcije, tako što je ublaži. Pri tome je i predsjednik države pomilovao policajca, koji je bio pravosnažno osuđen na kaznu zatvora.⁵⁵

14. Od 18 preporuka na temu istraživanja navoda o zlostavljanju, iz izvještaja CPT o posjeti Crnoj Gori 2008. godine, samo su dvije preporuke ispunjene i to, djelimično, preporuka u vezi sa stručnom obukom za policijske službenike koja uključuje module o ljudskim pravima, profesionalnoj etici i međuljudskoj komunikaciji, kao i preporuka da se obezbijedi procesuiranje lica koja su u pritvorskoj jedinici ZIKS-a zlostavljala Vladanu Kljajić.⁵⁶ Posebno iznenađuje da uprkos detaljnoj kritici nedjelotvornog procesuiranja slučajeva "Orlov let" i zlostavljanje pritvorenika u ZIKS-u 2005. godine od strane CPT⁵⁷, u tim predmetima nije bilo nikakvog napretka!

15. Skrećemo pažnju i na činjenicu, koju je ranije konstatovao i Savjet za građansku kontrolu rada policije, da se državni službenici, protiv kojih se pokrene krivični postupak zbog zlostavljanja, tj. zbog izvršenog krivičnog djela u vršenju službe, po pravilu ne

⁵³ Zastarjelost krivičnog gonjenja za pojedina krivična djela određuje se u odnosu na zapriječenu kaznu, a na osnovu kriterijuma predviđenih u čl. 124 KZ. Zastarjelost nastupa u svakom slučaju („apsolutna zastarjelost“) kada protekne dvostruko vrijeme koje se po zakonu traži za zastarjelost krivičnog gonjenja (čl. 125 KZ).

⁵⁴ Presuda Osnovnog suda u Podgorici K.br. 520/09 u slučaju Milovana Jovanovića i K.br. 1755/03 u slučaju Miljana Despotovića kao i predmet Osnovnog suda u Ulcinju K.br. 98/02.

⁵⁵ Vidi slučaj policajca Dejana Damjanovića sa strane 88 ovog Izvještaja.

⁵⁶ Detaljnije o procesuiranju ovog slučaja, koji je okončan uslovnom osudom službenica ZIKS-a, vidjeti u nastavku, str. 46-48.

⁵⁷ Na stranama 17-20 Izvještaja crnogorskoj vladi o posjeti Crnoj Gori Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT) obavljenoj od 15. do 22.septembra 2008. godine.

suspenduju od obavljanja dužnosti⁵⁸, iako je to suprotno i međunarodnim standardima⁵⁹ i Zakonu o radu Crne Gore,⁶⁰ i iako se time narušava kredibilitet policije.⁶¹ Savjet je ovaj problem konstatovao na nekoliko sjednica, pri čemu je jedino predsjednica Vrhovnog suda Crne Gore, Vesna Medenica, reagovala i obavjestila da su svi osnovni sudovi dužni da Sudski savjet obavještavaju o postupcima koji se vode protiv policijskih službenika po službenoj dužnosti, a Sudski savjet će onda o tome blagovremeno informisati Savjet za građansku kontrolu policije. Naime, ovakvo obavještavanje je potrebno da bi se smanjio broj slučajeva neudaljanja iz službe, pošto se Uprava policije pravdala nedostatkom blagovremenih informacija⁶². Pokretanje krivičnog postupka protiv policijskog službenika zbog krivičnog djela iz rada ili u vezi sa radom je predviđeno i članom 108 Zakona o unutrašnjim poslovima⁶³ (Sl. list CG, 44/2012 od 9.08.2012) kojim se uređuju dužnosti i ovlaštenja policijskih službenika.

16. Iako je članom 109 Zakona o unutrašnjim poslovima⁶⁴ propisano da policijskim službenicima prestaje radni odnos po sili zakona ako budu pravosnažno osuđeni na krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti, osim za krivična djela koja se odnose na bezbjednost javnog saobraćaja, nismo uspjeli da do zaključenja izvještaja dobijemo potvrduod Uprave policije, da je ovaj zakon primjenjen u svim slučajevima. Posebno nismo uspjeli da provjerimo nezvanična saznanja da zakon nije primjenjen u najmanje četiri slučaja u odnosu na službenike Odjeljenja Uprave policije iz

⁵⁸ Služiti i štititi - izvještaj o radu Savjeta za građansku kontrolu rada policije za 2011 godinu, Zorana Bačović i mr Aleksandar Saša Zeković, Podgorica, 2012. godina

⁵⁹ Vidi izričite preporuke u ovom pravcu Komiteta protiv mučenja (CAT) i Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja (CPT), u poglavlju 2.1.

⁶⁰ Članom 130 stav 1 tačka 3 Zakona o radu (Sl. list CG, 49/2008, 26/2009 I 59/2011) je propisano da će zaposleni biti privremeno udaljen sa rada ako je protiv njega pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela učinjenog u radu ili u vezi sa radom.

⁶¹ Služiti i štititi - izvještaj o radu Savjeta za građansku kontrolu rada policije za 2011. godinu, strana 109-110. Primjera radi, policijski službenik Ratko Rondović, okrivljen u postupku u vezi mučenja Aleksandra Pejanovića, ne samo da nije suspendovan, već je u međuvremenu i napredovao u službi.

⁶² Ibid, strana 109-110.

⁶³ "Policijskom službeniku će biti privremeno ograničeno vršenje dužnosti:

- 1) ako je protiv njega pokrenut disciplinski postupak zbog teže povrede službene dužnosti, do okončanja disciplinskog postupka;
- 2) ako je zatečen u vršenju teže povrede službene dužnosti za koju je predviđeno izricanje mjere prestanak radnog odnosa, do okončanja disciplinskog postupka;
- 3) za vrijeme trajanja pritvora;
- 4) ako je protiv njega pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela sa elementima korupcije ili krivičnog djela učinjenog na radu ili u vezi sa radom, do okončanja krivičnog postupka.

⁶⁴ "Pored slučajeva prestanka radnog odnosa propisanih opštim propisima o državnim službenicima i namještenicima i opštim propisima o radu, policijskom službeniku prestaje radni odnos, ako je:

- 1) prilikom zapošljavanja ili u toku rada utvrđeno da je dao lažne podatke o ispunjavanju uslova iz člana 85 ovog zakona;
- 2) pravosnažnom presudom osuđen za krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, osim za krivična djela koja se odnose na bezbjednost javnog saobraćaja, danom dostavljanja pravosnažne presude;
- 3) izrečeno pet disciplinskih mjera za lakše povrede službene dužnosti u periodu od dvije godine, odnosno dvije disciplinske mjere za teže povrede službene dužnosti u periodu od jedne godine."

Sutomora, koji su pravosnažno (uslovno) osuđeni zbog krivičnog djela Iznudivanje iskaza protiv N. V.⁶⁵, a i dalje su u istom radnom odnosu.

⁶⁵ Strana 63 ovog Izvještaja.

III IZVJEŠTAJ

1. ZABRANA ZLOSTAVLJANJA U ZAKONODAVSTVU CRNE GORE

1.1. Ratifikovani međunarodni ugovori i međunarodni standardi

Obavezu da sprječava mučenje i zlostavljanje Crna Gora ima prije svega na osnovu međunarodnih dokumenata koje je ratifikovala još SFRJ, kao što su Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima⁶⁶ (član 7) i ranije pomenuta Konvencija UN protiv mučenja i drugih svirepih, nečovječnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka (nadalje: Konvencija protiv mučenja). Konvencija je za nadzor nad njenom primjenom predvidjela osnivanje Komiteta protiv mučenja (CAT), a Crna Gora je priznala nadležnost ovog Komiteta i u odnosu na prijem i razmatranje međudržavnih i pojedinačnih predstavki protiv Crne Gore.⁶⁷ Za nadzor nad primjenom pomenutog Međunarodnog pakta uspostavljen je Komitet za ljudska prava.⁶⁸ Opcioni protokol uz Konvenciju protiv mučenja, kojim je ustanovljen sistem nadgledanja zatvorskih i pritvorskih jedinica od strane Podkomiteta za sprečavanje mučenja (čl. 2) i predviđeno uspostavljanje nacionalnih mehanizama za sprečavanje mučenja (čl. 3 i 17), takođe obavezuje Crnu Goru.⁶⁹ Zakonom o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore⁷⁰ predviđeno je uspostavljanje nacionalnog mehanizma pod okriljem Zaštitnika⁷¹.

U okviru Savjeta Evrope, na sprečavanje mučenja i zlostavljanja Crnu Goru obavezuju Evropska konvencija za zaštitu ljudskih prava i sloboda⁷² (član 3) i Evropska konvencija o sprečavanju mučenja i nečovječnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka,⁷³ koja predviđa efikasan sistem nadgledanja sprovođenja obaveza u odnosu na lica lišena slobode u vidu Evropskog komiteta za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT), koji je nadležan da putem posjeta osobama lišenim slobode ispituje kako se prema njima postupa sa ciljem da, ukoliko je potrebno, poveća zaštitu tih osoba od mučenja i nečovječnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka.⁷⁴

Pored navedenog, Crna Gora je ratifikovala i Statut Međunarodnog krivičnog suda, koji mučenje određuje kao zločin protiv čovječnosti.⁷⁵ Na osnovu navedenih međunarodnih akata, zabrana

⁶⁶ Sl. list SFRJ, 7/71

⁶⁷ Nadležnost Komiteta SFRJ je priznala prilikom ratifikacije Konvencije, a Crna Gora potvrdila 23. oktobra 2006, poslije proglašenja nezavisnosti.

⁶⁸ Na osnovu čl. 28 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Fakultativnim protokolom uz ovaj pakt, koji takođe obavezuje Crnu Goru, Crna Gora je prihvatila nadležnost Komiteta za prijem predstavki pojedinaca koji spadaju u njenu nadležnost, a koji tvrde da su u žrtve kršenja prava garantovanih paktom.

⁶⁹ Zakon o ratifikaciji Opcionog protokola uz Konvenciju protiv torture i drugih surovih, neljudskih ili ponižavajućih kazni i postupaka, Sl. list SCG – Međunarodni ugovori, 16/2005 i 2/2006.

⁷⁰ Sl. list CG, 42/2011 od 15.08.2011.

⁷¹ Član 25 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore

⁷² „Sl. list SCG“ - Međunarodni ugovori, 9/03

⁷³ „Sl. list SCG“ - Međunarodni ugovori, 9/03

⁷⁴ Član 1 Evropske konvencije o sprečavanju mučenja i nečovječnih ili ponižavajućih kazni ili postupaka

⁷⁵ Sl. list SRJ - Međunarodni ugovori, 5/01

mučenja, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja je apsolutno zaštićeno ljudsko pravo, jer ga nije dozvoljeno ograničiti pod bilo kojim uslovima, čak ni za vrijeme rata⁷⁶.

Navedenim međunarodnim ugovorima kao i njihovim tumačenjem od strane Komiteta za ljudska prava, Komiteta protiv mučenja (CAT), Evropskog suda za ljudska prava i Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja (CPT), utvrđene su obaveze za države ugovornice u cilju suzbijanja mučenja, počev od inkriminacije mučenja i drugog zlostavljanja u domaćem zakonu, propisivanja mehanizama i sankcija za otkrivanje i kažnjavanje zlostavljanja, obučavanja državnih službenika, tako i u pogledu sprovođenja nepristrasne, opsežne i blagovremene istrage po službenoj dužnosti navoda da je izvršeno zlostavljanje⁷⁷, zabrane korišćenja dokaza pribavljenih mučenjem ili zlostavljanjem, i zaštite i obeštećenja žrtava zlostavljanja.⁷⁸

1.2. Uskladenost unutrašnjeg zakonodavstva sa međunarodnim standardima

1.2.1. Ustav

Ustav Crne Gore⁷⁹ garantuje nepovrijedivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka (čl. 28, st. 2), izričito kaže da niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju (čl. 28, st. 3), te zabranjuje, kao kažnjivo, svako nasilje, nečovječno i ponižavajuće postupanje nad licem lišenim slobode, odnosno kojem je sloboda ograničena, kao i svako iznuđivanje priznanja ili izjava (čl. 31, st. 2).

Iako Ustav predviđa zabranu mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja, za razliku od Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima, Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda i Konvencije protiv mučenja, izostavlja izričitu zabranu nečovječnog ili ponižavajućeg kažnjavanja, pa bi ovu zabranu svakako trebalo podrazumijevati iz svih pomenutih Ustavnih odredbi.

Takođe, u formulaciji zabrane vršenja medicinskih i drugih eksperimenata bez dozvole pojedinca (čl. 27, st. 3) Ustav ne zahtijeva izričito da ta dozvola, odnosno pristanak,

⁷⁶ Član 2 stav 2 Konvencije protiv mučenja, čl. 4, st. 2 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i čl. 15, st. 2 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

⁷⁷ Primjera radi, u presudi Gladović protiv Hrvatske iz 2011, Evropski sud za ljudska prava detaljno je kritikovao postupanje sutkinje koja, kako je rekao u stavu 54: "nije učinila nikakav ozbiljan napor da ocijeni najvažniji vid predmeta - je li sila koju su upotrijebili zatvorski stražari bila potrebna u danoj situaciji. Kako bi utvrdila činjenice mjerodavne za to pitanje, ona nije poduzela nikakve korake da potvrdi verziju događaja koju su dali službenici koji su u njoj sudjelovali. Nije ni na koji način pokušala utvrditi je li koji od zatvorenika koji s podnositeljem zahtjeva dijeli ćeliju bio nazočan toj sceni i ako jest, pokušala ga saslušati kao svjedoka. Nije bilo određeno provođenje dokaza po vještaku sudske medicine kojim se moglo utvrditi kako su uzrokovane povrede i razjasniti navode podnositelja zahtjeva da je bio udaran dok je ležao na podu. Bez takve ocjene Sud ne može vidjeti na kojoj osnovi su se domaće vlasti uvjerile da je sila upotrijebljena protiv podnositelja zahtjeva bila nužna. Stoga, s obzirom na tvrdnje podnositelja zahtjeva o zlostavljanju, potkrepljenje medicinskim izvješćima, i u okolnostima u kojima je podnositelj zahtjeva pretrpio povrede, Sud smatra da Vlada nije dostavila nikakve uvjerljive dokaze ni podastrijela vjerodostojne tvrdnje koje bi mogle dati osnovu za objašnjenje ili opravdanje stupnja sile upotrijebljene protiv podnositelja zahtjeva. Sud stoga zaključuje da je država odgovorna temeljem članka 3 za nečovječno i ponižavajuće postupanje kojemu su podnositelja zahtjeva podvrgnuli zatvorski stražari."

⁷⁸ Ovi standardi su obuhvaćeni u okviru Standarda CPT-a (CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2010). Detaljniji pregled ovih obaveza vidi u knjizi "Sprječavanje i kažnjavanje mučenja i drugih oblika zlostavljanja – priručnik za sudije i tužioce", Radmila Dragičević-Dičić, Ivan Janković, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2011, str. 60-67.

⁷⁹ Sl. list CG, 1/2007 od 25.10.2007.

bude „slobodan“, iako je upravo to ključna riječ zabrane vršenja eksperimenata u drugoj rečenici člana 7 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Nedostatak slobodne volje već ukazuje na ponižavajuće i nečovječno postupanje.⁸⁰

Na osnovu navedenih međunarodnih ugovora, zabrana mučenja, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja predstavlja apsolutno zaštićeno ljudsko pravo koje nije dozvoljeno ograničavati ni pod kakvim uslovima. Ustav predviđa mogućnost ograničenja ljudskih prava u vanrednim okolnostima, i pritom navodi listu prava od kojih se ni tada ne može odstupiti (čl. 25). Iako se zabrana mučenja ne navodi izričito među zabranama od kojih nema odstupanja (čl. 25, st. 3), zabranjeno je ograničavanje prava na „dostojanstvo i poštovanje ličnosti“, što je naziv člana u okviru koga se nalazi zabrana mučenja, pa bi ovu odredbu tako trebalo tumačiti, u skladu sa čl. 4, st. 2 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima i čl. 15, st. 2 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Ustavom nije izričito garantovano pravo na naknadu štete zbog pretrpljenog mučenja, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja, što je obaveza prema čl. 14 i 16 Konvencije protiv mučenja.⁸¹ Ovo je posebno važno za Crnu Goru, jer je Komitet protiv mučenja 2002. godine u slučaju Hajrizi i ostali protiv SR Jugoslavije utvrdio da je Savezna Republika Jugoslavija (odnosno, organi Republike Crne Gore u njenom sastavu) prekršila Konvenciju jer, između ostalog, nije obezbijedila djelotvoran pravni lijek u vidu pravične i odgovarajuće naknade žrtvama svirepog, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja službenika RCG u ovom slučaju uništavanja romskog naselja u Danilovgradu od strane privatnih lica 1995. godine.⁸²

Ustavom, kao ni zakonom, nije posebno predviđena obaveza da se o prijavama mučenja, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja i kažnjavanja sprovede brza, djelotvorna i nepristrasna istraga, što predstavlja jedan od najvažnijih segmenata zabrane mučenja, na osnovu čl. 12 Konvencije protiv mučenja.⁸³ U pomenutom slučaju Hajrizi, zamjereno je i to što nije pokrenut krivični postupak protiv bilo kog izvršioca napada na romsko naselje, uključujući službenike policije koji napad nisu sprječavali.

Evropski sud za ljudska prava u svojoj praksi na osnovu čl. 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda takođe je utvrdio obavezu države da sprovede nezavisnu, efikasnu i djelotvornu istragu po prijavama mučenja. Sud je pojasnio da ova obaveza podrazumijeva da državni organi, nezavisni od onih koji se sumnjiče za mučenje ili

⁸⁰ Komitet za ljudska prava je naglasio da posebnu pažnju treba posvetiti eksperimentima na osobama koje nemaju poslovnu sposobnost, naročito ako su lišene slobode (Opšti komentar 7/16 i 20/44).

⁸¹ Ovo jeste propust, ako se uzme u obzir opredjeljenje ustavopisaca da garantuju pravo na naknadu štete zbog objavljivanja netačnog podatka ili obavještenja (čl. 49, st. 3 Ustava), iako to nije obaveza predviđena međunarodnim ugovorima i može dovesti i do kršenja slobode izražavanja.

⁸² Danilovgrad: Odluka Komiteta protiv torture u predmetu Hajrizi Džemajl i drugi protiv SRJ, Edicija: Dokumenta, Fond za humanitarno pravo, Beograd, 2003. Internet izdanje: <http://www.hlc-rdc.org/uploads/editor/Danilovgrad-srp.pdf>. Ovo je prvi slučaj u praksi Komiteta u kome je utvrđeno da država može biti odgovorna za kršenje Konvencije zbog nečinjenja – propuštanja da zaštiti žrtve nečovječnog i ponižavajućeg postupanja.

⁸³ ”Svaka država članica se stara da nadležni organi neodložno izvrše nepristrasnu istragu svaki put kad postoje opravdani razlozi da se posumnja da je akt torture izvršen na nekoj teritoriji pod njenom jurisdikcijom“.

drugo zlostavljanje, preduzmu sve razumne korake koje imaju na raspolaganju da osiguraju dokaze i pritom postupaju hitno i ekspeditivno.⁸⁴

Na kraju, pošto je članom 9 Ustava garantovano da su “potvrđeni i objavljeni međunarodni ugovori i opšteprihvaćena pravila međunarodnog prava dio unutrašnjeg pravnog poretka, imaju primat nad domaćim zakonodavstvom i neposredno se primjenjuju kada odnose uređuju drukčije od unutrašnjeg zakonodavstva”, međunarodni ugovori kojima se inkriminiše mučenje i zlostavljanje predstavljaju dio crnogorskog zakonodavstva, pa se tužilaštva i sudova očekuje da primjenjuju ove ratifikovane ugovore, kao i njihova obavezujuća tumačenja od strane međunarodnih tijela nadležnih za nadzor nad njihovom primjenom, da bi se obezbijedilo poštovanje minimalnih standarda u oblasti zabrane zlostavljanja i mučenja.

1.22. Krivični zakonik

Konvencija protiv mučenja u članu 4 predviđa obavezu države da inkriminiše akte mučenja, pokušaj izvršenja mučenja i sve druge postupke bilo kog lica koji predstavljaju saučesništvo u nekom činu mučenja, kao i da propiše odgovarajuće kazne srazmjerne težini djela.

U ranijem Krivičnom zakonu Republike Crne Gore⁸⁵ članom 48 bilo je propisano krivično djelo Zlostavljanje u vršenju službe („Ko u vršenju službe drugog zlostavlja, vrijeđa ili uopšte prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo...”) koje je moglo biti izvršeno samo od strane službenog lica i za koje je bila propisana kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Krivičnim zakonikom Crne Gore (Sl. list RCG, 70/03) kojim je zamjenjen Krivični zakon RCG, u članu 167 propisano je krivično djelo Zlostavljanje i mučenje, pri čemu je za zlostavljanje („ko zlostavlja drugog ili prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo...“) propisana novčana kazna ili kazna do jedne godine zatvora, odnosno ako ga izvrši službeno lice u vršenju službe kazna zatvora do tri godine⁸⁶, dok je za mučenje („ko drugome nanese velike patnje s ciljem da se od njega ili od trećeg lica dobije obavještenje ili priznanje ili da se on ili neko treće lice zastraši ili da se na njih izvrši pritisak ili to učini iz druge pobude zasnovane na bilo kakvom obliku diskriminacije“) bila propisana kazna do tri godine zatvora, odnosno ako ga izvrši službeno lice u vršenju službe kazna zatvora od jedne do pet godina.

Izmjenama Krivičnog zakonika (Sl. list RCG, 47/2006 od 25.07.2006), dosadašnje krivično djelo Zlostavljanje i mučenje preimenovano je u Mučenje i zlostavljanje i promjenjena je odnosno proširena je definicija mučenja („Ko primjenom sile, prijetnje ili na drugi nedozvoljen način drugome nanese veliki bol ili teške patnje s ciljem da od njega ili trećeg lica dobije priznanje, iskaz ili drugo obavještenje ili da se on ili neko treće lice zastraši ili nezakonito kazni, ili to učini iz druge pobude zasnovane na bilo kakvom obliku diskriminacije...“). Takođe, ovim izmjenama pooštrene su propisane kazne za ovo krivično djelo, pa je za mučenje propisana kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina, a ako ga izvrši službeno lice u vršenju službe kazna zatvora od jedne

⁸⁴ Vidi, primjera radi, slučaj Šečić protiv Hrvatske, 2007.

⁸⁵ Sl. list RCG, 42/93...90/02)

⁸⁶ S obzirom da su policajci i zatvorski čuvari službena lica i da krivična djela mučenja i zlostavljanja uglavnom izvršavaju u toku službe (prilikom lišavanja osumnjičenih slobode i sprovođenja lica lišenih slobode) ovaj izvještaj će se najviše baviti ovim, kvalifikovanim oblicima krivičnih djela torture.

do osam godina, dok je pooštrena kazna samo za kvalifikovani oblik zlostavljanja (ako ga izvrši službeno lice u vršenju službe) pa je tu propisana kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Konačno, izmjenama i dopunama Krivičnog zakonika koje su objavljene u „Sl. listu CG“ 25/2010 od 5.05.2010, razdvojena su krivična djela Zlostavljanje u članu 166a („ko zlostavlja drugog ili prema njemu postupa na način kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo“), s tim da su opis djela i propisane kazne ostale iste kao i prije donošenja ovih izmjena, i Mučenje, iz člana 167, sa dopunjenim i izmjenjenim opisom djela („ko drugom nanese veliki bol ili teške patnje, bilo da su tjelesne ili duševne⁸⁷, sa ciljem da od njega ili trećeg lica dobije priznanje ili drugo obavještenje, ili da ga nezakonito kazni ili da ga zastraši, ili da na njega izvrši pritisak, ili da zastraši ili izvrši pritisak na neko treće lice, ili iz nekog drugog razloga koji se zasniva na diskriminaciji...“) ali sa istim propisanim kaznama - kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina za osnovno djelo, odnosno kazna zatvora od jedne do osam godina ako djelo izvrši službeno lice u vršenju službe.

Mučenje je, dakle, određeno posljedično, tako da je inkriminisano svako ponašanje koje dovodi do zabranjene posljedice, bez razlike između dozvoljenih i nedozvoljenih načina izvršenja, što je bliže definiciji mučenja iz člana 1 Konvencije protiv mučenja koja koristi pojam svaki akt.

Pri tome, zakonska odredba sadrži širu definiciju mučenja od Konvencije protiv mučenja, jer predviđa da mučenje može počinuti i privatno lice. Ovo je u skladu sa članom 3 Evropske konvencije o ljudskim pravima, koja utvrđuje obavezu država da zaštite i od zlostavljanja koja vrše i privatna lica, a ne samo državni službenici.

Još je članom 47 ranijeg Krivičnog zakona Republike Crne Gore bilo predviđeno krivično djelo Iznudivanje iskaza (koje može izvršiti samo službeno lice), koje postoji i u Krivičnom zakoniku u članu 166, sa istim opisom djela kao ranije⁸⁸ i sa donekle pooštrenom kaznom za kvalifikovani oblik djela iz stava 2 ovog člana (minimalna zatvorska kazna je u trajanju od dvije umjesto jedne godine, a maksimalna kazna je deset godina).

Pod osnovni oblik ovog krivičnog djela u praksi će najčešće biti podvedeni nečovječni ili ponižavajući postupci kod kojih intenzitet sile i ozbiljnost prijetnje nijesu takvi da za posledicu imaju teške fizičke ili duševne patnje. Ako bi iznuđivanje iskaza bilo praćeno teškim nasiljem (kvalifikovani oblik iz stava 2), onda bi to bili akti mučenja koji odgovaraju pojmu mučenja iz člana 1 Konvencije protiv mučenja. Zabrana iznuđivanja iskaza „drugim nedopuštenim sredstvom ili nedopuštenim načinom“ iz čl. 1 Konvencije odnosi se prvenstveno na zabranu podvrgavanja nekog lica medicinskim ili naučnim eksperimentima.

Domaće krivično zakonodavstvo inkriminiše i druge akte zlostavljanja koji predstavljaju djelovanje privatnih subjekata, kroz krivična djela: Izazivanje nacionalne, rasne i vjerske mržnje,

⁸⁷ Ovim je ispunjena preporuka Komiteta protiv mučenja (CAT) da se sankcioniše i nanošenje duševnih patnji, vidi Zaključne ocjene Komiteta povodom razmatranja izvještaja Crne Gore, 2009. godine (*Concluding observations*, CAT/C/MNE/CO/1 19 January 2009)

⁸⁸ Iznudivanje iskaza: (1) Službeno lice koje u vršenju službe upotrijebi silu ili prijetnju ili drugo nedopušteno sredstvo ili nedopušten način u namjeri da iznudi iskaz ili neku drugu izjavu od okrivljenog, svjedoka, vještaka ili drugog lica,

kazniće se zatvorom od tri mjeseca do pet godina.

(2) Ako je iznuđivanje iskaza ili izjave praćeno teškim nasiljem ili ako su usljed iznudenog iskaza nastupile naročito teške posljedice za okrivljenog u krivičnom postupku, učinilac će se kazniti zatvorom od dvije do deset godina.

razdora ili netrpeljivosti⁸⁹, Genocid⁹⁰, ratni zločini⁹¹, surovo postupanje s ranjenicima, bolesnicima i ratnim zarobljenicima⁹², Teška tjelesna povreda⁹³, Laka tjelesna povreda⁹⁴, Protivpravno lišenje slobode,⁹⁵ Prinuda⁹⁶, Otmica⁹⁷, krivična djela protiv dostojanstva ličnosti i morala⁹⁸, krivična djela protiv polne slobode⁹⁹, Trgovina ljudima¹⁰⁰, itd.

Konvencija protiv mučenja zabranjuje ne samo akte mučenja izvršene od strane službenog lica ili nekog drugog lica koje djeluje po službenoj dužnosti, već i sve oblike zlostavljanja izvršene na osnovu izričitog naloga ili pristanka službenog lica.¹⁰¹ U tom smislu, KZ propisuje da za mučenje odgovara i ono službeno lice koje je izričito ili prećutno pristalo na izvršenje djela¹⁰² ili je podstrekavalo drugo lice na izvršenje mučenja (čl. 167, st. 2). Izričit nalog službenog lica u domaćem krivičnom zakonodavstvu kažnjava se i kao umišljajno podstrekavanje,¹⁰³ a za odgovornost službenog lica koje je pristalo da se izvrše druga krivična djela koja zabranjuju oblike mučenja ili nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja i zlostavljanja osnov se može naći u nekom od sljedećih krivičnih djela: Zloupotreba službenog položaja,¹⁰⁴ Nesavjestan rad u službi,¹⁰⁵ Neprijavlivanje krivičnog djela i učinioca¹⁰⁶ – ako se za takvo djelo po zakonu može izreći pet godina zatvora ili teža kazna.

U skladu s obavezom iz člana 4 Konvencije protiv mučenja, prema našem krivičnom zakonodavstvu kažnjivi su svi oblici saučesništva u nekom činu mučenja, ali nije kažnjiv pokušaj vršenja mučenja pa bi u tom pogledu Krivični zakonik trebalo dopuniti¹⁰⁷.

⁸⁹ Čl. 370 KZ

⁹⁰ Čl. 426 KZ

⁹¹ Čl. 427–430 KZ

⁹² Čl. 437 KZ

⁹³ Čl. 151 KZ

⁹⁴ Čl. 152 KZ

⁹⁵ Čl. 162 KZ

⁹⁶ Čl. 165 KZ

⁹⁷ Čl. 164 KZ

⁹⁸ Čl. 204–208 KZ

⁹⁹ Čl. 204–212 KZ

¹⁰⁰ Čl. 444 KZ

¹⁰¹ U predmetu Hajrizi i drugi protiv Jugoslavije, u kojem je Komitet protiv mučenja 2002. godine utvrdio kršenje Konvencije protiv mučenja, 1995. godine uništeno je i raseljeno romsko naselje u Danilovgradu kao odmazda za silovanje neromske djevojčice koje je navodno počinio jedan maloljetnik, dok su policajci posmatrali paljenje kuća nepreduzimajući nikakve mjere zaštite stanovnika romskog naselja. U ovom predmetu, Komitet protiv mučenja je po prvi put utvrdio odgovornost države za kršenje Konvencije zbog nečinjenja – nesprečavanja nečovječnog i ponižavajućeg postupanja.

¹⁰² Ovim je ispunjena preporuka Komiteta protiv mučenja (CAT) da se sankcioniše i pasivno držanje državnih službenika u vidu pristanka na mučenje, nesprečavanja mučenja, vidi Zaključne ocjene Komiteta povodom razmatranja izvještaja Crne Gore, 2009. godine (Concluding observations, CAT/C/MNE/CO/1 19 January 2009).

¹⁰³ Čl. 24 KZ

¹⁰⁴ Čl. 416 KZ

¹⁰⁵ Čl. 417 KZ

¹⁰⁶ Čl. 386 KZ

¹⁰⁷ Nije kažnjiv pokušaj k.d. Mučenje, Zlostavljanje, Iznuđivanje iskaza, Genocid, ratnih zločina, itd.

1.2.2.1 Visina propisanih kazni

S obzirom na ozbiljnost akata mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja, čini se da zaprijećeni minimalni iznosi kazni za službena lica koja izvrše krivična djela: Iznudivanje iskaza, od tri mjeseca, Zlostavljanje, takođe tri mjeseca, i Mučenje, od godinu dana nisu adekvatni, posebno imajući u vidu tolerantnu sudsku kaznenu politiku, po kojoj sudovi najčešće izriču uslovne osude ili ublažavaju kaznu tako što izriču kaznu ispod granice propisane zakonom,¹⁰⁸ što nije u skladu s obavezama države prema međunarodnim ugovorima. Praksa Komiteta protiv mučenja sugerira da bi odgovarajućim kaznama za mučenje trebalo smatrati kazne lišavanja slobode u rasponu od šest do 20 godina zatvora.¹⁰⁹ Komitet je, primjera radi, našao da nije odgovarajuća kazna od godinu dana zatvora za policajce koji su osumnjičenog skinuli, stavili mu lisice, vukli po zemlji i tukli.¹¹⁰

1.2.3. Propisi koji regulišu pravo na djelotvornu istragu

Konvencija protiv mučenja u članu 13 obavezuje državu da žrtvi zlostavljanja omogući pravo na krivičnu prijavu, kako bi bio pokrenut krivični postupak, kao i da pruži zaštitu podnosiocu krivične prijave i svjedocima od maltretiranja i zastrašivanja, dok u članu 12 propisuje obavezu države da se postara da njeni organi neodložno sprovedu nepristrasnu istragu svaki put kad se posumnja da je izvršeno mučenje na teritoriji pod njenom jurisdikcijom.

Član 3 Evropske konvencija za zaštitu ljudskih prava i sloboda obavezuje državu da sprovede djelotvornu istragu prijave zlostavljanja. Da bi se smatrala „djelotvornom“, istraga mora biti ekspeditivna, nadležni istražni organi moraju da budu nezavisni od onih koji se sumnjiče za zlostavljanje, moraju da postupaju nepristrasno i preduzmu što je potrebno i razumno da osiguraju dokaze koji se odnose na krivično djelo i njegove počinioc.¹¹¹

U crnogorskom zakonodavstvu nema propisa koji propisuje kako treba da izgleda djelotvorna istraga, niti je propisano posebno pravo na djelotvornu istragu. Ovo pravo, odnosno obaveza države da sprovede takvu istragu u slučaju navoda o mučenju ili zlostavljanju, izvodi se iz navedenih međunarodnih ugovora i opšte obaveze državnih tužilaca da štite prava i slobode građana u skladu s tim ugovorima, da obezbijede primjenu zakona i sprovedu gonjenje učinilaca krivičnih djela ili drugih kažnjivih djela koja se gone po službenoj dužnosti.¹¹²

Na osnovu Krivičnog zakonika, krivični postupak za krivična djela Iznudivanje iskaza, Zlostavljanje i Mučenje pokreće državni tužilac po službenoj dužnosti (čl. 183), na osnovu

¹⁰⁸ Vidi slučajeve procesuiranja zlostavljanja u nastavku.

¹⁰⁹ "Sprečavanje i kažnjavanje mučenja i drugih oblika zlostavljanja – priručnik za sudije i tužioce", Radmila Dragičević-Dičić, dr Ivan Janković, Beogradski centar za ljudska prava, Beograd, 2011, str. 61 i 182.

¹¹⁰ Ibid, citiraju Guridi v. Spain, CAT/C/34/D/212/2001 (2005).

¹¹¹ Vidi npr. presudu Matko protiv Slovenije, 2006, st. 90–93, gdje je utvrđeno da je istraga koja nije dovela do optužnice bila nedjelotvorna jer se državni tužilac oslonio isključivo na izvještaje službenika policije koji su hijerarhijski bili u istom komandnom lancu kao i službenici u odnosu na koje su postojali osnovi sumnje da su izvršili zlostavljanje lica lišenog slobode, i nije preduzeo ni jednu nezavisnu istražnu radnju. Takođe, vidi presudu Šečić protiv Hrvatske, 2007, st. 53–54.

¹¹² Zakon o državnom tužilaštvu, Sl. list RCG, 69/2003 i Sl. list CG, 40/2008, čl. 2, 6, 17 i 19 i Zakon o krivičnom postupku, Sl. list CG, 57/2009 i 49/2010, čl. 44 (Prava i dužnosti državnog tužioca).

krivične prijave policije, oštećenog ili na osnovu saznanja na drugi način, dok se za krivično djelo Laka tjelesna povreda krivično gonjenje preduzima po privatnoj tužbi (čl. 152, st. 4), osim u slučaju kvalifikovanog oblika, „ako je takva povreda nanescena oružjem, opasnim oruđem ili drugim sredstvom podobnim da tijelo teško povrijedi ili zdravlje teško naruši“ (čl. 152, st. 2).

Gonjenje po službenoj dužnosti za krivična djela mučenja, nečovječnog i ponižavajućeg postupanja u skladu je i sa zahtjevima čl. 3 Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i sloboda.

Oštećenom će biti uskraćeno pravo da inicira krivični postupak samo u slučaju nastupanja zastarjelosti krivičnog gonjenja djela koje je predmet prijave. Međutim, i u slučajevima kada ne nastupi zastarelost krivičnog gonjenja, oštećenom može biti uskraćeno pravo na djelotvorni pravni lijek, ako bi on de facto bio onemogućen da od državnog tužioca preuzme krivično gonjenje. Do ovakve situacije dolazi kada državni tužilac uopšte ne donese odluku o podnijetoj krivičnoj prijavi, ili ako odbaci krivičnu prijavu, ali o tome ne obavijesti oštećenog, koji onda protekom roka od tri mjeseca (6 mjeseci po ZKP, čl. 59, st. 5) od dana odbačaja prijave gubi pravo da preuzme gonjenje. Iste posljedice nastupaju i kada sud ne obavijesti oštećenog da je istraga obustavljena usled odustanka državnog tužioca od gonjenja ili kada ne dostavi presudu oštećenom koji nije bio pozvan na glavni pretres na kom je donijeta presuda kojom se optužba odbija zbog odustanka javnog tužioca od gonjenja.

1.2.3.1. Nadzor javnosti nad istragom

Posebno se zahtijeva da postoji i dovoljan element javnog nadzora nad istragom i njenim rezultatima, što obuhvata i uključivanje oštećenih u postupak i obavještanje javnosti o statusu istraga koje su u toku „da bi se osigurala odgovornost u praksi, kao i u teoriji“.¹¹³ Ipak, u slučaju pristupa informacijama o statusu istraga slučajeva zlostavljanja koji je pokrenula Akcija za ljudska prava, Vrhovni državni tužilac, gospođa Ranka Čarapić, istrajavala je u odluci da ne omogući pristup ni osnovnim informacijama o tome da li se u slučajevima koji su izazvali opravdanu pažnju i međunarodne javnosti istraga uopšte vodi, sve dok na osnovu pokrenutog upravnog spora Upravni sud nije zaštitio pravo javnosti da zna.¹¹⁴ Takođe, u odnosu na uključivanje oštećenih u postupak, oštećena porodica pok. Aleksandra Pejanovića, izostavljena je kao oštećeni iz optužnice ODT u Podgorici protiv okrivljenih službenika policije Raičevića i Rondovića za učešće u njegovom zlostavljanju.

1.2.4. Propisi kojima je uređena zaštita okrivljenog u krivičnom postupku

Određbe o poštovanju ličnosti osumnjičenog i okrivljenog sadržane su u Zakoniku o krivičnom postupku (ZKP)¹¹⁵. Posebna pravila važe za maloljetnike.¹¹⁶ U krivičnom postupku je zabranjeno „prijetiti ili vršiti nasilje nad osumnjičenim, okrivljenim ili drugim licem koje učestvuje u

¹¹³ Vidi Izvještaj Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i ponižavajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT) o posjeti Crnoj Gori od 15. do 22. septembra 2008, objavljen u martu 2010, str. 16

¹¹⁴ Mada, i uprkos presudi, Vrhovno državno tužilaštvo obezbijedilo je polovične odgovore punih godinu dana nakon donošenja presude. Detaljnije informacije o slučaju dostupne su na: <http://www.hraction.org/?p=1940>

¹¹⁵ Zakonik o krivičnom postupku, Sl. list CG, 57/2009 i 49/2010.

¹¹⁶ Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku, Sl. list CG, 64/11.

postupku, kao i iznuđivanje priznanja ili druge izjave od tih lica.¹¹⁷ Okrivljeni se saslušava uz puno uvažavanje njegove ličnosti,¹¹⁸ a prema njemu se ne smije upotrijebiti sila, prijetnja, obmana, iznuda, iznurivanje, medicinske intervencije ili sredstva kojima bi se uticalo na njegovu svijest i volju, da bi se došlo do njegove izjave, priznanja ili činjenja koje bi se protiv njega moglo upotrijebiti kao dokaz.¹¹⁹ Pretresanje lica vrši lice istog pola, a za svjedoka, koji po pravilu treba da bude prisutan prilikom pretresanja, uzima se punoljetno lice istog pola.¹²⁰

ZKP predviđa zabranu primjenjivanja prema osumnjičenom, okrivljenom ili svjedoku medicinske intervencije ili takvih sredstava kojima bi se uticalo na njihovu svijest i volju pri davanju iskaza¹²¹. Međutim, dozvoljeno je da se tjelesni pregled osumnjičenog ili okrivljenog preduzme i bez njegovog pristanka, ako je to potrebno radi utvrđivanja činjenica važnih za krivični postupak. Tjelesni pregled drugih lica može se bez njihovog pristanka preduzeti, samo onda ako se mora utvrditi da li se na njihovom tijelu nalazi određen trag ili posljedica krivičnog djela.¹²² Ovakva zakonska rješenja nisu zabrinjavajuća sa stanovišta zabrane mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja jer se svode samo na određivanje tjelesnog pregleda koji vrši ljekar po pravilima medicinske nauke i koji sam po sebi ne doseže najniži nivo zlostavljanja. Uzimanju uzorka krvi, DNK i preduzimanju „drugih medicinskih radnji koje su po pravilu medicinske nauke neophodne radi analize i utvrđivanja drugih činjenica važnih za krivični postupak“, može se pristupiti i bez pristanka lica koje se pregleda, izuzev ako bi zbog toga nastupila kakva šteta po njegovo zdravlje.¹²³ Dodat je novi stav 3, čl. 154 koji se odnosi na uzimanje uzoraka pljuvačke radi sprovođenja DNK analize, u kome je naglašeno da se ta radnja ne smatra opasnom po zdravlje. Uzimanje uzorka krvi predviđeno je na ovom mjestu prvenstveno radi utvrđivanja alkoholisanosti učesnika u saobraćaju pa kao dijagnostička mjera ne predstavlja eksperiment u smislu člana 7 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima. Međutim, do problema u praksi može dovesti suviše neodređen pojam „druge medicinske radnje“. U svakom slučaju, u slučaju protivljenja okrivljenog uzimanju krvi i „drugim medicinskim radnjama“, one se mogu sprovesti samo po naredbi nadležnog suda (čl. 154, st. 4).

Prema ZKP, sudske odluke se ne mogu zasnivati na dokazima koji su pribavljeni povredama ljudskih prava, ili na dokazima koji su pribavljeni povredama odredaba krivičnog postupka, kao i drugim dokazima za koje se iz njih saznalo, niti se takvi dokazi mogu koristiti u postupku.¹²⁴

1.2.5. Propisi o postupanju sa licima lišenim slobode

Član 10 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima¹²⁵ dopunjava član 7, koji sadrži opštu zabranu mučenja, surovog, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja.

¹¹⁷ Čl. 11, st. 1 ZKP.

¹¹⁸ Čl. 100, st. 7 ZKP

¹¹⁹ Čl. 100, st. 8 ZKP

¹²⁰ Čl. 81, st. 3 ZKP

¹²¹ Čl. 154, st. 5 ZKP

¹²² Čl. 154, st. 1 ZKP (Tjelesni pregled i druge radnje)

¹²³ Čl. 154, st. 2 ZKP

¹²⁴ Čl. 17, st. 2 ZKP

¹²⁵ 1. Sa svakim licem koje je lišeno slobode postupa se humano i sa poštovanjem dostojanstva neodvojivog od čovečije ličnosti.

Prvi stav se odnosi na sve osobe lišene slobode na bilo koji način, drugi stav se odnosi na osobe u pritvoru, a treći na osuđeničke. Postupanje prema osobama lišenim slobode mora biti čovječno; uslovi u kojima se nalaze moraju biti takvi da poštuju dostojanstvo ličnosti i moraju biti jednaki za sve, bez diskriminacije u odnosu na rasu, boju kože, pol, jezik, vjeru, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili društveno porijeklo, siromaštvo, status stečen rođenjem ili bilo koji drugi status.¹²⁶ Osobama u pritvoru i zatvoru je ograničena sloboda, ali im zbog toga, po pravilu, ne mogu biti ograničena druga ljudska prava.¹²⁷ Ustav jamči poštovanje ljudske ličnosti i dostojanstva „u krivičnom ili drugom postupku, u slučaju lišenja ili ograničenja slobode i za vrijeme izvršavanja kazne“ (čl. 31, st. 1).

Prema čl. 268 Zakonika o krivičnom postupku, kad je lice lišeno slobode dovedeno državnom tužiocu, to lice, njegov branilac, član njegove porodice ili lice sa kojim živi u vanbračnoj zajednici, može zahtijevati da državni tužilac odredi zdravstveni pregled. Odluku o određivanju doktora medicine koji će obaviti pregled i zapisnik o njegovom saslušanju državni tužilac će priložiti spisima krivičnog predmeta.

1.2.5.1. Prava pritvorenika

ZKP sadrži posebne odredbe o postupanju sa pritvorenicima.¹²⁸ U toku pritvora ne smije se vrijeđati ličnost i dostojanstvo pritvorenika i prema njima se mogu primjenjivati samo ona ograničenja koja su potrebna da se spriječi bjekstvo i obezbijedi nesmetano vođenje krivičnog postupka.¹²⁹ Posebna pravila važe i za boravak maloljetnika u pritvoru.¹³⁰ Za uslove boravka u pritvoru i nadzor nad izvršenjem pritvora nadležan je sud koji je odredio pritvor. ¹³¹Direktor Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija dužan je da obavijesti predsjednika suda o upotrebi sredstava prinude prema pritvorenom licu.¹³²

1.2.5.2. Prava osuđenika na izdržavanju kazni

2. a) Okrivljena lica su, osim u izuzetnim slučajevima, odvojena od osuđenih lica i podvrgnuta posebnom režimu koji odgovara njihovom statusu neosuđivanih lica;

b) mladi okrivljeni su odvojeni od odraslih i o njihovim slučajevima se rešava što je moguće pre.

3. Kazneni režim obuhvata postupak sa osuđenima čiji je glavni cilj njihovo popravljavanje i socijalna rehabilitacija. Mladi prestupnici su odvojeni od odraslih i podvrgnuti režimu koji odgovara njihovim godinama i njihovom zakonskom statusu.” (čl. 10 Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima)

¹²⁶ Komitet UN za ljudska prava, Opšti komentar br. 21.

¹²⁷ Ibid, stav 4:“Osobe lišene slobode uživaju sva prava predviđena Paktom, osim kada je riječ o ograničenjima koja su neizbježna u datoj sredini.“

¹²⁸ Čl. 181 -186 ZKP

¹²⁹ Čl. 181 ZKP, čl. 57 st. 5 Pravilnika o načinu vršenja službe obezbjeđenja, naoružanju i opremi službenika obezbjeđenja u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija.

¹³⁰ Zakon o postupanju prema maloljetnicima u krivičnom postupku Sl. list 64/11, članovi 62 i 63.

¹³¹ Čl. 181-185 ZKP.

¹³² Pravilnik o načinu vršenja službe obezbjeđenja, naoružanju i opremi službenik obezbjeđenja u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija, Sl. list RCG 68/06, čl. 57 st. 5

Položaj osuđenih lica regulisan je Zakonom o izvršenju krivičnih sankcija Crne Gore (ZIKS)¹³³ koji previđa da se sankcija izvršava na način kojim se jamči poštovanje dostojanstva lica prema kome se ona izvršava¹³⁴ i propisuje izričitu zabranu i kažnjavanje za postupke kojima se lice prema kome se izvršava sankcija podvrgava bilo kakvom obliku mučenja, zlostavljanja, ponižavanja ili eksperimentisanja. Predviđena je zabrana diskriminacije osuđenih lica¹³⁵ i njihovo pravo na zaštitu osnovnih prava propisanih Ustavom, ratifikovanim međunarodnim ugovorima, opšteprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i tim zakonom¹³⁶.

Izmjenama ZIKS¹³⁷ upotpunjena je garancija osuđenom licu da mu mogu biti oduzeta ili ograničena određena prava samo u mjeri koja odgovara prirodi i sadržini izrečene sankcije i na način kojim se obezbjeđuje poštovanje ličnosti učinioca i njegovog ljudskog dostojanstva.¹³⁸

Zabranjeni su i kažnjivi postupci kojima se osuđeno lice podvrgava bilo kom obliku mučenja, zlostavljanja i ponižavanja, ljekarskim i naučnim eksperimentima.¹³⁹ Precizirano je da će se takvim postupcima smatrati oni koji su „nesrazmjerni održavanju reda i discipline u organizaciji, odnosno organizacionoj jedinici ili su nezakoniti, pa mogu proizvesti trpljenje ili neprimjereno ograničenje osnovnih prava osuđenog lica“.¹⁴⁰ Slična odredba postoji i u vezi sa maloljetnicima koji izdržavaju vaspitne mjere, s tim što se tu još i naglašava da sa njima treba postupati „na način koji odgovara njihovom psiho-fizičkom razvoju“.¹⁴¹

ZIKS i Pravilnik o načinu vršenja službe obezbjeđenja, naoružanju i opremi službenika obezbjeđenja u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija (Sl. list RCG 68/06) propisuju da je o upotrebi sredstava prinude službenik obezbjeđenja dužan da sačini izvještaj koji zajedno sa mišljenjem rukovodioca službe obezbjeđenja i mišljenjem načelnika dostavlja direktoru Zavoda. Direktor je dužan da u roku od tri dana od dobijanja izvještaja izvjesti Ministarstvo pravde o upotrebi gumene palice, vatrenog oružja, hemijskih sredstava, šmrkova sa vodom, specijalno obučениh pasa, sa utvrđenim činjenicama I ocjenom o pravilnosti upotrebe sredstava prinude. O upotrebi fizičke snage direktor obavještava Ministarstvo samo ako je nastupila teška tjelesna povreda lica nad kojim je fizička snaga upotrijebljena (čl. 57 Pravilnika). Međutim, ni ZIKS ni Pravilnik ne predviđaju obavezu direktora Zavoda da o primjeni sredstava prinude obavijesti državnog tužioca, koji bi, u slučaju sumnje da je prinuda primjenjena nezakonito, trebalo da pokrene istragu, odnosno krivično gonjenje. U slučaju sumnje na zlostavljanje, direktor Zavoda je dužan da to prijavi, u skladu sa oštom obavezom prijavljivanja krivičnog djela koja važi za sve državne službenike, na osnovu čl. 254 Zakona o krivičnom postupku.

¹³³ Sl. list RCG 71/2003, 7/2004 i 47/2006.

¹³⁴ Član 14a ZIKS CG.

¹³⁵ Član 14v ZIKS CG.

¹³⁶ Član 64a ZIKS CG.

¹³⁷ Sl. list RCG 25/94, 69/03 i 65/04.

¹³⁸ Član 14, st. 2 ZIKS CG.

¹³⁹ Član 14b, stav 1 ZIKS CG.

¹⁴⁰ Član 14b, stav 1 i 2 ZIKS CG.

¹⁴¹ Član 107, stav 2 ZIKS CG

1.2.5.3. Prava mentalno oboljelih

Zakon o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica (Sl. list RCG, 32/2005) u članu 4 kaže da mentalno oboljela lica imaju pravo na zaštitu od svakog oblika zlostavljanja, ponižavajućeg postupanja i drugog tretmana kojim se vrijeđa lično dostojanstvo i koje stvara neugodno, agresivno, ponižavajuće ili uvredljivo stanje. Mentalno oboljela lica imaju pravo na zaštitu od zlostavljanja i od strane drugih pacijenata.¹⁴²

Psihijatri i drugi zdravstveni radnici dužni su da sprovedu liječenje mentalno oboljelih lica tako da u najmanjoj mogućoj mjeri ograničavaju njihove slobode i prava, kao i da ne prouzrokuju fizičke i psihičke neugodnosti koje vrijeđaju njihovu ličnost i ljudsko dostojanstvo.¹⁴³ Radi staranja o zaštiti prava mentalno oboljelih lica u psihijatrijskoj ustanovi obrazuje se nezavisno multidisciplinarno tijelo,¹⁴⁴ koje nadgleda poštovanje ljudskih prava i sloboda i dostojanstva pacijenata.¹⁴⁵ Prilikom smještaja mentalno oboljelog lica u psihijatrijsku ustanovu, mora se obezbijediti prav o na zaštitu njegovog ljudskog dostojanstva, fizičkog i psihičkog integriteta uz poštovanje njegove ličnosti, privatnosti, moralnih i drugih uvjerenja.¹⁴⁶

1.2.5.4. Upotreba prinude od strane policije

1.2.5.4.1. Disciplinska odgovornost policijskih i zatvorskih službenika, suspenzija i prestanak radnog odnosa

Status policije i upotreba prinude od strane policije do avgusta 2012. godine su bili uređeni Zakonom o policiji (Sl. list CG, 88/2009) koji je prestao da važi stupanjem na snagu Zakona o unutrašnjim poslovima (Sl. list CG, 44/2012). Najznačajnija promjena je da je policija u skladu sa novim zakonom stavljena pod nadležnost ministarstva unutrašnjih poslova, i više ne predstavlja poseban organ uprave.¹⁴⁷ Za postupanje policije neposredno je odgovoran ministar unutrašnjih poslova.

Zakon o policiji Crne Gore pod sredstvima prinude je propisivao: fizičku snagu, palicu, sredstva za vezivanje lica, uređaje za prinudno zaustavljanje motornih vozila, službene pse, hemijska sredstva za privremeno onesposobljavanje, specijalna vozila, posebne vrste oružja, eksplozivna sredstva i vatreno oružje.¹⁴⁸ Zakonom o unutrašnjim poslovima je, pored navedenih sredstava prinude, dodatno propisano da se kao sredstva prinude mogu upotrebiti i službeni konji i uređaji za izbacivanje mlazeva vode.¹⁴⁹ Zakonom o policiji je bilo predviđeno da se prinuda može upotrebiti radi: 1) sprečavanja

¹⁴² Čl. 12 Zakona o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica

¹⁴³ Čl. 5 Zakona o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica

¹⁴⁴ Čl. 49 Zakona o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica

¹⁴⁵ Čl. 50, st. 2 Zakona o zaštiti i ostvarivanju prava mentalno oboljelih lica

¹⁴⁶ Čl. 45 Zakona o vanparničnom postupku, Sl. list RCG, 27/2006.

¹⁴⁷ Član 3 Zakona o unutrašnjim poslovima, Sl. list CG, 44/2012

¹⁴⁸ Čl. 30, st. 1 Zakona o policiji, Sl. list CG, 88/2009

¹⁴⁹ Čl. 57 Zakona o unutrašnjim poslovima, Sl. list CG, 44/2012

bještva lica lišenog slobode ili zatečenog u izvršenju krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti; 2) savladavanja otpora lica koje narušava javni red i mir ili koje treba dovesti ili lišiti slobode u zakonom utvrđenim slučajevima; 3) odbijanja napada od sebe, drugog lica ili objekta koji se obezbjeđuje. Takođe je bilo propisano da policijski službenik mora upotrijebiti sredstvo prinude tako da službenu radnju obavi srazmjerno opasnosti koju treba otkloniti i sa najmanje štetnih posledica.¹⁵⁰ S druge strane, Zakonom o unutrašnjim poslovima nisu precizno određene situacije kada se prinuda može upotrebiti, već je propisano da će policijski službenik upotrijebiti sredstva prinude samo ako se na drugi način ne može izvršiti zadatak, srazmjerno opasnosti koja prijete zakonom zaštićenom dobru i vrijednosti, odnosno težini djela koje se sprječava ili suzbija i na suzdržan način te da će policijski službenik uvijek upotrijebiti najblaže sredstvo prinude koje garantuje uspjeh, srazmjerno razlogu upotrebe i na način kojim se službeni zadatak izvršava bez nepotrebnih štetnih posljedica¹⁵¹. Takođe, po oba zakona, policijski službenik je dužan da prije upotrebe sredstava prinude na to upozori, osim ako bi to dovelo u pitanje izvršenje službene radnje. Bitno ograničenje u primjeni sredstava prinude, koje je bilo propisano Zakonom o policiji, ali ne i u Zakonu o unutrašnjim poslovima, bilo je sadržano u zahtjevu da se ova sredstva mogu upotrijebiti samo po naređenju službenika koji rukovodi izvršenjem službenog zadatka.¹⁵² U Zakonu o unutrašnjim poslovima zadržana je takva odredba samo u situaciji kada se radi o upotrebi prinude prema grupi lica koja se protivpravno okupila, protivpravno se ponaša i tako može da izazove nasilje, u kom slučaju se sredstva prinude (izuzev vatrenog oružja) mogu primjeniti samo po naređenju nadređenog policijskog službenika.¹⁵³ Dok je po Zakonu o policiji, policijski službenik koji je upotrijebio ili naredio upotrebu vatrenog oružja i drugih sredstava prinude bio obavezan je da o tome odmah obavijesti starješinu policije, koji je bio obavezan da u roku od 3 dana preduzme mjere za utvrđivanje odgovornosti ako ocijeni da je prinuda nezakonito upotrijebljena¹⁵⁴, po Zakonu o unutrašnjim poslovima policijski službenik podnosi pisani izvještaj nadređenom policijskom službeniku u roku od 24 časa od upotrebe prinude, dok je za ocjenu nezakonitosti prinude i za preduzimanje mjera za utvrđivanje odgovornosti policijskog službenika nadležan ministar unutrašnjih poslova.¹⁵⁵

1.1.1.1.1. Obavezna besplatna pomoć službeniku okrivljenom za zlostavljanje

I Zakon o unutrašnjim poslovima predviđa, kao što je to predviđao i Zakon o policiji, obavezu policije odnosno Ministarstva unutrašnjih poslova da pruži besplatnu pravnu pomoć policijskom službeniku protiv koga se pokrene krivični postupak zbog prekoračenja policijskih ovlašćenja u pogledu primjene prinude.¹⁵⁶ Zabrinjavajuće je ovo rješenje koje je opstalo i u novom zakonu, a koje na nivou zakona propisuje obaveznu solidarnost države sa službenikom za koga postoji osnovana sumnja da je prekršio zakon, a sve još na teret poreskih obveznika. Ovakvo rješenje se

¹⁵⁰ Čl. 30, st. 2 Zakona o policiji, Sl. list CG, 88/2009

¹⁵¹ Čl. 57 stav 2 i 3 Zakona o unutrašnjim poslovima, Sl. list CG, 44/2012

¹⁵² Čl. 47 Zakona o policiji, Sl. list CG, 88/2009

¹⁵³ Čl. 58 Zakona o unutrašnjim poslovima, Sl. list CG, 44/2012

¹⁵⁴ Čl. 48 Zakona o policiji, Sl. list CG, 88/2009

¹⁵⁵ Čl. 59 Zakona o unutrašnjim poslovima, Sl. list CG, 44/2012

¹⁵⁶ Čl. 50 Zakona o policiji, Sl. list CG, 88/2009

može doživjeti i kao ohrabrenje za „slobodniju“ primjenu ovlaštenja, ako se ima u vidu da je policija dužna da zloupotrebu ovlaštenja u svojim redovima sama istraži i disciplinski kazni, odnosno prijavi nadležnom tužiocu radi krivičnog procesuiranja.

1.1.1.1.2. Parlamentarna, građanska i unutrašnja kontrola rada policije

Zakon o policiji je pored unutrašnje kontrole po prvi put predviđena parlamentarna i građanska kontrola rada policije, koja rješenja postoje I u Zakonu o unutrašnjim poslovima. Građansku kontrolu, u skladu sa oba zakona, vrši Savjet za građansku kontrolu rada policije koji se sastoji od pet članova koje imenuju: Advokatska komora, Ljekarska komora, Udruženje pravnik, Univerzitet i nevladine organizacije koje se bave ljudskim pravima.¹⁵⁷ Savjetu se mogu obraćati građani i policijski službenici radi ocjene primjene policijskih ovlaštenja radi zaštite ljudskih prava i sloboda pri čemu je policija dužna da, na zahtjev Savjeta, pruži potrebne informacije i obavještenja.¹⁵⁸ Savjet daje ocjene i preporuke koje se dostavljaju starješini policije odnosno Ministru unutrašnjih poslova koji je dužan da o preduzetim mjerama obavijesti Savjet.

Zakonom o unutrašnjim poslovima je, za razliku od Zakona o policiji gdje je bilo propisano da ovu kontrolu vrši Skupština preko svog radnog tijela¹⁵⁹, predviđeno da će parlamentarna kontrola policije biti uređena posebnim zakonom¹⁶⁰. Unutrašnju kontrolu policije, po oba zakona, vrši Ministarstvo unutrašnjih poslova.¹⁶¹ Poslovi unutrašnje kontrole su: kontrola zakonitosti vršenja policijskih poslova, a naročito u pogledu poštovanja i zaštite ljudskih prava pri izvršavanju policijskih zadataka i primjeni policijskih ovlaštenja; sprovođenje postupka kontra-obavještajne zaštite i druge kontrole od značaja za efikasan i zakonit rad Unutrašnju kontrolu, u skladu sa članom 116 Zakona o unutrašnjim poslovima, vrši policijski službenik koji je za to ovlašten i koji, pored ovlaštenja policijskog službenika, ima i pravo da: 1) ostvari uvid u spise, dokumentaciju i zbirke podataka koje u skladu sa svojim nadležnostima pribavlja, sačinjava ili izdaje Policija; 2) uzme izjave od policijskih službenika, oštećenih lica i građana; 3) zahtijeva od Policije i policijskih službenika dostavljanje drugih podataka i informacija iz njihove nadležnosti koji su potrebni za vršenje unutrašnje kontrole; 4) izvrši uvid u službene prostorije koje Policija koristi u svom radu; 5) zahtijeva ateste i tehničke i druge podatke o tehničkim sredstvima koja koristi Policija kao i dokaze o osposobljenosti policijskih službenika za upotrebu tehničkih i drugih sredstava koja koriste u svom radu.¹⁶² Na ovaj način su proširena ovlaštenja službenika koji vrši unutrašnju kontrolu u odnosu na Zakon o policiji gdje je bilo propisano da ima samo ovlaštenja policijskog službenika.¹⁶³

O svim slučajevima preduzimanja ili propuštanja akcija policije za koje se u postupku unutrašnje kontrole utvrdi da su suprotne zakonu blagovremeno se, u pisanom obliku, obavještava

¹⁵⁷ Čl. 93 Zakona o policiji i čl. 112 Zakona o unutrašnjim poslovima, kao gore.

¹⁵⁸ Savjetu se pritužbe podnose na arhivu Skupštine Crne Gore.

¹⁵⁹ Čl. 89 Zakona o policiji

¹⁶⁰ Čl. 111 Zakona o unutrašnjim poslovima

¹⁶¹ Čl. 3 Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o policiji, Sl. list CG, 88/2009 i član 114 Zakona o unutrašnjim poslovima

¹⁶² Čl. 118 Zakona o unutrašnjim poslovima

¹⁶³ Čl. 95b Zakona o policiji

ministar.¹⁶⁴ Policijski službenik je dužan da ovlaštenom službenom licu omogući vršenje kontrole i da mu pri tom pruži potrebnu stručnu pomoć.¹⁶⁵

Ovlašćeno službeno lice preduzima potrebne radnje, utvrđuje činjenično stanje i prikuplja dokaze i o tome sačinjava pisani izvještaj (nalaz), koji sa drži i predlog za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti, kao i predlog za pokretanje odgovarajućih postupaka radi utvrđivanja odgovornosti.¹⁶⁶ Pisani izvještaj se najmanje jednom godišnje dostavlja ministru i Vladi.¹⁶⁷ Rad Unutrašnje kontrole potrebno je odgovarajuće precizirati podzakonskim aktom, kako bi se spriječilo da, primjera radi, upravo onaj policijski službenik na koga se pritužba odnosi, bude zadužen i da provjerava navode, što jasno dovodi u pitanje objektivnost kontrole.¹⁶⁸

1.1.1.1.3. Disciplinska odgovornost policijskih i zatvorskih službenika, suspenzija i prestanak radnog odnosa

1.2.5.4.1.1 Disciplinska odgovornost

Disciplinska odgovornost policijskih i zatvorskih službenika je utvrđena članovima 57-68 Zakona o državnim službenicima i namještenicima¹⁶⁹ kojim je propisano da državni službenici i namještenici mogu biti odgovorni za lakše disciplinske prekršaje¹⁷⁰ kao što su Nepoštovanje radnog vremena, neopravdano izostajanje sa posla jedan radni dan, nenošenje službenog odjela odnosno službene oznake sa ličnim imenom, itd. ili teže disciplinske prekršaje¹⁷¹ kao što su neizvršavanje ili nesavjesno, neblagovremeno ili nemarno vršenje službenih obaveza, odbijanje izvršavanja naloga ili radnog zadatka, nepravilno korišćenje i raspolaganje povjerenim sredstvima, zloupotreba položaja ili prekoračenje ovlašćenja u službi, itd. U slučajevima kada se pokrene disciplinski postupak protiv policijskog ili zatvorskog službenika zbog mučenja ili zlostavljanja po pravilu im se stavlja na teret povreda zloupotreba položaja ili prekoračenje ovlašćenja u službi.¹⁷²

Zakonom o policiji (član 80 i 81) su bili a Zakonom o unutrašnjim poslovima su dodatno propisani disciplinski prekršaji (povrede službene dužnosti) za koje mogu biti odgovorni službenici policije. Međutim, nijedan propisani prekršaj ne sankcioniše direktno zlostavljanje lica lišenih slobode. Samo prekršaj “ponašanje u službi ili van službe suprotno kodeksu policijske etike”¹⁷³ može se primjeniti u slučaju zlostavljanja, pošto je na osnovu Kodeksa policijske etike¹⁷⁴ policijski službenik dužan da “poštuje osnovna ljudska prava i slobode svih građana, bez obzira na razlike u nacionalnosti, rasi, boji kože, vjerskom opredjeljenju, polu, obrazovanju, društvenom položaju ili bilo kojem drugom

¹⁶⁴ Čl. 96 Zakona o policiji i član 119 Zakona o unutrašnjim poslovima.

¹⁶⁵ Čl. 96a Zakona o policiji i član 118 Zakona o unutrašnjim poslovima.

¹⁶⁶ Čl. 96b Zakona o policiji i član 119 Zakona o unutrašnjim poslovima.

¹⁶⁷ Član 119 Zakona o unutrašnjim poslovima.

¹⁶⁸ Takav slučaj iz prakse opisao je istraživač kršenja ljudskih prava u Crnoj Gori. Aleksandar Zeković, u inicijativi podnijetoj Savjetu za građansku kontrolu rada policije 11.02.2011.godine.

¹⁶⁹ Sl. list CG 50/2008.....49/2010.

¹⁷⁰ Član 58 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

¹⁷¹ Član 59 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

¹⁷² Zaključak izveden na osnovu ispitanih slučajeva koji se navode dalje u ovom Izvještaju.

¹⁷³ Član 81 stav 1 tačka 4 Zakona o policiji odnosno član 106 Zakona o unutrašnjim poslovima.

¹⁷⁴ SL. list RCG, 1/2006

ličnom svojstvu i posebnosti” (član 2 Kodeksa), da ostvaruje vladavinu prava obavljajući službene poslove zaštite osnovnih prava „slobode i vrijednosti čovjeka (član 5), da ”upotrebi sredstava prinude, a naročito upotrebi oružja,...prijegava samo u slučajevima i pod uslovima predviđenim zakonom i drugim propisima samo onda kada je to neophodno i u mjeri kojom se izaziva najmanje štetnih posljedica za život, tijelo i bezbjednost građana” (član 9) i da”... odgovara za bezbjednost svakog lica lišenog slobode i štiti ga.” (član 10). S druge strane, napredak je činjenica da je Zakonom o unutrašnjim poslovima propisan i teži prekršaj ”nepreduzimanje ili nedovoljno preduzimanje mjera i radnji od strane neposrednog rukovodioca ili odgovornog policijskog službenika u cilju utvrđivanja činjeničnog stanja u vezi sa podnijetom pritužbom ili prigovorom građanina na postupanje policijskog službenika”.¹⁷⁵ Ovim putem je, pored drugih pritužbi, sankcionisano i inertno ponašanje policijskih službenika ispitivanju prijava zlostavljanja od strane policijskih službenika. Disciplinski postupak vodi i mjeru predlaže disciplinska komisija.¹⁷⁶

U skladu sa Zakonom o državnim službenicima i namještenicima, disciplinska mjera za lakše disciplinske prekršaje je novčana kazna u iznosu od 15% zarade isplaćene za mjesec u kome je prekršaj počinjen, dok su disciplinske mjere za teže povrede službene dužnosti novčana kazna u iznosu od 20% do 30% zarade isplaćene za mjesec u kome je prekršaj počinjen i prestanak radnog odnosa.¹⁷⁷

Međutim, Zakonom o unutrašnjim poslovima propisano je da je za lakše povrede službene dužnosti može izreći pisana opomena i novčana kazna u iznosu od 10% mjesečne zarade isplaćene za mjesec u kojem je povreda službene dužnosti počinjena¹⁷⁸, dok se za teže povrede službene dužnosti može izreći novčana kazna u iznosu od 30% mjesečne zarade isplaćene za mjesec u kojem je povreda službene dužnosti počinjena, u periodu od jednog do šest mjeseci, nemogućnost sticanja zvanja u periodu od dvije do četiri godine i prestanak radnog odnosa.¹⁷⁹

1.2.5.4.1.2. Udaljavanje sa posla (suspenzija)

¹⁷⁵ Član 106 stav 1 tačka 12 Zakona o unutrašnjim poslovima.

¹⁷⁶ Član 62 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

¹⁷⁷ Član 84 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

¹⁷⁸ Član 105 Zakona o unutrašnjim poslovima.

¹⁷⁹ Član 106 Zakona o unutrašnjim poslovima. Očigledno je da je Zakon o unutrašnjim poslovima usklađen sa odredbama novog Zakona o državnim službenicima i namještenicima (Sl. list CG, 39/2011 i 50/2011) koji će početi da se primjenjuje od 01.01.2013. godine. Naime, novim Zakonom o državnim službenicima i namještenicima su propisane pisana opomena i novčana kazna koja se izriče za jedan mjesec, u iznosu do 20% zarade isplaćene za mjesec u kojem je učinjena povreda službene dužnosti, kao disciplinske mjere za lakše povrede službene dužnosti odnosno novčana kazna u trajanju od dva do šest mjeseci u iznosu od 20% do 40% zarade isplaćene za mjesec u kojem je počinjena povreda službene dužnosti i prestanak radnog odnosa kao disciplinske mjere za teže povrede službene dužnosti (član 84 novog Zakona o državnim službenicima i namještenicima).

Članom 130 stav 1 Zakona o radu¹⁸⁰ propisano je da će zaposleni biti privremeno udaljen sa rada:

- 1) ako je zatečen u vršenju povrede radne obaveze za koju je predviđeno izricanje mjere prestanka radnog odnosa, odnosno raskida ugovora o radu;
- 2) ako je zaposlenom određen pritvor, od prvog dana pritvora, dok pritvor traje;
- 3) ako je protiv njega pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela učinjenog u radu ili u vezi sa radom;
- 4) ako je protiv zaposlenog pokrenut postupak zbog krivičnog djela korupcije.

S druge strane, članom 69 Zakona o državnim službenicima i namještenicima, je predviđeno da državni službenik, odnosno namještenik protiv koga je disciplinski postupak pokrenut zbog težeg disciplinskog prekršaja može se, do okončanja disciplinskog postupka, udaljiti sa radnog mjesta, ako bi njegovo prisustvo štetilo interesu državnog organa ili ako bi ometalo tok disciplinskog postupka.

Pošto Zakonom o policiji nije bilo predviđeno udaljenje sa radnog mjesta, Zakon o radu se shodno primjenjivao i na policijske službenike,¹⁸¹ pa je svaki policajac protiv koga bude pokrenut krivični ili disciplinski postupak zbog zlostavljanja morao biti suspendovan. Međutim, to nije bio često slučaj u praksi.¹⁸²

Zakonom o unutrašnjim poslovima u članu 108 objedinjeni su razlozi za suspenziju iz Zakona o radu i Zakona o državnim službenicima i namještenicima.¹⁸³

Vidjeti i izričite preporuke međunarodnih komiteta Crnoj Gori na temu udaljavanja iz službe osoba okrivljenih za mučenje i zlostavljanje, u nastavku, poglavlje 2.1.

1.2.5.4.1.3. Prestanak radnog odnosa po sili zakona

Zakonom o radu, član 139 stav 1 tač 4 radni odnos prestaje ako je zaposleni osuđen na kaznu zatvora od 6 mjeseci i duže zbog koje mora biti odsutan sa rada. Radni odnos prestaje danom stupanja na izdržavanje kazne. Zakonom o državnim

¹⁸⁰ Sl. list CG, 49/2008, 26/2009 I 59/2011;

¹⁸¹ Na državnog službenika, odnosno namještenika primjenjuju se opšti propisi o radu u pogledu prava, obaveza i odgovornosti koja ovim zakonom ili drugim propisom nijesu drukčije uređena (član 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima).

¹⁸² Vidi zaključke Savjeta za građansku kontrolu policije na strani 11 ovog Izvještaja,

¹⁸³ "Policijskom službeniku će biti privremeno ograničeno vršenje dužnosti:

- 1) ako je protiv njega pokrenut disciplinski postupak zbog teže povrede službene dužnosti, do okončanja disciplinskog postupka;
- 2) ako je zatečen u vršenju teže povrede službene dužnosti za koju je predviđeno izricanje mjere prestanak radnog odnosa, do okončanja disciplinskog postupka;
- 3) za vrijeme trajanja pritvora;
- 4) ako je protiv njega pokrenut krivični postupak zbog krivičnog djela sa elementima korupcije ili krivičnog djela učinjenog na radu ili u vezi sa radom, do okončanja krivičnog postupka (čl. 108 Zakona o unutrašnjim poslovima).

službenicima i namještenicima, član 104, radni odnos državnom službeniku odnosno namješteniku prestaje pod uslovima iz opštih propisa o radu (Zakon o radu). Međutim, policajcu prestaje radni odnos i kada je pravosnažnom presudom osuđen za krivično djelo za koje se goni po službenoj dužnosti, osim za krivična djela koja se odnose na bezbjednost saobraćaja, danom pravosnažnosti presude (član 85 stav 2 Zakona o policiji) odnosno danom dostavljanja pravosnažne presude (član 109 Zakona o unutrašnjim poslovima). Znači da i pravosnažna uslovna osuda za zlostavljanje za policajca prouzrokuje prestanak radnog odnosa.

1. ISTRAŽIVANJE, PROCESUIRANJE I KAŽNJAVANJE ZLOSTAVLJANJA U CRNOGORSKOJ PRAKSI

1.1. Preporuke Crnoj Gori od međunarodnih tijela nadležnih za nadzor nad primjenom međunarodnih ugovora protiv mučenja i drugog zlostavljanja

Komitet protiv mučenja UN (CAT) u izvještaju od 21. novembra 2008. godine¹⁸⁴ i Komitet za prevenciju torture Savjeta Evrope (CPT) u izvještaju od 22. septembra 2008. godine¹⁸⁵ dali su Crnoj Gori preporuke koje je potrebno da primjeni kako bi spriječavala zlostavljanje na njenoj teritoriji u skladu sa međunarodnim standardima.

Preporuke i jednog i drugog komiteta su suštinski iste i sastoje se u sljedećem:

1. da se definicija mučenja iz domaćeg krivičnog zakonodavstva uskladi sa definicijom torture iz člana 1 Konvencije protiv mučenja;¹⁸⁶
2. da se sa najvišeg nivoa, kao i putem stalne obuke za sve službenike policije, pošalje nedvosmislena i čvrsta poruka „nulte tolerancije zlostavljanja”, da su sve vrste zlostavljanja (i prilikom hapšenja i tokom naknadnog ispitivanja), kao i prijetnje pribjegavanju takvom postupanju, apsolutno zabranjene, te da će i počinioци takvih djela i oni koji im gledaju kroz prste podleći strogim sankcijama;
3. da se policijski službenici i dalje obučavaju u smislu poštovanja ljudskih prava i profesionalne etike¹⁸⁷, a vlasti da usvoje odgovarajuće mjere da se policajci upoznaju sa principima iz Kodeksa policijske etike¹⁸⁸ i promovišu kulturu u kojoj će sami policajci nedvosmisleno eliminisati pojavu zlostavljanja;
4. da se u obuci policajaca posveti pažnja naprednim metodama istrage (kako se istraga ne bi svodila na pribavljanje priznanja što vodi ka zlostavljanju osumnjičenog), kao i da se, u tom pravcu, pristupi nabavljanju moderne kriminalističke i laboratorijske opreme;
5. da se usvoje detaljna uputstva za ispitivanje osumnjičenih od strane operativaca;

¹⁸⁴ <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/docs/CAT.C.MNE.CO.1.pdf>

¹⁸⁵ Delegacija CPT-a je u periodu od 15. do 22. septembra 2008. je, u sklopu svog programa periodičnih posjeta za 2008, u Crnoj Gori obišla ustanove u kojima se nalaze pritvorena lica, kojom prilikom su posjećene i Područne jedinice policije u Beranama, Baru, Bijelom Polju, Budvi i Podgorici, Ispostave policije u Kotoru i Ulcinju kao i Kazneno popravni dom u Podgorici te Zatvori u Podgorici i Bijelom Polju. Nakon sprovedene posjete, CPT je 2. aprila 2009. uputio crnogorskoj vladi izvještaj sa, između ostalih, preporukama o mjerama, u skladu sa navedenim standardima, koje treba preduzeti u Crnoj Gori kako bi se spriječilo zlostavljanje lica lišenih slobode od strane službenih lica.

¹⁸⁶ Definicija mučenja iz Krivičnog zakonika Crne Gore (čl. 167) je u velikoj mjeri, izmjenama Krivičnog zakonika objavljenim u Sl. listu CG, 25/2010, prilagođena definiciji iz Konvencije protiv mučenja UN, kako smo i naveli u prethodnom poglavlju. Međutim, i dalje se pokušaj Mučenja ili Zlostavljanja ne kažnjava, što nije u skladu sa Konvencijom.

¹⁸⁷ Po navodima izvještaja CPT-a, Policijska akademija u Danilovgradu od svog osnivanja 2006. godine sprovodi inicijalnu obuku čiji nastavni program sadrži module o ljudskim pravima, profesionalnoj etici i međuljudskim odnosima.

¹⁸⁸ Sl. list RCG, 1/06 od 10.01.2006. godine

6. da se pruži odgovarajuća obuka službenim licima koja učestvuju u lišenju slobode (policajci, zatvorski ljekari) kako da prepoznaju znakove zlostavljanja i da ih prijave nadležnim vlastima;
7. da država obezbijedi da svi navodi o mučenju i zlostavljanju od strane policije budu hitno i u cjelosti ispitani¹⁸⁹, i to od strane nezavisnog organa, a ne policije. Tužiocima, sudijama, pravnicima zatvora i drugim nadležnim organima moraju biti podučeni da istraži slučajeva zlostavljanja pristupaju što proaktivnije tako da nijedan slučaj zlostavljanja ne prođe neprimijećeno i nekažnjeno. Kod očiglednih slučajeva zlostavljanja, osumnjičeni moraju biti suspendovani ili upućeni na druge zadatke, pogotovo ako postoji opasnost od uticanja na istragu. Država mora procesuirati počinioce i osuditi ih na adekvatne kazne kako bi se spriječila nekažnjivost službenika policije za djela zabranjena Konvencijom protiv mučenja¹⁹⁰;
8. da se odmah preduzmu koraci kako bi se osiguralo da sve istrage o slučajevima koji uključuju navode o zlostavljanju u potpunosti ispunjavaju kriterijume "djelotvorne" istrage predviđene Evropskim sudom za ljudska prava. Prvo, istrage ne zadovoljavaju kriterijume temeljnosti i sveobuhvatnosti¹⁹¹, kao što se jasno vidi iz propusta da se sprovede identifikacija umiješanih lica, da se ispitaju sve žrtve navodnog zlostavljanja, kao i svjedoci i da se dužna pažnja posveti medicinskim nalazima koji su u skladu sa navodima ozlostavljanju. Drugo, istrage nisu odmah pokrenute i nedostaje im ekspeditivnost. Treće, važeća pravila istrage na hitan zahtjev tužilaštva mogućeg zlostavljanja od strane policije neosiguravaju uvijek odgovarajući nivo nezavisnosti (i institucionalne i praktične)¹⁹². Četvrto, nivo angažovanja navodnih žrtava i njihovih zastupnika izaziva zabrinutost u pogledu zadovoljenja zahtjeva za javnim nadzorom nad istražnim i proceduralnim radnjama;
9. da se licima lišenim slobode omogući, u praksi, osnovna prava kontakta sa advokatom, nezavisnim ljekarom, po mogućnosti po sopstvenom izboru, kao i rodbinom radi obavještanja o lišenju slobode. Takođe, da se licu lišenom slobode omogući povjerljiv razgovor sa advokatom.
10. Kad god osumnjičeni za krivično djelo bude izveden pred istražnog sudiju¹⁹³ ili državnog tužioca na kraju zadržavanja u policiji ili nakon toga tvrdi da je zlostavljan od strane policije, sudija ili tužilac treba da unesu te navode u pisanoj formi, odmah narede pregled od strane vještaka sudske medicine i preduzmu neophodne korake kako bi osigurali da se ti navodi na odgovarajući način istraže. Takav pristup bi trebalo slijediti bez obzira na to da li to lice na sebi ima vidljive

¹⁸⁹ Međutim, Komitet želi da ponovi obavezu države članice da sprovede nezavisnu, detaljnu i nepristrasnu istragu o svim navodima o mučenju i zlostavljanju. (<http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/docs/CAT.C.MNE.CO.1.pdf>, strana 7)

¹⁹⁰ Ibid, str. 7.

¹⁹¹ Ove zaključke CPT je izveo iz analize dva slučaja opisana u njegovom izvještaju: zlostavljanja pritvorenika u slučaju "Orlov let" i masovnog prebijanja pritvorenika u istražnom zatvoru u Podgorici, 1. septembra 2005.

¹⁹² Komitet pozdravlja usvajanje različitih mjera za borbu protiv sprečavanja policijske brutalnosti, uključujući usvajanje Kodeksa policijske etike, međutim, Komitet ostaje posebno zabrinut povodom broja navoda o mučenju i zlostavljanju od strane policije, kao i zabrinut povodom nedostatka brze i nepristrasne istrage takvih slučajeva (<http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/docs/CAT.C.MNE.CO.1.pdf>, strana 7)

¹⁹³ U skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku (Sl. list CG, 57/09 i 29/2010) koji je trenutno na snazi istražni sudija se zove sudija za istragu.

spoljašnje povrede. Nadalje, čak i u odsustvu izričitih navoda o zlostavljanju, sudija ili tužilac treba da naredi pregled od strane stručnjaka sudske medicine uvijek kad postoje druge osnove (npr. vidljive povrede) za sumnju da je lice koje je pred njih izvedeno možda žrtva zlostavljanja;

11. Izvještaj¹⁹⁴ koji se piše nakon medicinskog pregleda novopristiglih zatvorenika da sadrži: (i) cjelovitu konstataciju izjava datih od strane dotičnog zatvorenika relevantnih za pregled (uključujući i njegov opis svog zdravstvenog stanja i sve navode o zlostavljanju), (ii) cjelovitu konstataciju o objektivnim medicinskim nalazima zasnovanih na temeljnom pregledu i (iii) zaključke ljekara u svjetlu (i) i (ii) uz konstatovanje stepena konzistentnosti između izrečenih navoda i objektivnih medicinskih nalaza;
12. Uvijek kada ljekar evidentira povrede koje su u saglasnosti sa navodima o zlostavljanju pritvorenog lica, takve izvještaje treba uvijek dostaviti na znanje nadležnom tužiocu;
13. Svakome ko tvrdi da je bio ili bila žrtva mučenja ili zlostavljanja mora se obezbijediti da to prijavi nadležnim organima bez ikakve smetnje. Takođe, država mora omogućiti da svako lice lišeno slobode ima slobodan pristup svojoj medicinskoj dokumentaciji, odnosno da to ne zavisi od odluke istražnog sudije.
14. Lica koja su pritvorena ili su bila u pritvoru imaju pravo da neposredno zatraže ljekarski pregled/uvjerenje od strane ljekara koji je prošao priznatu obuku na polju sudske medicine;
15. Zatvorske službenike treba podsjetiti da sila koja se koristi kako bi se kontrolisali nasilni i/ili nepokorni zatvorenici treba da se primjenjuje samo u mjeri kojoj je to neophodno i da od momenta kada se ponovo uspostavi kontrola nad zatvorenicima nema više nikakvog opravdanja za dalje nanošenje udaraca;
16. Ako se smatra da je neophodno da službenici zatvora nose palice, palice budu skrivene od pogleda (u interesu promovisanja pozitivnih odnosa između zatvorenika i službenika zatvora);
17. Da crnogorske vlasti preduzmu korake kako bi, u slučaju korišćenja sile od strane službenika zatvora kako bi kontrolisali nasilne i/ili nepokorne zatvorenike, usvojili posebne zaštitne mjere s obzirom da su to očigledno visokorizične situacije u pogledu mogućeg zlostavljanja zatvorenika. Posebno, neophodno je evidentiranje svake situacije kada se protiv zatvorenika posegne sa sredstvima sile, pri čemu se mora navesti tačno vrijeme i trajanje njihove primjene. Zatvorenik nad kojim je primijenjeno bilo koje sredstvo sile treba da ima pravo da bude odmah pregledan i, ukoliko je potrebno, primi ljekarsku pomoć. Rezultati pregleda (uključujući sve relevantne izjave koje da zatvorenik, kao i zaključke ljekara) treba formalno evidentirati i učiniti dostupnim zatvoreniku, koji bi uz to trebalo da ima pravo da, ukoliko želi, bude pregledan od strane sudskog vještaka medicinske struke. Dalje, sredstvima sile nikada ne treba primjenjivati kao kaznu. U ovom kontekstu, važno je osigurati da tužioci budu sistematski obavještavani o svakoj primjeni sile od strane zatvorskih službenika, kao i da budu posebno pažljivi prilikom ispitivanja takvih slučajeva.

¹⁹⁴ Ovo je preporuka za ljekare koji pregledaju zatvorenike.

18. Nadležne vlasti javnosti treba da pruže informacije o ishodu istraga povodom pritužbi zbog zlostavljanja od strane policije kako bi se izbjeglo eventualno stvaranje percepcije o nekažnjivosti.

1.2. Procesuiranje prijava zlostavljanja od strane službenih lica

S obzirom na ispitani uzorak¹⁹⁵ od 75 slučajeva zlostavljanja u Crnoj Gori, od strane službenih lica (policijskih i zatvorskih službenika) i odluka koje su sudovi donijeli u krivičnim postupcima te slučajeve i možemo svrstati u sljedeće kategorije:

1.2.1. Slučajevi u kojima nije pokrenut krivični postupak

1.2.1.1. Zlostavljanje u antiterorističkoj operaciji „Orlov let“, 2006. god.

Značajan primjer nekažnjavanja policijskih službenika za akte torture predstavlja slučaj izvođenja „antiterorističke“ policijske akcije „Orlov let“ u septembru 2006. godine, u kojoj je uhapšeno 17 lica osumnjičenih za planiranje terorističkih akcija, a od kojih je kasnije većina i osuđena za pripremanje oružane pobune u Crnoj Gori.

Osumnjičeni i pritvoreni u akciji „Orlov let“ tvrdili su da su šamarani, udarani pesnicama i pendrecima i držani u bolnom položaju u prostorijama za zadržavanje Višeg suda u Podgorici i dok su prevoženi radi istražnih radnji od 11. do 15. septembra 2006. godine, o čemu postoji i medicinska dokumentacija.¹⁹⁶ Oni su od 11–15.09.2006. godine podnijeli krivične prijave na zapisnik Višeg suda u Podgorici protiv njima nepoznatih ovlašćenih službenika policije Crne Gore, koji su učestvovali u policijskoj akciji „Orlov let“, zbog krivičnog djela Iznudivanje iskaza iz člana 166 KZ i krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje iz člana 167 KZ. Posle podnošenja inicijalne krivične prijave, oštećeni su prijavu dopunjavali četiri puta, i tako u kontinuitetu urgirali kod državnog tužilaštva da pokrene postupak po prvobitnoj prijavi.¹⁹⁷

¹⁹⁵ Prilikom izrade ovog izvještaja, Akcija za ljudska prava je, kako je gore navedeno, koristila podatke o slučajevima torture iz medija, svojih ranijih izvještaja i spostvene arhive, tako i podataka koji su nam dostavili osnovni sudovi (prvostepene presude u slučajevima mučenja i zlostavljanja počinjenih od strane službenih lica) i podataka dostavljenih od strane Vrhovnog državnog tužilaštva Crne Gore.

¹⁹⁶ Istražni sudija Višeg suda u Podgorici Miroslav Bašović je u zapisniku o ispitivanju osumnjičenog Siništaj Antona od dana 11.09.2006. godine, zapisniku o ispitivanju osumnjičenog Ljekočević Nikole od dana 11.09.2006. godine, zapisniku o ispitivanju osumnjičenog Siništaj Viktora od dana 15.09.2006. i zapisniku o ispitivanju osumnjičenog Dedvukaj Roka od dana 12.09.2006.godine naveo njihove izjave da su bili izloženi torturi u policiji i Istražnom zatvoru a isto tako konstatovao kod Ljekočević Nikole i Dedvukaj Roka povrede u vidu krvnih podliva i oguljotina koje su zadobili usljed prebijanja od strane službenika crnogorske policije. Za detalje o medicinskoj dokumentaciji i utvrđenim povredama vidjeti izvještaj Komiteta za sprječavanje mučenja Savjeta Evrope (CPT) o posjeti Crnoj Gori 2008. godine, tač. 24 i posebno FN 16.

¹⁹⁷ Dana 13. oktobra 2006. godine osumnjičeni za planiranje terorističke akcije su dopunili navedenu krivičnu prijavu na način što su je podnijeli i u ime Dedvukaj Kolje, koji je bio takođe okrivljen u ovom predmetu, i na način što je proširena na policajce koji su privodili podnosiocima predstavke Siništaj Antona i Siništaj Viktora na saslušanje zbog toga što su ih dana 11.09. 2006. i 15.09.2006. fizički zlostavljali, tukli i vrijeđali prilikom privođenja na saslušanje kod istražnog sudije i u sudskoj prostoriji gdje su čekali na saslušanje. Prijava je dopunjena 30. oktobra

Prema izvještaju CPT-a o posjeti Crnoj Gori 2008. godine, u kome je posebna pažnja posvećena ovom slučaju, državni tužilac je tek 9 mjeseci kasnije tražio u pismenoj formi da policija izvrši identifikaciju umiješanih policijskih službenika, a policija je taj zahtjev ignorisala. Takođe, nikakva radnja nije preduzeta po dopisu predsjednika Višeg suda u Podgorici od 23. novembra 2006, o svjedocima zlostavljanja pritvorenih lica od strane policijskih službenika i zatvorskih službenika zaduženih za pratnju u zgradi suda od 11. do 15. septembra 2006. godine. Uprkos tome, tužilaštvo nije primijenilo pravna sredstva koja za takav slučaj postoje u zakonu, kao što je obavještavanje Vlade o nepostupanju policije po njihovom zahtjevu (čl. 44 st. 4 ZKP-a) ili razmatranje pitanja krivične odgovornosti za pomoć učiniocima krivičnog djela (član 387 KZ-a).

Iako izgleda da državni tužilac nije preduzimao dalje radnje u cilju procesuiranja prijave, podnosioci prijave nikada nisu obaviješteni o odbacivanju prijave od strane tužioca. Zbog nedjelotvorne istrage i kršenja člana 3 Evropske konvencije, četvorica oštećenih podnijeli su predstavku Evropskom sudu za ljudska prava. Postupak je sproveden i očekuje se presuda.

CPT je u svom izvještaju zaključio da istraga nije zadovoljila neophodan kriterijum djelotvornosti. Primjećeno je da nije bila temeljna i sveobuhvatna, što je bilo očigledno zbog propusta da se sprovede identifikacija umiješanih lica, da se ispituju sve žrtve navodnog zlostavljanja, kao i svjedoci i da se dužna pažnja posveti medicinskim nalazima koji su bili u skladu sa navodima o zlostavljanju. Ono što zapanjuje je i da uprkos ovom izvještaju CPT u predmetu ni naknadno ništa više nije urađeno, niti je do današnjeg dana (1. mart 2013) podnosiocima krivične prijave dostavljeno rješenje nadležnog državnog tužioca o odbacivanju te njihove prijave iz 2006. godine.

1.2.1.2. Nečovječno i ponižavajuće postupanje prema štíćenicima JU „Komanski most“, 2008. godine

Do 1. marta 2013. godine nisu pokrenuti postupci za utvrđivanje odgovornosti državnih službenika za zlostavljanje štíćenika JU Zavoda za osobe sa intelektualnim invaliditetom „Komanski most“ i nestanak dvoje maloljetnih štíćenika iz te ustanove 2000. i 2002. godine.

Delegacija Komiteta za sprječavanje mučenja Savjeta Evrope (CPT) posjetila je Crnu Goru i JU Komanski most u septembru 2008. godine, i tamo zatekla „užasavajuće“ uslove

2007. godine, 14. januara 2008. godine i 16. juna 2008. godine na način što je proširena i protiv nepoznatih uniformisanih službenika ZIKS-a Spuž koji su dana 15.9.2006. godine prilikom sprovođenja na saslušanje u Viši sud u Podgorici tukli, psovali i vrijeđali Viktora Siništaja kao i navođenjem imena policajaca i službenika ZIKS-a koja su zlostavljala Viktora Siništaja.

života,¹⁹⁸ kao i postupanje prema štićenicima, posebno u pogledu vezivanja lancima i kažnjavanja „izolacijom“, koje je delegacija CPT ocijenila kao nečovječno i ponižavajuće.¹⁹⁹ Izvještaj o posjeti CPT objavljen je na engleskom jeziku u martu 2010, a u prevodu na crnogorski jezik u septembru 2010. godine.²⁰⁰ Od 2008. godine, uslovi života su poboljšani, mada ne u mjeri u kojoj se to moglo očekivati, imajući u vidu da je CPT odmah na kraju posjete u septembru 2008, vlastima skrenuo pažnju na teško stanje u toj ustanovi. Ni posle objavljivanja izvještaja 2010. godine higijenski uslovi još uvijek nisu bili na zadovoljavajućem nivou, muškarci nisu bili razdvojeni od žena i nije bilo dovoljno osoblja, što je sve, kao i CPT, konstatovao i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda u svojim preporukama upravi ustanove.²⁰¹ U prvoj polovini 2011. pristupilo se rekonstrukciji ustanove.²⁰²

CPT je savjetovao sveobuhvatnu reviziju situacije u Ustanovi, koja bi se na strateški način pozabavila svim problematičnim aspektima. Preporuke su tek 2010. godine ispoštovane u određenoj mjeri, ali stanje u toj ustanovi ni u novembru 2011. nije bilo takvo da se moglo reći da su njegovi štićenici uživaju ljudska prava u punom obimu.²⁰³

U pismu od 14. novembra 2008, crnogorske vlasti su obavijestile CPT da su svi lanci i katanci uklonjeni i zamijenjeni kožnim priborom za vezivanje. Rekonstruisani paviljon A svečano je otvoren 12. novembra 2010, kada je obilježen Dan JU Zavod „Komanski most“.²⁰⁴ Izgrađen je poseban paviljon za smještaj maloljetnika koji su se do 2010. godine nalazili u istom prostoru sa odraslim štićenicima. U cilju poštovanja međunarodnih standarda, a uvažavajući preporuke međunarodnih organizacija i eksperata odlučeno je da se u ustanovu obustavi prijem štićenika mlađih od 18 godina.²⁰⁵

Direktor ustanove, Vuk Mirković, koji je tu funkciju obavljao posljednjih dvadesetak godina, i u vrijeme nestanka dvoje djece iz ustanove 2000. i 2002, kao i 2008, kada je CPT konstatovao „užasavajuće“ stanje, u januaru 2011. godine premješten je na mjesto zamjenika direktora Centra za socijalni rad u Podgorici.²⁰⁶ Nevladine organizacije su u martu 2010. tražile njegovo razrješenje sa funkcije i krivično gonjenje zbog dugogodišnjeg nemara u upravljanju tom ustanovom, koje je kulminiralo ocjenama CPT-ja o nečovječnom i ponižavajućem postupanju prema štićenicima.²⁰⁷

¹⁹⁸ Izvještaj Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i ponižavajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT) objavljen od 15. do 22. septembra 2008, tačka 114.

¹⁹⁹ Isto, tačka 127.

²⁰⁰ Zahtjevi HRA za objavljivanjem ovih izvještaja nadležnim vlastima objavljeni su na [www.hraction.org](http://www.hrraction.org)

²⁰¹ Saopštenje Akcije za ljudska prava, Centra za antidiskriminaciju EKVISTA i Sigurne ženske kuće tim povodom od 6. maja 2010, dostupno je na: <http://www.hraction.org/?p=348>.

²⁰² „Traže utočišta zbog krivičnih djela“, Dan, 12. februar 2011.

²⁰³ Vidjeti Izvještaj o poštovanju prava štićenika JU Zavod „Komanski most“, Akcija za ljudska prava, Centar za antidiskriminaciju EKVISTA, Centar za građansko obrazovanje, Sigurna ženska kuća, novembar 2011.

²⁰⁴ „Bolji uslovi u zavodu“, Vijesti, 13. novembar 2010.

²⁰⁵ „U Komanskom mostu nema mjesta za djecu“, Dan, 21. januar 2011. godine

²⁰⁶ „Mirković dobio unapređenje umjesto kazne“, Vijesti, 26. januar 2011. godine

²⁰⁷ Pisma ministru rada i socijalnog staranja dr Suadu Numanoviću i Vrhovnoj državnoj tužiteljki Ranki Čarapić dostupna su na internet stranici Akcije za ljudska prava i u arhivi.

Državni tužilac je u svom odgovoru koji je dostavilo Akciji za ljudska prava²⁰⁸ obavjestio javnost da, ne samo da protiv Mirkovića ili drugog službenika ustanove Komanski most nije pokrenut bilo kakav krivični postupak, već da "podaci koje su dostavile javne ustanove (JU „Komanski most“, Centar za socijalni rad Podgorica i Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja) nisu bili dovoljni za pokretanje krivičnog postupka protiv odgovornih za zlostavljanje, niti su roditelji, staraoci, medicinsko osoblje, vaspitači ili policija prijavljivali događaje koji su ukazivali na nezakonito ponašanje službenih lica u JU „Komanski most“."

U odgovoru se takođe navodi da je državno tužilaštvo tek 2010. godine saznalo za nestanak dvoje djece iz ustanove (2000. i 2002. godine) te da Ministarstvo zdravlja, rada i socijalnog staranja nije usljed toga utvrdilo bilo kakvo postojanje propusta u postupanju zaposlenih radnika JU „Komanski most“ u odnosu na korisnike. Pri tome, VDT u dopisu navodi da, pošto policija u međuvremenu nije utvrdila da li su nestala djeca živa ili ne, tužilaštvo nije imalo osnova za pokretanje postupka protiv odgovornih lica zbog kvalifikovanog oblika krivičnog djela izlaganje opasnosti iz člana 155 stav 3 u vezi stava 1 KZ (ako je nastupila smrt nekog lica), dok ako su djeca živa (izlaganje opasnosti iz člana 155 stav 1 KZ) svakako je nastupila zastarjelost krivičnog gonjenja za taj (osnovni) oblik krivičnog djela.

Iz navedenog dopisa je očigledno da je tužilaštvo ne samo neobavješteno (jer su o nestanku djece mediji pisali još 2004. godine, a CPT svoj izvještaj o zlostavljanju iz 2008. godine dostavio Vladi Crne još 2009. godine) već je i inertno i neefikasno u postupanju kada su u pitanju teška kršenja ljudskih prava (nebriga i zlostavljanje lica koja se nalaze pod starateljstvom) te da pokretanje postupaka protiv odgovornih lica zavisi od informacija koje će im dostaviti eventualni izvršioци krivičnih djela (JU „Komanski most“) a ne od podataka koje tužilaštvo pribavi efikasnom istragom u okviru svojih zakonskih ovlašćenja.

S tim u skladu, nevladine organizacije Akcija za ljudska prava, Centar za antidiskriminaciju Ekvista i Sigurna ženska kuća izdale su dana 13.marta 2012. godine saopštenje kojim su oštro kritikovale ovakvo postupanje tužilaštva.²⁰⁹

S druge strane, bivši policijski službenik naveo je autorima izvještaja da se policija profesionalno odnosila prema ovom slučaju i da je sve što je od nje traženo i uradila, preduzela određene radnje i saslušala određena lica, dostavljajući prikupljeni materijal blagovremeno tužilaštvu.²¹⁰

²⁰⁸ Dopis –rješenje VDT-a Akciji za ljudska prava KTR. br. 500/10 od 12.03.2012, kao odgovor na zahtjev za slobodan pristup informacijama Akcije za ljudska prava od 2. juna 2010. Da bi skoro dvije godine kasnije dobila ovaj odgovor, Akcija za ljudska prava je vodila upravni spor protiv odluke Vrhovnog državnog tužioca da ne dozvoli pristup ovoj informaciji. Odgovor je dobijen skoro godinu dana posle presude Upravnog suda, kojom je Vrhovnom državnom tužiocu naloženo da obezbijedi pristup informaciji.

²⁰⁹ http://www.hraction.org/wp-content/uploads/Saopštenje_13.mart_2.pdf

²¹⁰ Razgovor sa bivšim policijskim službenikom, april 2012. godine

1.2.1.3. Incident na fudbalskoj utakmici FK "Berane" i FK "Budućnost", 2008. godine

Na fudbalskoj utakmici FK Berane – FK Budućnost, koja se odigrala 2. aprila 2008, došlo je do incidenta između navijača FK Budućnost i policije. Prema policijskoj verziji događaja, na kraju prvog poluvremena oko 30 navijača FK Berana pokušalo je da pređe na tribinu gdje su se nalazili navijači FK Budućnosti, u čemu ih je policija spriječila, što su navijači FK Budućnost iskoristili da kamenicama i drugim predmetima gađaju, potom fizički napadnu i povrijede 5 policajaca²¹¹, dok su navijači izjavili da su ih, pored incidenta na terenu u kojem ih je policija napala, kasnije po odvođenju u CB Berane policajci svezali i tukli.²¹²

Na jednom od snimaka koji je dostupan na YOU TUBE internet stranici vidi se kako policijski službenik, kasnije identifikovan kao Vljako Babović, više puta udara pištoljem po glavi izolovanog navijača.²¹³ Nakon sprovedenog disciplinskog postupka Babović je kažnjen zbog težeg disciplinskog prekršaja smanjenjem zarade ostvarene u mjesecu počinjenog prekršaja za 30%.²¹⁴

Protiv više policijskih službenika (uključujući Babovića) podnijeta je 13. juna 2008. godine krivična prijava Osnovnom državnom tužilaštvu u Beranama zbog krivičnih djela Zlostavljanje i mučenje i Laka tjelesna povreda.²¹⁵ Osnovni državni tužilac u Beranama odbacio je krivičnu prijavu jer po procjeni tužilaštva u Beranama u radnjama prijavljenih policijskih službenika nije bilo elemenata bića prijavljenog krivičnog djela niti pak drugog krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti.²¹⁶ Navijači FK Budućnost, podnijeli su zahtjev za sprovođenje istrage Osnovnom sudu u Beranama²¹⁷, ali je sud odbio ovakav zahtjev kao nesnovan, što je potvrdio i Viši sud u Bijelom Polju.²¹⁸ Po podacima Građanske alijanse, tužilaštvo nije podiglo optužnicu protiv policijskih službenika, čak i pored video materijala na kom se vidi incidentna situacija i pored osnovane sumnje da je došlo do prekoračenja ovlašćenja policijskih službenika, a kasnije je sud odbacio zahtjev za pokretanje istrage, pa se može smatrati da država u konkretnom slučaju nije obezbijedila djelotvorno pravno sredstvo u istrazi ozbiljnih navoda o zlostavljanju.²¹⁹

1.2.1.4. Prebijanje navijača na košarkaškoj utakmici između KK „Budućnost“ i KK „Partizan“, oktobar 2012. godine

²¹¹ „Povrijeđeno pet policajaca“, Dan, 3. april 2008.

²¹² „Nijesmo huligani“, Dan, 4. april 2008.

²¹³ Službenik u civilu koji se pojavljuje na snimku, kasnije je identifikovan kao Vljako Babović. Snimak dostupan na: <http://www.youtube.com/watch?v=ryBfuaKyCtU>.

²¹⁴ „Zbog pištolja po glavi, Vljaku samo po plati“, Dan, 24. januar 2009.

²¹⁵ „Policajci tuku i ostaju na poslu“, Vijesti, 18. april 2010.

²¹⁶ izvještaj Građanske alijanse „Ljudska prava u Crnoj Gori – od referendumu do početka pregovora sa EU, maj 2006-jun 2012“, str. 50.

²¹⁷ „Navijači danas idu kod sudije Unutrašnja kontrola provjerava“, Vijesti, 4. april 2008.

²¹⁸ izvještaj Građanske alijanse „Ljudska prava u Crnoj Gori – od referendumu do početka pregovora sa EU, maj 2006-jun 2012“, str. 50.

²¹⁹ izvještaj Građanske alijanse „Ljudska prava u Crnoj Gori – od referendumu do početka pregovora sa EU, maj 2006-jun 2012“, str. 50.

Na košarkaškoj utakmici KK „Budućnost“ - KK „Partizan“ u Sportskom centru „Morača“ u Podgorici od 22. oktobra 2012. došlo je do sukoba navijača dva tima, koji su upadom na teren odložili početak utakmice. Pripadnici MUP-a reagovali su tako što su primorali navijače da isprazne halu. Na video zapisu koji je nastao prilikom intervencije pripadnika MUP-a koji je objavljen na portalu Vijesti²²⁰ između ostalog, vidi se: kako više pripadnika policije daje udarce navijaču, koga su ga opkolili sa svih strana, a koji, očigledno, nije u prilici da pruži otpor i ne predstavlja opasnost koju bi bilo neophodno spriječavati na takav način, kako jedan policajac palicom zadaje dva udarca opkoljenom navijaču koji leži na zemlji, a koji takođe ne izgleda kao da pruža bilo kakav otpor, kako više pripadnika policije opkoljava jednog navijača i zadaje mu udarce i kako policajac udara jednu navijačicu. Pripadnici MUP-a, po završetku utakmice, su nastavili sa sukobima na ulici. Mediji su izvijestili da je u neredima povrijeđeno više lica.

Akciji za ljudska prava, 25. oktobra 2012. obratio se i Davor Dragojević, koji je podnio krivičnu prijavu²²¹ protiv nepoznatih pripadnika policije zbog prebijanja njegovog maloljetnog sina Lazara na ulici, van zgrade SC „Morača“, nakon završetka utakmice. O zadobijenim povredama sačinjen je i prijavi priložen i medicinski nalaz.²²² U trenutku prebijanja, kao ni prije, a ni kasnije, Lazar Dragojević tvrdi da policiji nije pružio bilo kakav otpor.

Akcija za ljudska prava je o navedenom detaljno informisala ministra unutrašnjih poslova, gospodina Ivana Brajovića²²³, i uputila Ministarstvu unutrašnjih poslova zahtjev za pristup informacijama²²⁴ kojim je tražena informacija u pogledu preduzetih mjera u cilju utvrđivanja odgovornosti za postupanje pripadnika Ministarstva unutrašnjih poslova tom prilikom kao i u vezi sa preduzetim mjerama u vezi sa navodima Davora Dragojevića o prebijanju Lazara Dragojevića. Međutim, Ministarstvo je odbilo Akciji za ljudska prava pristup ovim informacijama uz obrazloženje da Odjeljenje za unutrašnju kontrolu policije preduzima mjere u postupku kontrole postupanja policijskih službenika tom prilikom, te da će blagovremeno obavjestiti Ministra unutrašnjih poslova o utvrđenom činjeničnom stanju i preduzetim mjerama.²²⁵ S druge strane, šest navijača Varvara je osuđeno na zatvorsku kaznu zbog izazivanja nereda početkom novembra 2012. godine.²²⁶

U odgovoru novoizabranog ministra Unutrašnjih poslova, gospodina Raška Konjevića upućenog Akciji za ljudska prava, navodi se da su sprovedeni postupci unutrašnje kontrola i da u slučaju postupanja službenika Uprave policije, prilikom obezbjeđivanja košarkaške utakmice Budućnost-Partizan, sve utvrđene činjenice i okolnosti upućuju na zaključak o postojanju hijerarhijske odgovornosti starješine Posebne jedinice policije Pavićević Željka, koji je rukovodio obezbjeđenjem, i da je predmet upućen Etičkom odboru Uprave policije, radi ispitivanja etičnosti ovog policijskog službenika, u cilju pokretanja disciplinskog postupka. Vezano za slučaj maloljetnog Lazara Dragojevića, navodi se da je predmet upućen

²²⁰ Video zapis dostupan na: <http://www.vijesti.me/vijesti/varvari-nasrnuli-fotoreportere-vijesti-dnevnih-novina-clanak-97946>

²²¹ Prijava od 23.10.2012. zavedena pod brojem: 13/086-12-40808.

²²² Medicinski nalazi pokazuju da je Lazar Dragojević tom prilikom pretrpio povredu nosa od udarca šakom.

²²³ Dopis upućen ministru Brajoviću dostupan na: <http://www.hraction.org/?p=2470>.

²²⁴ Zahtjev br. 01-051/12-23578/1 od 15.11.2012. godine

²²⁵ Rješenje Ministarstva unutrašnjih poslova br. 051/12-23578/1 od 22.11.2012. godine

²²⁶ „Varvarima 150 dana zatvora“, Vijesti, 6. novembar 2012.

Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici na dalji postupak i ocjenu postojanja elemenata krivične odgovornosti, imajući u vidu da Odjeljenje za unutrašnju kontrolu Policije nije moglo utvrditi činjenice koje bi nesporno ukazivale na konkretnu odgovornost nekog od policijskih službenika Područne jedinice Podgorica.

U odgovoru koje je Odjeljenje za Unutrašnju kontrolu MUP-a, povodom istog događaja dalo na pitanja novinarkе ND „Vijesti“ Jelene Jovanović navedeno i to da je konstatovano su pojedini službenici Posebne jedinice prilikom sprovođenja naloga za pražnjenje tribina sa navijačkim grupama, u nekoliko slučajeva na nezakonit način upotrijebili palicu kao sredstvo prinude, prema pojedinim navijačima KK Budućnost („Varvari“) i KK Partizan („Grobari“), ali da nije bilo moguće utvrditi identitet ovih policijskih službenika, jer su nosili zaštitnu opremu, a u izjavama koje su davali u postupku niko od njih ne navodi da je upotrebljavao palicu. Takođe, u odgovoru se navodi da ni starješine Posebne jedinice policije, koji su rukovodili obezbjeđenjem, u izjavama naznačenim u postupku unutrašnje kontrole nijesu naznačili koji su policijski službenici nezakonito upotrebljavali palicu kao sredstvo prinude, iako se na snimku²²⁷ vidi da su ih u pojedinim slučajevima pokušali spriječiti u prekomjernoј upotrebi palice, kao sredstva prinude.

Imajući u vidu da prethodno opisano ponašanje policijskih službenika na utakmici i prikriivanje istih izazivaju sumnju da je izvršeno više krivičnih djela koja se gone po službenoj dužnosti (zlostavljanje²²⁸, nasilničko ponašanje²²⁹, neprijavlјivanje krivičnog djela i učinioca²³⁰, pomoć učiniocu nakon izvršenog krivičnog djela²³¹, zloupotreba službenog položaja²³² i druga), Akcija za ljudska prava se obratila Vrhovnom državnom tužilaštvu zahtjevom za pristup i dostavljanje informacija o radnjama koje je nadležno državno tužilaštvo preduzelo u konkretnom slučaju²³³.

VDT je navedeni zahtjev proslјedio Osnovnom državnom tužilaštvu u Podgorici, kao nadležnom, koje je 5.2.2013.godine donijelo rješenje²³⁴ od kojim se dozvolјava pristup traženoј informaciji i obavještava Akcija za ljudska prava da su u tom tužilaštvu “formirani spisi predmeta povodom označenog događaja, te da se prikupljaju podaci i obavještenja u cilju donošenja zakonite odluke”. Do završetka rada na izvještaju, 10. marta 2013. javnost nije bila obaviještena da li je protiv bilo kog službenika policije pokrenut krivični postupak.

1.2.2. Navodi o zlostavljanju zabilježeni u medijima

Pored navedenih slučajeva, u tabeli ispod su navedeni i slučajevi zlostavljanja o kojima su izvjestili mediji i nevladine organizacije od 2007. godine do danas, a koji nisu procesuirani, odnosno ili državni tužilac nije postupio po podnesenim krivičnim prijavama, ili je odbacio

²²⁷ Video zapis objavlјen na portal Vijesti i dostupan na: <http://www.vijesti.me/vijesti/varvari-nasrnulifotoreportere-vijesti-dnevnih-novina-clanak-97946>

²²⁸ Čl. 166a Krivičnog zakonika ("Službenom listu CG", br. 40/2008, 25/2010 i 32/2011.);

²²⁹ Čl. 399 Krivičnog zakonika;

²³⁰ Čl.386 Krivičnog zakonika;

²³¹ Čl.387 Krivičnog zakonika;

²³² Čl.416 Krivičnog zakonika;

²³³ Zahtjev upućen Vrhovnom državnom tužilaštvu dana 28.1.2013.godine

²³⁴ Rješenje Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici Tu.br.38/13 od 5.2.2013.godine

krivičnu prijavu ili krivična prijava nije podnijeta. U trećoj koloni objavljeni su odgovori koje je na pitanje da li su slučajevi procesuirani Akciji za ljudska prava dostavilo Vrhovno državno tužilaštvo 25.06.2012. godine.

Redni broj i datum	Opis incidenta	Izvor informacije	Odgovor dobijen od VDT-a 25.6.2012.
1. 10.3.2007.	Advokat Vlaović Borislav je objavio da su službenici CB Podgorica u noći 10. marta udarali Milana Radičkovića šakama po glavi a potom palicama po tabanima i dlanovima, u cilju iznuđivanja priznanja.	“Batinam a iznudili priznanje”, Dan, 14. mart 2007. “Priznanje batinama”, Vijesti, 14. mart 2007.	U medijima je najavljeno podnošenje krivične prijave. U odgovoru VDT-a se navodi da je provjerom kroz upisnike kao i elektronsku bazu podataka utvrđeno da u ODT u Podgorici nije formiran predmet povodom tog događaja od 10. marta 2007. <u>Iako je u medijima najavljeno podnošenje krivične prijave, prema odgovoru ODT može se zaključiti da prijava nije podnijeta, što je potvrdio i advokat Vlaović u razgovoru 9.03.2013.</u>
2. 19. 3. 2007.	Saša Šćekić iz Bijelog Polja se, prema navodima iz medija nalazio sa drugom u kafiću u Baru kada je ušlo sedam, osam pripadnika policije, koji su ga počeli tući, a zatim mu i stavili lisice. Tvrdi da su ga uveli u auto i nastavili sa batinjanjem koje se produžilo i u stanici policije. U Kliničkom centru ljekari su konstatovali brojne povrede na tijelu Saše Šćekića.	“Od specijalac a zaradio potres mozga”, Dan, 25. mart 2007.	Uprava policije PJ Bar je podnijela krivičnu prijavu protiv Šćekić Saše zbog k.d. Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti. Nakon podizanja optužnice, presudom Osnovnog suda u Baru je Šćekiću je izrečena uslovna osuda zbog k.d. Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti. Odbijena je žalba ODT-a u Baru na navedenu presudu. <u>Dakle, može se zaključiti da nijesu procesuirana službena lica iz PJ Bar odgovorna za povrede koje su ljekari konstatovali kod Saše Šćekića.</u>

<p>3. 13.7. 2007.</p>	<p>Prema navodima Nebojša Radovića, u trenutku dok se njegov brat Vladimir Radović zvan i Kiro vozio motorom gradskim ulicama ju Nikšiću, jurila ga je interventna jedinica nikšićke policije, čega nije bio svjestan do momenta kada su ispalili nekoliko hitaca u vazduh. Ubrzo nakon toga ispred njega se našla i druga interventna jedinica, koja ga je zaustavila. Jedan od momaka iz te grupe mu je prišao, odgurnuo ga sa motora na zemlju, nakon čega je Vladimir pao. Nebojša Radović tvrdi da su tada počeli njegovog brata da tuku, nogama i rukama, o čemu postoji ljekarski nalaz prema kojem je zadobio povrede glave i kičme i prelom nosa.</p>	<p>“Nije pao nego je prebijen”, Dan, 13. jul 2007; “Specijalci dobro tuku ili Kiro slabo vozi”, Vijesti, 13. jul 2007.</p>	<p>Iako je najavljeno podnošenje krivične prijave, u odgovoru VDT-a je navedeno da ODT-u u Nikšiću nije podnijeta krivična prijava protiv službenika Uprave policije PJ Nikšić zbog navodnog zlostavljanja Nebojše Radovića.</p>
<p>4. 24.7.20 07</p>	<p>Prema medijskim navodima četiri policajca interventnog voda CB Bar, brutalno su pretukli Predraga Đukića i Ivana Abramovića. Prema njihovim riječima njih dvojica su se sukobili sa licem u civilu za koje se kasnije ispostavilo da je policijski službenik. Ubrzo nakon sukoba došao je interventni vod, vezali Đukića i Abramovića, i tako vezane ih ubacili u džip i povel i u pravcu Željezničke stanice, gdje su ih, kako tvrde, tukli, mučili i maltretirali više od sat vremena. Nakon batiranja doveli su ih na parking ispred zgrade CB Bar i nastavili da ih zlostavljaju. Tvrde da su padali u nesvijest od udaraca, nakon čega su ih polivali vodom, da bi ih tek na insistiranje dežurnih starješina odveli u Hitnu pomoć. Zbog ozbiljnosti povreda Đukić i Abramović su upućeni u KC</p>	<p>„Policajci pretukli vezane mladiće“, Dan, 30. jul 2007. „Zeković: Ne ostavljaju ih na miru“, Vijesti, 1. septembra r 2007.</p>	<p>Odgovor VDT-a: „Uprava policije PJ Bar je podnijela krivične prijave protiv Predraga Đukića i Ivana Abramovića zbog krivičnih djela Nasilničko ponašanje i Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti. Suđenje Đukiću i Abramoviću po optužnici za navedena krivična djela još uvijek traje.</p> <p><u>U konkretnom slučaju, zaključujemo, nije podnijeta krivična prijava protiv lica koja su, navodno, pretukli Abramovića i Đukića.</u></p>

	Crne Gore (Podgorica) na liječenje.		
5. 14.9.2007	Igor Šćepanović i Luka Bešić podnijeli su krivičnu prijavu protiv Mirka Banovića, službenika Uprave policije Crne Gore, zbog prijetnji da će ih pobiti. Bešić i Šćepanović su, kao vlasnici privatnog preduzeća koje se bavi renoviranjem stambenih objekata bili angažovani na renoviranju kuće sestre Mirka Banovića. Kada je trebalo naplatiti posao, Banovićeve sestra je navodno kazala kako nema novac, a onda se uključio Banović koji je, naoružan pištoljem, prijetio Šćepanoviću da će upucati i njega i Bešića, govoreći im da novac neće nikada dobiti.	“Prijetio da će ih upucati”, Vijesti, 14. septembra 2007.	Iako je u citiranom članku objavljeno: “ Podgorica - Podgoričani Igor Šćepanović i Luka Bešić podnijeli su krivičnu prijavu protiv Mirka Banovića, službenika Uprave policije Crne Gore, zbog prijetnji da će ih pobiti, saznaju “Vijesti”“, <u>u odgovoru VDT-a se navodi da je ODT u Podgorici provjerom kroz upisnike i elektronsku bazu podataka utvrdilo da tom tužilaštvu nije podnošena krivična prijava protiv Mirka Banovića.</u>

6. 5. 11. 2007.	Barska policija privela je službenika Ispostave granične policije u tom gradu D.B. zbog sumnje da je počinio krivično djelo nasilničko ponašanje, na štetu A.Z. iz Prijepolja, sa boravkom u Baru.D.B. je u, kako se sumnja, fizički napao A.Z, zaposlenu u tom lokalu i zadao joj više udaraca, a u ljekarskom izvještaju je konstatovano da je A.Z. lakše povrijeđena i ima podliv na desnom oku.	“Policajac pesnicom na ženu”, Vijesti, 7. novembar 2007.	Iako se u citiranom tekstu navodi: “ A.Z. je lakše povrijeđena i ima podliv na desnom oku, što je konstatovano izvještajem dežurnog ljekara Hitne pomoći Doma zdravlja u Baru. D.B. je juče, uz krivičnu prijavu, predat istražnom sudiji Osnovnog suda u Baru - saopštila je Uprava policije.“, <u>u odgovoru VDT-a se navodi da je ODT u Baru provjerom kroz upisnike i elektronsku bazu podataka utvrdilo da tom tužilaštvu nije podnošena krivična prijava protiv službenika Uprave policije vezano za događaj od 5.11.2007.</u>
7. 25.11.2 007.	Goran Bulatović iz Bijelog Polja je izjavio da su ga u tamošnjoj policiji fizički zlostavljali nakon privođenja zbog počinjenog prekršaja. Prema njegovim riječima, dok je ulazio u njihovo vozilo, jedan policajac ga je snažno odgurnuo. U policiji mu je pozlilo, nakon čega jebežuspješno zahtijevao da mi se ukaže ljekarska pomoć. Jedan od policajaca mu je uputio neprimjerene riječi, a drugi policajac ga je više puta udario u grudi da bi ga, zatim, smjestili u ćeliju.	“Tukli su me u policiji”, Vijesti, 1. decembar 2007; “Tražio ljekara dobio batine”, Dan, 1. decembar 2007.	Oštećeni je najavio podnošenje krivične prijave, ali odgovor VDT-a pokazuje da: „Osnovnom državnom tužilaštvu u Bijelom Polju nije podnijeta krivična prijava za krivično djelo-Zlostavljanje i mučenje“ učinjeno na štetu Gorana Bulatovića. Kao posebno značajan izdvajamo dio odgovora: „ <u>niti tužilaštvo ima bilo kakvu informaciju da je imenovani zlostavljan prilikom privođenja u CB Bijelo Polje</u> “, iako su dva dnevna lista o tome izvijestila.
8. 6. 1. 2008.	Aleksandar Rakočević iz Bara je prijavio incident koji se dogodio prilikom proslave vjerskog praznika Badnje večere. Rakočević je sa prijateljima proslavljao u lokalu gdje je došlo do incidenta sa drugom grupom mladića. Tim povodom intervenisala je patrola policije i sve učesnike incidenta privela u stanicu policije. Rakočević je, navodno, u stanici policije zadobio jedan udarac u	“Unutrašnja kontrola u barskoj policiji”, Dan, 10. januar 2008.	Nakon što je Aleksandar Rakočević podnio krivičnu prijavu protiv službenika Grbović Amela i Magdelinić Miloša, ODT u Baru je nakon prikupljanja potrebnih obavještenja podnio predlog za preduzimanje istražnih radnji Osnovnom sudu u Baru. <u>Nakon razmatranja prikupljenih spisa ODT je odbacio krivičnu prijavu o čemu je obavijestio Rakočevića.</u> Provjerom kod Osnovnog suda u

	predjelu glave, a upućene su mu psovke i uvrede.		Baru je utvrđeno da Rakočević nije preuzeo gonjenje pred Osnovnim sudom u Baru.
9.. 25.7. 2008.	Rom Šemsi Zorjani je prijavio da su ga policijski službenici tukli više od tri sata. Tvrdi da odmah, nakon što se po pozivu javio u policijsku stanicu na Koniku, odveden u glavnu zgradu CB Podgorica, kako bi od njega prebijanjem iznudili priznanje. Tvrdi da je od batina tri puta gubio svijest. Nakon što je policija utvrdila da Zorjani nije lice koje traže, jedan od inspektora ga je odvezao kući. Zorjani je otišao u bolnicu gdje mu je ukazana pomoć i sačinjen nalaz ljekara specijaliste. U međuvremenu iz bolnice su pozvali inspektora koji ga je dovezao, pošto je ljekaru ispričao o tome šta mu se dogodilo. Inspektor ga je, navodno, izvukao napolje i uporno nagovarao da ne kaže da ga je policija tukla.	“Tri puta gubio svijest”, Dan, 28. jul 2008.	Iako je oštećeni izjavio da očekuje da nadležni podnesu <u>krivične prijave, u tužilaštvu nije formiran predmet povodom događaja od 25.7.2008. godine.</u>

10. 30.5.20 09.	<p>Unutrašnja kontrola nakon izvršenih provjera konstatovala je niz propusta, zloupotrebu položaja i prekoračenje ovlaštenja dvojice rukovodilaca Ekspoziture policije Berane, Marijana Račića i Vlajka Babovića u vezi sa događajima prije održavanja fudbalske utakmice između Jezera i Budućnosti 30. maja 2009. godine u Plavu. Iz Uprave policije je saopšteno da postoji osnovana sumnja da je Marijan Račić, zamjenik rukovodioca EP PJ Berane, prekoračio službena ovlaštenja i neprofesionalno postupio prema navijaču FK Budućnost, Andriji Radunoviću. U radnjama ovog policijskog službenika stekla su se obilježja težih disciplinskih prekršaja: zloupotreba položaja ili prekoračenje ovlaštenja u službi i nasilničko, nedolično ili uvredljivo ponašanje prema strankama ili iskazivanje bilo kakvog oblika netrpeljivosti. Pokrenut je postupak i ocjene postupanja i Vlajka Babovića, rukovodioca EP PJ Berane. Rukovodiocu PJ Berane je takođe naloženo da, na osnovu već obavljenih konsultacija sa osnovnim državnim tužiocem u Plavu, tom tužiocu, dostavi predmetne spise na ocjenu i odlučivanje o postojanju elemenata krivične odgovornosti Babovića ili drugih policijskih službenika koji su bili radno angažovani i učestvovali u ovom događaju.</p>	<p>„Crveni karton” za dvojicu šefova policije“, Dan, 19. jun 2009. “Varvari nijesu varvari“, Dan, 20. jun 2009.</p>	<p>Uprava policije PJ Berane dostavila je ODT-u u Plavu izvještaj Odjeljenja za unutrašnju kontrolu iz Podgorice sa priloženom dokumentacijom na ocjenu i mišljenje, da li u konkretnom slučaju ima elemenata krivične odgovornosti policajaca Babović Vlajka i Račić Marijana iz Berana (izvještaj je podnio Aleksandar Zeković-istraživač kršenja ljudskih prava). <u>Ocjenom navoda iz predmetnog izvještaja i priloženih spisa uz izvještaj, utvrđeno je da u radnjama Babovića i Račića nema elemenata djela koja se gone po službenoj dužnosti, pa je ODT u Plavu odbacio krivičnu prijavu protiv navedenih lica zbog krivičnog djela- Povreda slobode kretanja i nastanjivanja.</u></p>
-----------------------	--	---	--

11. 25.2.20 10.	<p>Elvis Đurović iz Novog Pazara podnio je krivičnu prijavu protiv Šekiba Džogovića koji ga je, kako tvrdi psihički i fizički malteretirao na samom ulasku u Rožaje. Nakon što se, kako kaže našalio sa službenikom riječima “Vi ste večeras baš dokoni”, tvrdi da je Džogović počeo da više na njega, obraća mu se riječima: “Ti to po Novom Pazaru, drugu ćeš pjesmu pjevati kada te ja dograbim”, da ga vrijeđa i prijeti, kao i da ga je udario laktom u leđa.</p> <p>Tvrdi da nije pomoglo ni to što je njegova supruga, u poodmakloj trudnoći, izašla iz vozila i zamolila Džogovića da pusti Đurovića. Službenika Džogovića su, kako kaže, bezuspješno smirivali i kolega, kako i otac Đurovićeve supruge koji je poziv kćerke i zeta došao na mjesto događaja.</p>	<p>„Dobio batine zbog šale“, Dan, 1. mart 2010., „Zbog šale dobio batine“, Vijesti, 2. mart 2010.</p>	<p>Elvis Durović i Mihrija Nurković su ODT-u u Plavu podnijeli krivičnu prijavu protiv službenika Uprave policije- ispostave Rožaje Šekiba Džogovića zbog k.d. Mučenje i zlostavljanje. ODT u Rožajama, odbacilo je krivičnu prijavu protiv Šekiba Džogovića jer u radnjama osumnjičenog nije imalo elemenata prijavljenog krivičnog djela, niti drugog djela koje se goni po službenoj dužnosti.</p>
-----------------------	--	---	---

Shodno navedenom, slijedi tabelarni prikaz slučajeva zlostavljanja u kojima nije pokrenut krivični postupak:

Ukupno slučajeva zlostavljanja od strane službenih lica u kojima nije, nije još ili nemamo saznanja da je pokrenut krivični postupak	15
Slučajevi u kojima imamo saznanje da je podnesena krivična prijava	7
Slučajevi u kojima nije ili nemamo saznanje da li je podnesena krivična prijava	8
Slučajevi gdje je (nakon što je podnesena) krivična prijava odbačena	4

1.2.3. Slučajevi u kojima je pokrenut krivični postupak²³⁵ - ukupno 60, u koje spadaju:

1. Slučajevi u kojima je državni tužilac naredio sprovođenje istrage ili su oštećeni preuzeli gonjenje²³⁶ ali još nije podigao optužni akt (optužnicu ili optužni predlog²³⁷) na osnovu koje se može pristupiti vođenju glavnog pretresa pred sudom u krivičnom postupku protiv okrivljenih (4 slučaja).
2. Slučajevi u kojima je podignut optužni akt (56 slučajeva) koji se dalje mnogu podijeliti u slučajeve gdje je donijeta prvostepena presuda (55 slučajeva) i 1 slučaj gdje nije još uvijek donijeta presuda;
3. Odluke koje su sudovi donijeli u krivičnim postupcima mogu se podijeliti na:
 - (i) Pravosnažne odluke (101 odluka),
 - (ii) Odluke koje nisu postale pravosnažne (20 odluka).

Pravosnažne odluke se mogu podijeliti na:

- a. Odluke kojima je službenim licima izrečena uslovna osuda (36);
- b. Odluke kojima su službena lica osuđena na zatvorsku kaznu (5);
- c. Odluke o novčanoj kazni (1)
- d. Odluke kojima su službena lica oslobođena (39);
- e. Odluke kojima je optužba odbijena²³⁸ (19) i odluke kojima je krivični postupak obustavljen (1).

Odluke koje nisu postale pravosnažne mogu se podijeliti slično kao pravosnažne i to:

²³⁵ S obzirom da u skladu sa članovima 18 i 59 Zakonika o krivičnom postupku oštećeni može, u slučaju da državni tužilac nađe da nema osnova za gonjenje djela po službenoj dužnosti, preuzeti gonjenje uz roku od osam dana otkad ga o tome državni tužilac obavjesti, prilikom izrade ovog izvještaja uzeti su kao slučajevi u kojima je pokrenut krivični postupak i ispitani slučajevi gdje je oštećeni kao tužilac preuzeo gonjenje.

²³⁶ Po ranije važećem Zakoniku o krivičnom postupku (Sl. list RCG, 71/2003, ...47/2006) za sprovođenje istrage bio je nadležan istražni sudija koji je donosio rješenje o sprovođenju istrage, dok je za podizanje optužnog akta takođe bio nadležan državni tužilac.

²³⁷ Optužni predlog je optužni akt u skraćenom postupku (čl. 446 Zakonika o krivičnom postupku), koji se vodi za krivična djela za koja je kao glavna kazna propisana novčana kazna ili kazna zatvora do pet godina.

²³⁸ Na osnovu člana 362 Zakonika o krivičnom postupku, sud će donijeti presudu kojom se optužba odbija "ako je:

- 1) tužilac od započinjanja do završetka glavnog pretresa odustao od optužbe;
- 2) optuženi za isto djelo već pravosnažno osuđen, oslobođen optužbe ili je optužba protiv njega pravosnažno odbijena ili je postupak protiv njega rješenjem pravosnažno obustavljen;
- 3) optuženi aktom amnestije ili pomilovanja oslobođen od gonjenja ili se krivično gonjenje ne može preduzeti zbog zastarjelosti ili neke druge okolnosti koja trajno isključuje krivično gonjenje."

- uslovna osuda (3),
- kazne zatvora (5),
- i oslobađajuće odluke (12) dok u ispitanom uzorku nije bilo odluka kojima se optužba odbija a nisu postale pravosnažne

Najrijeđi su oni slučajevi u kojima su zlostavljači pravosnažno osuđeni na kaznu zatvora. Takvih je bilo samo pet, pri čemu je najduža kazna pet mjeseci zatvora: u presudi Osnovnog suda u Podgorici K. br. 1971/08 od 20.05.2011. (5 mjeseci), Osnovnog suda u Podgorici K. br. 976/10 od 28.02.2011. (5 mjeseci), presudi Osnovnog suda u Baru K. br. 459/05 od 26.03.2009. (4 mjeseca), presudi Osnovnog suda u Danilovgradu K. br. 267/09 od 4.06.2010. (3 mjeseca) i presudi K. br. 701/10 od 19.04.2011. (3 mjeseca).

1.2.4. Slučajevi u kojima nije došlo do podizanja optužnog akta

1.2.4.1. Masovno zlostavljanje pritvorenika u ZIKS-u, 1. septembra 2005.

Zbog prebijanja 18 pritvorenika u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija (ZIKS) u Spužu, 1. septembra 2005. godine, do 1. marta 2013. godine niko nije optužen, dok je protiv samo jednog lica vođena istraga zbog krivičnog djela Nesavjestan rad u službi.²³⁹ Vrhovno državno tužilaštvo prvobitno je odbilo da na zahtjev Akcije za ljudska prava obavijesti javnost o tome što je preduzeto da se procesuiraju i kazne svi odgovorni pripadnici specijalne jedinice policije, odnosno Uprave policije, koji su ovu akciju naredili i sproveli.²⁴⁰ Odgovarajuća istraga nije sprovedena i pored izričitog interesovanja EU za njeno djelotvorno sprovođenje.²⁴¹

Prema izjavi direktora istražnog zatvora u Spužu i postojećoj dokumentaciji, specijalci MUP-a, postupajući po nalogu za pretres Višeg suda u Podgorici, ušli su u zoru 1. septembra 2005. u spavaonice istražnog zatvora ZIKS Spuž, i pretukli oko trideset pritvorenika. Izvještaj o ovom događaju, uključujući i ljekarske nalaze o povredama koje su pritvorenici tom prilikom zadobili, predati su Ministarstvu pravde i državnom tužiocu, a kompletna dokumentacija dostavljena je i

239 Prema informacijama Vrhovnog državnog tužioca od 17.12.2007. (Tu br. 654/07), spisi su od decembra 2005. bili kod Osnovnog tužioca, koji je u međuvremenu podnio istražnom sudiji predlog za preduzimanje istražnih radnji protiv (samo) jednog odgovornog lica u Upravi policije Crne Gore, zbog izvršenja k.d. Nesavjestan rad u službi, iz člana 417, stav 1 KZ, i ta istraga je još uvijek u toku.

240 Akcija za ljudska prava je dva puta zahtijevala od Vrhovnog državnog tužioca informacije o tome protiv kojih lica i u kojoj fazi se nalazi postupak procesuiranja odgovornih pripadnika specijalne jedinice MUP-a Crne Gore za fizičko zlostavljanje pritvorenika ZIKS Spuz 1. septembra 2005. godine. Zahtjevi Akcije od 12. maja 2010. godine i 30. jula 2010. godine dostupni su na sledećim linkovima: <http://www.hraction.org/wp-content/uploads/zahtjev-3007.pdf> i <http://www.hraction.org/wp-content/uploads/zahtjev-1205.pdf>. VDT je u oba slučaja donijelo rješenje kojima se odbija Akciji pristup ovim informacijama: <http://www.hraction.org/wp-content/uploads/rjesenje-vdt-0110.pdf> i <http://www.hraction.org/wp-content/uploads/rjesenje-vdt2-0110.pdf>. Po žalbi koju je Akcija podnijela Ministarstvu pravde prvobitno je donijeto rješenje kojim je poništeno rješenje VDT-a i predmet vraćen na ponovni postupak, međutim, Ministarstvo je potvrdilo naknadno donijeto rješenje Vrhovnog državnog tužioca o uskraćivanju informacije. Akcija za ljudska prava je povodom toga pokrenula spor pred Upravnim sudom koji je naložio dostavljanje informacija.

241 Evropska komisija u godišnjem izvještaju o Crnoj Gori za 2005. naglasila je da „policijsko zlostavljanje u zatvoru u Spužu mora biti u potpunosti i transparentno istraženo“, Izvještaj EK o napretku Srbije i Crne Gore za 2005, 9.11.2005, str. 18 (Serbia and Montenegro 2005 Progress Report, November 2005, p. 18: „police ill-treatment in the prison in Spuz (September 2005) needs to be fully and transparently investigated“.

istražnom sudiji i predsjedniku Višeg suda. Specijalna komisija Ministarstva zdravlja, formirana na inicijativu premijera Republike Crne Gore Mila Đukanovića, 5. septembra 2005, potvrdila je da je 18 zatvorenika zadobilo ozbiljnije povrede u vidu krvnih podliva i sl.²⁴²

Ovaj slučaj primijećen je i od CPT-a, koji ispitujući slučaj nije naišao na izvještaj o pružanju otpora od strane zatvorenika koji bi opravdao upotrebu sile od strane policijskih službenika.²⁴³ Iako je o ovom incidentu odmah izviješteno državno tužilaštvo, ono je tek 27. oktobra 2005. (gotovo dva mjeseca od događaja) tražilo od policije da označe ko je bio zadužen za organizovanje i sprovođenje intervencije i da dostave relevantnu dokumentaciju. Tek 18. decembra 2006. (više od godinu dana nakon incidenta) tužilaštvo se obratilo istražnom sudiji da pokrene postupak protiv načelnika Uprave policije Podgorica na osnovu činjenice da je odgovoran za sprovođenje intervencije. Naknadno sprovedene istražne radnje uključivale su forenzičku procjenu medicinskih nalaza u pogledu povreda koje su zadobili policajci i ispitivanje načelnika Uprave policije Podgorica i nekoliko službenika policije uključenih u intervenciju.²⁴⁴

CPT je utvrdio da istražne radnje nisu obuhvatile ispitivanje uprave zatvora, zaposlenih i svih zatvorenika (i povrijeđenih i svjedoka), nisu preduzeti neophodni koraci da se pribave interni nalozi koji se odnose na organizaciju intervencije, niti propitani viši službenici iz Ministarstva unutrašnjih poslova koji su bili uključeni u njeno planiranje, kao ni policijski službenici koji su sastavili zapisnik sa pretresa i naknadnu rekonstrukciju događaja, a kao rezultat svega toga, istraga nije identifikovala službena lica odgovorna za organizovanje i izvršenje operacije.²⁴⁵

Vrhovno državno tužilaštvo je u martu 2012. godine²⁴⁶, Akciji za ljudska prava dalo informaciju da je »Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici formiralo predmet Kt. br. 2777/06, po krivičnoj prijavi - informaciji ZIKS-a, broj 0102-3137/1 od 1.09.2005, podnesenoj protiv Vujanović Milana, tadašnjeg načelnika CB Podgorica zbog krivičnog djela - Nesavjestan rad u službi iz člana 417 stav 1 Krivičnog zakonika, koja prijava je odbačena rješenjem osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici Kt. br. 2777/06 od 23.06.2010, jer u radnjama prijavljenog nije bilo elemenata bića krivičnog djela stavljenog mu na teret. Nakon toga, Osnovni državni tužilac u Podgorici evidentirao je slučaj u upisniku koji se vodi za nepoznate učinioce i tražio od policije da nastavi postupak otkrivanja izvršilaca ovog krivičnog djela.« Tužilaštvo je, pretpostavljamo, naknadno pristalo na nevoljnost policije da istraži odgovornost svih svojih službenika, počev od neposrednih izvršilaca zlostavljanja do nalogodavaca.

Postoji opasnost da je gonjenje učinilaca za ovo djelo već apsolutno zastarjelo, pošto je od izvršenja prošlo više od 7 godina, a nije preduzeta nijedna procesna radnja cilju otkrivanja

242 Vidi npr. Monitor, 9. septembar 2007, str. 12.

243 Izvještaj Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i ponižavajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT) o posjeti Crnoj Gori od 15. do 22. septembra 2008. godine, str. 17.

244 Ibid.

245 Izvještaj Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i ponižavajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT) o posjeti Crnoj Gori od 15. do 22. septembra 2008. godine, str 17, tačka 23.

²⁴⁶ TU. broj 312/10

učinilaca.²⁴⁷ U cilju uspostavljanja vladavine prava bilo bi neophodno utvrditi identitet i procesuirati sve odgovorne u policiji i državnom tužilaštvu koji su zloupotrebili službeni položaj učestvujući u prikrivanju ovog krivičnog djela, odnosno, koji su pomogli izvršiocima ovog krivičnog djela.

1.2.4.2. Slučaj pritvorenika Igora Milića i Dalibora Nikezića

U februaru 2010. godine državno tužilaštvo odbacilo je krivične prijave podnijete protiv službenika ZIKS zbog prebijanja pritvorenika Igora Milića i Dalibora Nikezića, jer je ocijenilo da su državni službenici protiv pritvorenika primjenili silu „u neophodnoj mjeri“.²⁴⁸ Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore suprotstavio se ovakvom stavu državnog tužioca, ali to nije uticalo na promjenu odluke.

Nikezić i Milić pretučeni su u ZIKS-u 27. oktobra 2009. godine od strane zatvorskog obezbjeđenja, posle čega je majka Igora Milića podnijela krivičnu prijavu protiv službenika ZIKS. Posle odustajanja od krivičnog gonjenja nadležnog državnog tužioca, oštećeni su preuzeli gonjenje. Viši sud u Podgorici je odbio žalbu Milića i Nikezića protiv rješenja Osnovnog suda u Danilovgradu o odbijanju njihovog zahtjeva za sprovođenje istrage protiv zatvorskih službenika.²⁴⁹

Uprava ZIKS tvrdi da su dvojica mladića napali pet pripadnika obezbjeđenja, zbog čega su ovi primijenili silu u skladu sa zakonom, međutim, mišljenje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda, na osnovu uvida u medicinsku dokumentaciju o povredama i video zapis, je da je upotrijebljena nepotrebna, prekomjerna sila.²⁵⁰ Zaštitnik je preporučio upravi ZIKS da sprovede disciplinski postupak protiv svih stražara koji su učestvovali u ovom događaju, ali je zaključeno da uprkos preporuci postupak nije sproveden protiv svih lica.²⁵¹ O ovom događaju javnosti je dostupan i video snimak događaja, koji je obezbijedila NVO Inicijativa mladih za ljudska prava, čiji su predstavnici objasnili da je „ono što je snimljeno samo mali dio onoga što se desilo toga dana“.²⁵²

Zbog ovog slučaja podnijeta je ustavna žalba i predstavka Evropskom sudu za ljudska prava zbog nedostatka djelotvornog pravnog lijeka i nedjelotvorne istrage prijave zlostavljanja.²⁵³ Postupak pred sudom je okončan i očekuje se donošenje presude.²⁵⁴ Igor Milić i Dalibor Nikezić, prijavili su nova zlostavljanja u januaru 2011, zbog čega su

²⁴⁷ Za krivično djelo Zlostavljanje, zastarjelost nastupa u roku od 3 godine od dana izvršenja krivičnog djela, a u svakom slučaju nakon 6 godina od dana izvršenja krivičnog djela: isto je i za krivično djelo Laka tjelesna povreda.

²⁴⁸ „Pritvorenici zakonito tučeni“, Vijesti, 13. februar 2010.

²⁴⁹ Informacije dobijene od advokatice Azre Jasavić koja zastupa Milića i Nikezića.

²⁵⁰ Izvještaj Zaštitnika ljudskih prava i sloboda za 2010. godinu, Podgorica, mart 2011, str. 54–55.

²⁵¹ Isto, str. 55.

²⁵² „Radović brani stražare“, Vijesti, 14. novembar 2009. godine i „Sjednica odbora za ljudska prava i slobode“, Vijesti, 31. mart 2010. godine. Snimak incidenta od 27. oktobra 2010. godine dostupan je na web stranici: <http://www.youtube.com/watch?v=qcdJjed1aAc>, posjećen 25. maja 2011. godine.

²⁵³ Informacije dobijene od advokatice Azre Jasavić koja zastupa Milića i Nikezića.

²⁵⁴ Prema informacijama advokatice Azre Jasavić iz marta 2013.

podnijete krivične prijave protiv stražara u ZIKS-u.²⁵⁵

1.2.4.3. Slučaj pritvorenika Marka Đurkovića

Dana 3. maja 2012, pritvorenik Marko Đurković u istražnom zatvoru u Podgorici (zatvor Podgorica) pretučen je u sobi jer je navodno zakasnio na prebrojavanje.²⁵⁶ Njega su naočigled drugih pritvorenika pretukli službenici sektora obezbjeđenja. Ljekari su konstatovali povrede, a Osnovni državni tužilac, prema pisanju medija, naložio je istragu o ovom slučaju.²⁵⁷

Međutim, kada je predstavica Akcije za ljudska prava posjetila Đurkovića 9. maja 2012, šest dana nakon njegovog zlostavljanja, on je tvrdio da ga do tada nijesu saslušali ni službenik policije, ni državni tužilac. Takođe, prilikom naredne posjete Đurkoviću, 4. jula 2012, kada je on već bio premješten u KP dom na izdržavanje kazne, Đurković je tvrdio da ga ni do tog datuma, puna dva mjeseca od događaja, nijesu saslušavali ni policija ni tužilaštvo na okolnosti zlostavljanja. Tek 26. decembra 2012, skoro osam mjeseci posle incidenta, Đurković, osumnjičeni službenici ZIKS-a i dvojica pritvorenika u svojstvu svjedoka, dali su izjave zamjeniku Osnovnog državnog tužioca u Podgorici. Prema informacijama predstavnika uprave ZIKS dobijenim na sastanku od 7. marta 2013, državno tužilaštvo je u pokrenulo krivični postupak protiv dvojice službenika ZIKS-a.

Uprava Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija potvrdila je da je njihov službenik “upotrijebio sredstva prinude nad Đurkovićem, koji nije postupio po pravilima kućnog reda”, i obavijestili da su zbog prekoračenja ovlašćenja službenik i šef smjene privremeno udaljeni sa posla.²⁵⁸ Međutim, Đurković je tvrdio da su u njegovom zlostavljanju aktivno učestvovala bar četvorica službenika ZIKS, a da su i drugi službenici sve to posmatrali.

Slučaj M. Đurkovića, kao i slučaj I. Milića i D. Nikezića pokazuje da i kada je suočena sa dokazima nespornog zlostavljanja, uprava Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija oklijeva da sankcioniše sve odgovorne i tako zauzme beskompromisan stav po pitanju zabrane zlostavljanja, koji bi bio u skladu sa međunarodnim obavezama Crne Gore.

S druge strane, činjenica da je gotovo 8 mjeseci državni tužilac oklijevao da sasluša oštećenog i pokrene postupak, ne zadovoljava međunarodni standard hitne istrage.

1.2.4.4. Slučaj Miroslava Šoškića

Prema policijskoj verziji događaja, Miroslav Šoškić je smrtno stradao u noći između 16. i 17. decembra 2008, tako što se utopio u rijeci Lim prilikom bjekstva iz policijske stanice,

²⁵⁵ Iz prvog kvartalnog YIHR izvještaja za 2011. godinu, dostupan na <http://www.yihr.me/wp-content/uploads/2010/03/YIHR-I-kvartalni-izvjestaj-05.04.-ffinal.pdf>.

²⁵⁶ Izvještaj “Poštovanje ljudskih prava pritvorenih lica i lica na izdržavanju kazne zatvora u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija”, Akcija za ljudska prava, Centar za antidiskriminaciju EKVISTA, Centar za građansko obrazovanje, Sigurna ženska kuća, Podgorica, 15. jun 2012. godine

²⁵⁷ Dnevni list „Dan“ od 07.05.2012.

²⁵⁸ Dnevni list „Vijesti“ od 07.05.2012. godine

dok je njegov otac, Vladimir Šoškić optužio policiju da je odgovorna za smrt njegovog sina.²⁵⁹ Pošto je Vladimir Šoškić u januaru 2009. podnio zahtjev Višem državnom tužilaštvu u Bijelom Polju, za pokretanje postupka radi utvrđivanja okolnosti pod kojima je Miroslav stradao, tužilaštvo ga je obavijestilo u februaru 2009, da nakon uvida u prikupljenu dokumentaciju nema činjenica i okolnosti koje bi upućivale na zaključak da je neko lice povodom smrti njegovog sina osnovano osumnjičeno za izvršenje krivičnog djela za koje se goni po službenoj dužnosti.²⁶⁰ Vladimir Šoškić je sumnjao da je njegov sin smrtno stradao prilikom bjekstva i pozivao nadležne da sprovedu istragu o tome²⁶¹. U prvom obdukcionom nalazu, sprovedenom po nalogu tužilaštva, navodi se da se Miroslav Šoškić utopio, da bi drugo vještačenje, sprovedeno na privatnu inicijativu Vladimira Šoškića, osporilo ovaj nalaz kao kontradiktoran.²⁶² Nakon drugog obdukcionog nalaza, a na insistiranje porodice Šoškić, na predlog višeg državnog tužioca, i na zahtjev Višeg suda, sprovedeno je i treće vještačenje.

Nepoznato je iz kojih razloga Viši državni tužilac sam nije insistirao na trećem vještačenju.²⁶³

Treće vještačenje, pokazalo je, u aprilu 2012: „pokojni Miroslav je zadobio najmanje dva udarca tupim, teškim i jako zamahnutim mehaničkim oruđem. Jedan udarac je zadobio u predio lijevog oka, a drugi u desni tjemeni predio. Nakon udarca u predjelu oka bio je u mogućnosti da hoda i obavlja druge pokrete. Međutim, poslije udarca u tjemeni predio došlo je do preloma kostiju lobanje, te posleđično do gubitka svijesti, nakon čega nije mogao da obavlja bilo kakve pokrete. Prelom lobanje i povreda lijevog očnog predjela nijesu mogle nastati mehanizmom pada, ni u vodi, niti su mogli nastati prilikom plutanja ili „kotrljanja” u vodi, ili bilo kojom drugom radnjom, kao posledica dva nezavisna udarca tupinom jako zamahnutog mehaničkog oruđa”²⁶⁴

Pobijen je i prvobitni nalaz tužilaštva iz februara 2009. da je rijeka bila nabujala i da je Miroslav stradao udarajući glavom u stijene u vodi, jer je nalaz Hidrometerološkog zavoda pokazao da je rijeka tog dana bila mirna i sa niskim nivoom vode.²⁶⁵

Nakon dobijanja trećeg obdukcijuskog nalaza, rezultati su poslani na tumačenje prvo sudsko-medicinskom odboru u Podgorici (koji nije mogao da se konkretno izjasni koji rezultati vještačenja su validni), a zatim i u Beograd. Rezultatima super vještačenja iz Beograda potvrđen je nalaz trećeg vještačenja da smrt nije nastupila usled davljenja.²⁶⁶ Više državno tužilaštvo je onda u novembru 2012, četiri godine nakon smrti Miroslava Šoškića, otvorilo

²⁵⁹ „Ubijen pa bačen u rijeku“, Monitor, 30. novembar 2012.

²⁶⁰ Izvještaj Građanske alijanse „Ljudska prava u Crnoj Gori – od referendumu do početka pregovora sa EU, maj 2006-jun 2012.“

²⁶¹ „Utopio se bježeći od policije“, Dan, 21. decembar 2008; „Policija mi je ubila sina“, Vijesti, 21. decembar 2008. „Očajan sam, ali sumnjam u policijsku verziju“, Vijesti, 2. mart 2009. „Misterija duga tri godine“, Dan, 18. decembar 2011, „Porodica tereti policiju“, Dan, 24. mart 2012, „Onesvijestili ga i bacili u rijeku“, Vijesti, 11. maj 2012.

²⁶² „Tragedija i kontroverze“, Vijesti, 25. maj 2012.

²⁶³ „Neophodno utvrditi odgovornost tužioca“, Vijesti, 12. maj 2012. str. 1, 13.

²⁶⁴ „Dva policajca uhapšena zbog ubistva mladića“, Dan, 20. novembar 2012.

²⁶⁵ „Tužilac traži ekshumaciju“, Dan, 6. mart 2012.

²⁶⁶ „Svi dokazi ukazuju na to da je moj sin ubijen“, Vijesti, 5. januar 2013.

istragu protiv dvojice policijskih službenika Ž.B. i A.K. zbog sumnje da su odgovorni za njegovu smrt.²⁶⁷

1.2.5. Slučajevi u kojima je podignut optužni akt²⁶⁸

1.2.5.1. Slučaj Petra Siništaja

U policijskoj akciji „Orlov let“, prilikom pretresa kuće porodice Siništaj, petorica pripadnika Specijalne antiterorističke jedinice optužena su da su prekoračili ovlaštenja i ocu dvojice braće osumnjičenih za terorizam, Petru Siništaju, nanijeli lakše povrede. Naime, Osnovno državno tužilaštvo je dana 14.05.2008. godine podiglo optužni predlog broj Kt. br. 732/08 protiv službenika policije K. M, Š. D, Š. N, R. B. i M. M. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167, st. 3 u vezi stava 2 Krivičnog zakonika, zbog toga što su prilikom hapšenja oštećenog Siništaj Petra, 9. septembra 2006. godine u gore pomenutoj akciji „Orlov let“, oštećenog tukli i na drugi način mučili i zlostavljali.

Okrivljeni su prvostepenom presudom Osnovnog suda u Podgorici osuđeni na po tri mjeseca zatvora. Sud je odbacio navode tužilaštva da su okrivljeni Siništaja udarali kundacima, te da su mu „nanesene velike patnje“. U obrazloženju visine kazne sudija je tada naveo da okrivljeni od oštećenog „nijesu tražili obavještenje ili priznanje“²⁶⁹. Nakon presude Osnovnog suda, optuženi su uložili žalbu, a u ponovljenom postupku, dana 21.10.2010. godine, oslobođeni su od optužbe presudom K.br. 09/1416²⁷⁰. U obrazloženju presude navodi se da nije dokazano da su okrivljeni izvršili krivično djelo koje im je stavljeno na teret, iako iz nalaza i mišljenja vještaka medicinske struke dr. Š.M. od 31.01.2008. godine proizilazi da je oštećeni Siništaj dana 9.09.2006. pregledan od strane ljekara Hitne pomoći, te Kliničkog centra Crne Gore, i da su tom prilikom kod istog konstatovane brojne povrede, što nesporno samo ukazuje da je tom prilikom oštećeni tučen i zlostavljan. Naime, oštećeni je pretrpio povrede: oguljotine u predjelu desne strane lica, desnog ramena, desne nadlaktice sa zadnje strane, i desnog lakta u predjelu lijeve lopatice.

Navedene povrede posledica su višekratnog dejstva tupog, teškog i zamahnutog mehaničkog oruđa, na odgovarajuće predjele tijela. Oguljotine u predjelu lakta i lopatice mogle su nastati i mehanizmom pada i udara o tvrdu i neravnu podlogu. Navedene povrede predstavljaju pojedinačno i u svom zbiru laku tjelesnu povredu. Saslušan na glavnom pretresu vještak medicinske struke ostao je pri osnovnom nalazu i mišljenju, te je pojasnio da su oguljotine u predjelu lakta i lijeve lopatice mogle nastati i mehanizmom pada i udara tijela u tvrdu i neravnu podlogu a što ne isključuje mogućnost da su te povrede nastale i mehanizmom direktnog dejstva sile, odnosno udarom nekog tupog, teškog i zamahnutog mehaničkog oruđa u lakat i lopaticu. Siništaj je zadobio i povrede u vidu oguljotina u

²⁶⁷ „Uhapšeni policajci, otvorena istraga o smrti Miroslava Šoškića“, Pobjeda, 20. novembar 2012.

²⁶⁸ Kako od strane državnog tužioca tako i od strane oštećenog kao tužioca.

²⁶⁹ Što je dio bića krivičnog djela Mučenje predviđenog članom 167 Krivičnog zakonika CG.

²⁷⁰ Original presude je Osnovni sud u Podgorici dostavio Akciji za ljudska prava u septembru 2012. godine po njihovom zahtjevu.

predjelu desne strane lica, desnog ramena i desne nadlaktice sa zadnje strane. Ove oguljotine posledica su najmanje trostrukog dejstva odnosno tri udarca najmanje, u odgovarajuće predjele tijela

Saslušano je i više svjedoka, među njima i sin oštećenog, koji je naveo da „nije vidio ko je udarao njegovog oca, ali je čuo tupe udarce i njegove jauke, te vrisak djece“.

Na oslobađajuću presudu predstavnik oštećenog, pokojnog Petra Siništaja, uložio je žalbu. Protiv ove presude i tužilaštvo je 24.11.2010. podnijelo žalbu. Viši sud u Podgorici je u drugostepenom postupku donio presudu Kž.br.616/11 od 18.05.2011, kojom je potvrđena prvostepena oslobađajuća presuda.²⁷¹

1.2.5.2. Nezakonito kažnjavanje u pritvoru ZIKS – Vladana Kljajić

Vladana Kljajić pretučena je brutalno u samici istražnog zatvora u Podgorici od strane dvije zatvorske službenice (Brajović Sandre i Vukićević Vukice) 5. septembra 2008, pošto je prethodno, poslije verbalnog obračuna i šamara koji je navodno primila, ona udarila jednu od njih. Prema navodima Kljajićeve, stražarke su je odvele u samicu, ruke vezale lisicama na leđima, a onda tukle šakama i palicama, od čega je njeno tijelo bilo prekriveno modricama.²⁷² Pet dana je boravila u samici. Pošto je konačno saznala za događaj, i uspjela da vidi kćer, majka zatvorenice je 13. septembra podnijela krivičnu prijavu Osnovnom tužilaštvu u Podgorici.²⁷³ Vladana je pet dana bila u samici, a njena majka tvrdi da joj za to vrijeme nije bilo dozvoljeno da ode na pregled u zatvorsku bolnicu, već je ljekar pregledao tek sedam dana nakon incidenta. Prema izvještaju CPT-a, medicinska evidencija u zatvoru sadržavala je detaljan opis povreda koje je konstatovao zatvorski ljekar, koji je pregledao zatvorenicu 5. septembra 2008; međutim, nisu pominjani navodi zatvorenice o uzroku tih povreda.²⁷⁴ Naknadno imenovani direktor ZIKS, Milan Radović, obavijestio je predstavnike Akcije za ljudska prava na sastanku u februaru 2010, da u dokumentaciji Vladane Kljajić ovog medicinskog izvještaja nema.

Na osnovu krivične prijave majke, zatvorenice 13. septembra 2008, otvorena je preliminarna istraga pred Osnovnim sudom u Danilovgradu, koju je državni tužilac inicirao

²⁷¹ Dopolis (rješenje) Vrhovnog državnog tužilaštva Akciji za ljudska prava TU.broj 312/10 od 20.03.2012.

²⁷² Direktorica NVO Sigurna ženska kuća Ljiljana Raičević je posjetila ZIKS i uvjerila se da je tijelo Kljajićeve u modricama, da zatvorenica zbog bolova u bubrezima otežano govori i mokri krv. Opis slučaja postoji i u izvještaju Komiteta a sprječavanje mučenja (CPT) o posjeti Crnoj Gori u septembru 2008, s obzirom da su članovi Komiteta imali prilike da razgovaraju sa Vladanom i da je pregledaju (vidi tačku 46 Izvještaja).

²⁷³ „Vladana mora u bolnicu“, Vijesti, 18. septembar 2008. godine; „Prebile je službenice ZIKS-a“, Dan, 18. septembar 2008.

²⁷⁴ U zapisu se kaže: „5/9/08: Pregledana zbog povreda. Lijeva podlaktica – crvenilo u vidu trake, koso, blizu članka 6x2,5cm. Lijeva podlaktica sa zadnje strane – 2 crvene trake, oblika 8 – 10x3cm. Desna nadlaktica – crvena linija, koso, otprilike 10x3cm. Grudni koš sa zadnje strane – 3 crvene trake, 1 u blizini ramene lopatice, 1 ispod lijeve lopatice, 1 iznad lijeve butine, 6 – 12x3cm, sve podužno. Spoljašnja strana desne butine, vidljive modrice, hematomi, nejasnih ivica, tamno plave boje u obliku trougla 15x10cm. Spoljašnja strana lijeve butine, lijevo glutei, 3 crvene trake, koso, 6 – 10x3cm. Dijagnoza: erythema mechanicum, antebrachia, višestruke modrice, hematomi.“

k.d. Laka tjelesna povreda, a ne k.d. Zlostavljanje i mučenje.²⁷⁵ Tek pošto je CPT pokazao Vladi interes za ovaj slučaj promjenjena je kvalifikacija i državni tužilac je preduzeo gonjenje za k.d. Zlostavljanje i mučenje,²⁷⁶ pri čemu je ponašanje zatvorskih službenica prema Kljajićevoj kvalifikovao kao lakši oblik „zlostavljanje“, a ne „mučenje“ – koje podrazumijeva „veliki bol“ i „teške patnje“, što izgleda da je nesumnjivo zadesilo Kljajićevu, imajući u vidu opise njenih povreda. Uz to, pokrenut je krivični postupak protiv zatvorenice zbog napada na službenicu zatvora, u kojem je ona osuđena na kaznu od 7 mjeseci zatvora. Službenicama zatvora je u prvostepenom postupku presudom Osnovnog suda u Danilovgradu K. br. 13/09 od 31.01.2011. izrečena uslovna osuda od po 4 mjeseca zatvora uslovno na dvije godine i one su uložile su žalbu na prvostepenu presudu.²⁷⁷ Protiv iste presude Osnovno državno tužilaštvo je izjavilo žalbu dana 25.03.2011, koju je Viši sud u Podgorici odlukom Kž.br.806/11 od 26.05.2011. odbio i potvrdio prvostepenu presudu.²⁷⁸

Akcija za ljudska prava je blagovremeno apelovala na Vrhovnu državnu tužiteljku da obezbijedi procesuiranje ovog slučaja, kao i drugih slučajeva mučenja i drugog nečovječnog i ponižavajućeg postupanja u skladu sa evropskim standardima.²⁷⁹ Međutim, nadležni organi, i pored preporuka CPT-a i apela nevladinih organizacija nisu uradili ništa kako bi se službenice odgovorne za zlostavljanje Vladane Kljajić odgovarajuće kaznile za djelo koje su počinile. Na taj način, nadležni državni organi Crne Gore poručili su da zlostavljanje i mučenje mogu proći nekažnjeno ili uz samo minimalne sankcije.

Važno je ne zaboraviti da je u vrijeme posle zlostavljanja Vladane Kljajić, uprava ZIKS-a putem portparolke javno tvrdila da je događaj izmišljen.²⁸⁰ Dvije službenice ZIKS nikada nisu suspendovane i još uvijek su zaposlene u istoj državnoj ustanovi.

²⁷⁵ Kt.br.1542/08, odgovor Osnovnog državnog tužioca Đurdine Nine Ivanović Inicijativi mladih za ljudska prava 13.11.2008. godine, u kome se navodi kvalifikacija djela kao Laka tjelesna povreda.

²⁷⁶ Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici je tek 6. aprila 2009. godine, Osnovnom sudu u Danilovgradu podnijelo optužni predlog protiv ovlašćenih službenih lica ZIKS-a Spuž, zbog krivičnog djela mučenje i zlostavljanje iz čl. 167, st. 3 u vezi st. 2 Krivičnog zakonika, u sticaju sa krivičnim djelom laka tjelesna povreda iz čl. 152, st. 2 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika izvršenog na štetu pritvorenog lica (Odgovor Vlade Crne Gore na Izvještaj Evropskog Komiteta za prevenciju torture i nehumanog i ponižavajućeg tretmana i kažnjavanja (CPT) o posjeti Crnoj Gori od 15. do 22. septembra 2008).

²⁷⁷ Informacija koju je Akcija za ljudska prava dobila iz Osnovnog suda u Danilovgradu pozivajući se na Zakon o slobodnom pristupu informacijama (Rješenje od 16.02.2010, Posl.br. Su 35/11, na zahtjev za pristup informacijama od 14.02.2011).

²⁷⁸ Dopis (rješenje) Vrhovnog državnog tužilaštva Akciji za ljudska prava TU.broj 312/10 od 20.03.2012. godine

²⁷⁹ Dana 12. novembra 2009. godine, Tea Gorjanc Prelević, u ime Akcije za ljudska prava, i Ljiljana Raičević, u ime NVO Sigurna ženska kuća, uputile su pisma direktoru Zavoda za izvršenje krivičnih sankcija u Podgorici (Spuž) Milanu Radoviću i Vrhovnoj državnoj tužiteljki, Ranki Čarapić, apelujući za sprovođenje djelotvorne istrage i odgovarajuće sankcionisanje slučajeva zlostavljanja pritvorenika u ZIKS Spuž (dostupno na: <http://www.hraction.org/?p=284>).

²⁸⁰ "Nije bilo torture - portparol ZIKS-a o tvrdnjama da je pritvoreno lice Vladana Kljajić prebijena u toj ustanovi", Dan, 19. septembar 2008. Isto, "Nije bilo torture", Vijesti, 19.9.2008. Portparolka je tada bila Marija Jovović, a direktor ZIKS-a Božidar Vuksanović.

1.2.5.3. Slučaj Aleksandra Pejanovića

Povodom prebijanja Aleksandra Pejanovića u prostoriji za zadržavanje Područne jedinice Uprave policije u Podgorici, tzv. „Betonjerci“, od 31. oktobra do 2. novembra 2008, sve do kraja rada na ovom izvještaju u martu 2013, istraga nije bila proširena na policijske službenike koji su prebijanje neposredno izvršili, kao ni na više policijske službenike koji su prebijanje očigledno naredili i omogućili ili su učestvovali u prikrivanju tog krivičnog djela.²⁸¹

Pejanović je u nekoliko navrata zlostavljan u policijskom pritvoru u Podgorici, gdje je priveden zbog sumnje na „nasilničko ponašanje“ i „napad na službeno lice“ na protestnom skupu opozicije održanom 13. oktobra 2008, povodom odluke Vlade Crne Gore da prizna nezavisnost Kosova. Prebijanje je počelo 31. oktobra u 10 sati i nastavilo se u narednih 48 sati. Brojne povrede na tijelu Pejanovića kvalifikovane su od strane sudskog vještaka kao teška tjelesna povreda.²⁸²

Posle gotovo godinu dana, 14. septembra 2009, zbog prebijanja Pejanovića, Osnovni državni tužilac u Podgorici podigao je optužnicu protiv šest policijskih službenika zbog pomaganja u izvršenju krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje (čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 u vezi sa čl. 25 KZ). Dana 15. decembra 2009, tokom suđenja, jedan od optuženih policijskih službenika Goran Stanković naveo je da su nekoliko njegovih kolega, uglavnom višeg čina i sa nadzornom funkcijom, počinili niz povreda zakona vezanih za naređivanje, omogućavanje i prikrivanje mučenja Pejanovića, uključujući i falsifikovanje zvanične dokumentacije. Izjava Stankovića u potpunosti se podudarala s navodima Pejanovića, uključujući i tvrdnju da su ga maskirani muškarci u policijskim uniformama interventnog voda policije nekoliko puta pretukli u policijskom pritvoru. Stanković je izjavio da je prebijanje Pejanovića „naređeno odozgo“, kako su njemu rekli i vođa smjene Rondović Ratko i komandir Dušan Raičević. Policajac Goran Stanković je prvostepenom presudom Osnovnog suda u Podgorici 8. juna 2010. oslobođen krivice, jer su prethodno i državni tužilac i Pejanović odustali od krivičnog gonjenja protiv njega.²⁸³

Svi osumnjičeni službenici policije za krivično djelo zlostavljanja i mučenja, od trenutka

²⁸¹ Akcija za ljudska prava je dva puta pisala Vrhovnom državnom tužilaštvu pozivajući se na Zakon o slobodnom pristupu informacijama, tražeći informaciju da li je učinjeno nesto po pitanju proširenja istrage na više policijske zvaničnike, prvi put 12. maja 2010, a zatim 30. jula 2010. VDT je u oba slučaja donijelo rješenje kojima se odbija Akciji pristup ovim informacijama. Rješenja su dostupna na sledećim linkovima: <http://www.hraction.org/wp-content/uploads/rjesenje-vdt-0110.pdf> i <http://www.hraction.org/wp-content/uploads/rjesenje-vdt2-0110.pdf>. Akcija za ljudska prava je zajedno sa Centrom za građansko obrazovanje, Institutom alternativa i istraživačem kršenja ljudskih prava Aleksandrom Zekovićem, apelovala na Vrhovno državno tužilaštvo da se istraga proširi, međutim, to nije učinjeno. (18/12/2009 Zajednička izjava povodom javnog svjedočenja Gorana Stankovića, jednog od optuženih policajaca za zlostavljanje Aleksandra Pejanovića dostupna na linku: <http://www.hraction.org/?p=309>). Tek 20.03.2012, skoro godinu dana posle presude Upravnog suda koji je prihvatio tužbu Akcije za ljudska prava i naložio dostavljanje informacija, VDT je dostavilo informacije predstavljene u nastavku izvještaja.

²⁸² Nalaz i mišljenje sudskomedicinskog vještaka prof. dr Dragane Čukić od 5.4.2010. i sa zapisnika K.br. 172/09 od 13.5.2010.

²⁸³ Presuda, Osnovni sud u Podgorici, K.br. 09/1172, u Podgorici, 8.6.2010.

pokretanja istrage, a pogotovo od podizanja optužnice, morali su biti suspendovani i udaljeni od obavljanja dužnosti, međutim to se nije desilo.²⁸⁴

Od ukupno šestorice optuženih, prvostepenom presudom²⁸⁵ optužba je odbijena u odnosu na trojicu (uključujući i Gorana Stankovića²⁸⁶), jer je tužilac u odnosu na njih odustao od krivičnog gonjenja, dok je od gonjenja Stankovića odustao i Pejanović, jedan Paunović Ivica, osuđen je na kaznu zatvora od tri mjeseca,²⁸⁷ a Leković Milanko i Kljajević Milan na kaznu zatvora od po pet mjeseci za pomaganje u mučenju i zlostavljanju. Izrečene kazne su minimalne, s obzirom da je za krivično djelo Mučenje i zlostavljanje kada ga izvrši službeno lice kao i za pomaganje predviđena kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Viši sud je ukinuo ovu prvostepenu presudu i predmet vratio na ponovni postupak u decembru 2010. godine. Osnovno državno tužilaštvo (ODT) je 28.03.2011. podiglo optužnicu protiv trojice policajaca koji su bili osuđeni ukinutom prvostepenom presudom.²⁸⁸ ODT je prvobitno teretilo optužene za blaža djela - Laku tjelesnu povredu, iako je u ljekarskom nalazu konstatovana Teža tjelesna povreda, pa je u skladu sa uputstvom Višeg suda podiglo novu optužnicu.

U međuvremenu je Pejanović, podizanjem optužnice, preuzeo gonjenje od državnog tužioca protiv dvojice oslobođenih policajaca, Radunović Bojana i Đuričić Dobrivoja.²⁸⁹

Državni tužilac nije proširio istragu u ovom slučaju na neposredne izvršioce iz interventnog voda policije, niti na hijerarhijski nadređene službenike policije, koji su po svemu sudeći naredili i omogućili zlostavljanje Pejanovića i uskratili mu pravo na ljekarsku pomoć.²⁹⁰ Istraga nije pokrenuta ni u odnosu na falsifikovanje dokumenata o pritvoru Pejanovića, o čemu je takođe svjedočio Stanković. Zbog toga je početkom marta 2011. godine, punomoćnik Aleksandra Pejanovića, advokat Dalibor Kavarić, podnio krivičnu prijavu protiv ODT u Podgorici zbog nesprovođenja djelotvorne istrage, odnosno izvršenja krivičnih djela Nesavjestan rad u službi iz člana 417 KZ-a u sticaju sa krivičnim djelom

²⁸⁴ Prema Zakonu o policiji (Sl. list RCG, 28/2005 i Sl. list CG, 88/2009) službenik policije koji se goni za krivično djelo po službenoj dužnosti nedostojan je za vršenje službe (čl. 63, st. 3).

²⁸⁵ Presuda, Osnovni sud u Podgorici, K. br. 09/1172, u Podgorici, 8.6.2010.

²⁸⁶ Međutim, iako ga nema u optužnici, Goran Stanković je na glavni pretres od dana 20.10.2011. godine opet pozvan da se pojavi u svojstvu okrivljenog, što je izazvalo snažne reakcije kako i kod samog državnog tužioca (koji je izjavio da se Stanković na navedenom glavnom pretresu može pozivati samo u svojstvu svjedoka) tako i u medijima i javnosti gdje se ovaj postupak tumači kao pritisak na svjedoke i opstruiranje postupka protiv policijskih službenika koji su počinili torturu („Dan“; „Stankoviću sudili iako nije optužen“, 21.10.2011. godine).

²⁸⁷ U presudi (vidi prethodnu fus notu) stoji da su tri pripadnika policije okrivljena za krivično djelo mučenje i zlostavljanje putem pomaganja iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 u vezi čl. 25 Krivičnog zakonika Sl. list RCG, 70/2003.

²⁸⁸ Optužnica Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici Kt.br. 829/09 od 28.03.2011. godine

²⁸⁹ Optužnica oštećenog Aleksandra Pejanovića K.br. 11/17 od dana 18.03.2011. godine.

²⁹⁰ Dana 25.02.2011. godine advokat Dalibor Kavarić u ime Aleksandra Pejanovića podnio je krivičnu prijavu protiv Rondović Ratka (koji je bio vođa smjene te večeri kada je Pejanović prebijen) i Raičević Dušana (komandira ekspoziture za dežurstvo) i po toj prijavi do momenta zaključenja ovog izvještaja ništa nije urađeno. Raičević i Rondović su prijavljeni i da su odbili da povrijeđenom Pejanoviću pruže ljekarsku pomoć. Ni jedan od njih nije snosio bilo kakve posljedice posle slučaja Pejanović.

Pomoć učiniocu poslije izvršenog krivičnog djela iz člana 387 KZ-a CG. Ova krivična prijava je odbačena jer nisu nađeni osnovi za krivično gonjenje.

Advokat Kavarić je podnio krivičnu prijavu po istom osnovu i protiv vođe smjene Dušana Raičevića i komandira Ratka Rondovića. Ova krivična prijava je procesuirana, dvojica policajaca su optuženi i postupak je u fazi glavnog pretresa.²⁹¹ Međutim, uprkos tome, Ratko Rondović nije suspendovan, već je unaprijeđen, i obavlja dužnost šefa ekspoziture za javni red i mir u okviru Područne jedinice Uprave policije u Podgorici. Za Dušana Raičevića nemamo informaciju.

Vrhovno državno tužilaštvo (VDT) je odbilo da Akciji za ljudska prava da informaciju o tome da li je proširena istraga na bilo koje lice u ovom slučaju, očigledno zbog toga što istraga nije proširena ni na koga. Naime, VDT je Akciji za ljudska prava 20.03.2012. poslalo odgovor na zahtjev za slobodan pristup informacijama od 12.05.2010, u kome se u vezi ovog slučaja obavještava da je ponovljeni krivični postupak protiv Paunović Ivica, Kljajević Milana i Leković Milanka, »u toku«.²⁹²

Važan aspekt ovog slučaja čini i činjenica da Unutrašnja kontrola Uprave policije nije utvrdila da je u ovom slučaju bilo koji službenik Uprave policije prekoračio službeno ovlaštenje, pri čemu se za donošenje ovakvog zaključka oslonila isključivo na izjave kolega policajaca i službenu dokumentaciju.²⁹³

Aleksandar Pejanović je ubijen krajem maja 2011. Njega je službenim pištoljem usmrtio komšija, policajac Zoran Bulatović, koji je, navodno, bio u svađi sa Pejanovićem.²⁹⁴ Nastavljeno je sa saslušavanjem svjedoka po prijavi koju je Pejanović podnio protiv Raičevića i Rondovića.²⁹⁵ Svjedok Goran Stanković saopštio je da se osjeća posebno ugroženim poslije ubistva Pejanovića.²⁹⁶

²⁹¹ Informacija iz razgovora sa advokatom Daliborom Kavarićem. Interesantno je i da ODT u krivični postupak protiv Raičevića i Rondovića nije uključilo i oštećenu porodicu pok. Aleksandra Pejanovića, tako da su oni sada o tom postupku obaviješteni onoliko koliko i sva crnogorska javnost.

²⁹²»Osnovno državno tužilaštvo u Podgorici formiralo predmet Kt.br.829/09 u kojem je dana 01.09.2009.godine, podnijet optužni prijedlog protiv Paunović Ivica, Stanković Gorana, Kljajević Milana, Radunović Bojana, Leković Milanka i Djuričić Dobrivoja zbog krivičnog djela - mučenje i zlostavljanje iz člana 167 stav 3 u vezi stava 2 Krivičnog zakonika. Osnovni sud u Podgorici je presudom K.br.09/1172 od 08.06.2010.godine oglasio krivim Paunović Ivicu i izrekao mu kaznu zatvora u trajanju od 3 mjeseca i Kljajević Milana i Leković Milanka, kojima je izrekao kaznu zatvora od po 5 mjeseci, dok je usljed odustanka tužioca od daljeg krivičnog gonjenja u odnosu na Stanković Gorana, Radunović Bojana i Djuričić Dobrivoja donio presudu kojom se optužba odbija. Viši sud u Podgorici je odlučujući po žalbi osnovnog državnog tužilaštva, izjavljenoj na navedenu presudu, donio rješenje Kž.br.2387/10 do 23.10.2010.godine kojim je uvažena žalba i predmet vraćen na ponovni postupak i odluku. Postupak je u toku.« (Dopis VDT-a TU. broj 312/10 od 20.03.2012)

²⁹³ Predstavnik Unutrašnje kontrole Uprave policije javno je priznao da prilikom ispitivanja slučaja Unutrašnja kontrola nije saslušala Aleksandra Pejanovića niti je izvršila uvid u njegovu medicinsku dokumentaciju, već se zadovoljila policijskim izvorima, Radio Antena M, emisija „Vruće stolice“, mart 2009. godine.

²⁹⁴ „Ubijen Aleksandar Saša Pejanović, kamera snimila ubistvo“, Vijesti, 30. maj 2011

²⁹⁵ „Rondović i Raičević znali za prebijanje pokojnog Pejanovića“, Vijesti, 16. jun 2011.

²⁹⁶ Informacije Akcije za ljudska prava.

U međuvremenu su postupci koje je pokrenuo državni tužilac (protiv okrivljenih Paunovića, Kljajevića i Lekovića) i postupak koji je pokrenuo Pejanović svojom optužnicom, spojeni i u fazi su glavnog pretresa.²⁹⁷ Na ročištu 23.10.2012, bivši policajac Oliver Bošković, koji je saslušan u svojstvu svjedoka, izjavio je da je istina da je Pejanović pretučen od strane maskiranih i naoružanih ljudi u prostorijama za zadržavanje podgoričkog Centra bezbjednosti "po naređenju odozgo", i da su optuženi policajci za to znali, ali da su bili nemoćni da to spriječe, a da su njemu prijetili da će ostati bez posla ako bude pričao o tome.²⁹⁸ Bošković je odlučio da progovori jer je svakako ostao bez posla zbog ranije uslovne osude.²⁹⁹

Po izjavi Olivera Boškovića, Rondović ga je prije prethodnog suđenja upozorio da će ostati na poslu ako kaže da nije mijenjao bravu sporne noći u prostorijama za zadržavanje.³⁰⁰

Izricanje presude je bilo 11. februara 2013. Optuženi Paunović, Kljajević i Leković osuđeni su na po 7 meseci zatvorske kazne zbog krivičnog djela Teška tjelesna povreda putem pomaganja u sticaju sa krivičnim djelom Zlostavljanje putem pomaganja, dok su optuženi Radunović i Đuričić oslobođeni optužbi kako za ova dva navedena djela tako i za djela Neprijavljanje krivičnog djela³⁰¹ odnosno Nesavjestan rad u službi³⁰².

1.2.5.4. Slučaj Milovana Jovanovića

Prema navodima optužnice Osnovnog državnog tužioca u Podgorici, krajem juna 2003. godine, policajci Darko Delić, Darko Knežević, Dragan Krsmanović, Velimir Rajković i Slavko Minić su, kao pripadnici Interventne grupe PJ Podgorica, djelujući zajedno, u vršenju službe zlostavljali i vrijeđali Milovana Jovanovića i nanijeli mu lake tjelesne povrede tako što su ga više puta udarili po glavi i tijelu, rukama, nogama, kao i pendrekom.³⁰³ Jovanović je zadobio laku tjelesnu povredu u vidu nagnječenja i krvnih podliva i druge detaljno opisane povrede, na temelju kojih je moguće zaključiti da je on zaista zlostavljan.³⁰⁴

Međutim, Osnovni državni tužilac je okrivljene optužio tek 28.2.2009. godine, šest godina nakon događaja i svega dva mjeseca pre nastupanja apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja! Osnovni sud u Podgorici je potom zbog nastupanja zastarjelosti krivičnog gonjenja donio presudu K.br. 520/09 od dana 14.09.2009. godine³⁰⁵³⁰⁶ kojom se optužba zbog

²⁹⁷ Informacija iz razgovora sa advokatom Daliborom Kavarićem od dana 5.10.2012. godine

²⁹⁸ Dnevni list Vijesti od dana 24.10.2012. godine, Momke s fantomkama poslali iz vrha policije;

²⁹⁹ Ibid. Pogledaj na strani 81 ovog Izvještaja analizu pravosnažne presude K.br. 237/09, kojom je policajcu Oliveru Boškoviću zbog zlostavljanja Andrije Lalevića izrečena uslovna osuda u trajanju od 3 mjeseca uslovno na jednu godinu.

³⁰⁰ Ibid.

³⁰¹ Član 386 Krivičnog zakonika.

³⁰² Član 417 Krivičnog zakonika

³⁰³ Optužni predlog Kt. Br. 1547-03.

³⁰⁴ „Osnovni državni tužilac na tapetu“, Dan, 10. maj 2010.

³⁰⁵ Koju nam je Osnovni sud u Podgorici dostavio dana 12.03.2013. godine

krivičnog djela Zlostavljanje u vršenju službe iz čl. 48 Krivičnog zakona RCG u sticaju sa krivičnim djelom Laka tjelesna povreda iz člana 37 st.2 u vezi st. 1 KZ RCG odbija u odnosu na sve optužene zbog apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja. Presuda je postala pravosnažna dana 01.10. 2009.

Na ovaj način su direktno izigrani međunarodni standardi i preporuke CAT-a i CPT-a koje se odnose na blagovremenu i brzu istragu, jer je nadležni državni organ odugovlačio sa optuženjem sve do trenutka apsolutne zastarjelosti, kako bi počinioci ostali nekažnjeni.

1.2.5.5. Slučaj Miljana Despotovića

Miljana Despotovića su 26.06.1995. godine (u trenutku kada je imao 15 godina), zlostavljali policajci u vršenju službe obezbeđenja na stadionu Fudbalskog kluba „Budućnosti“, pri čemu su ga lako tjelesno povrijedili, udarajući ga službenim palicama i nogama obuvenim u duboke cipele, zato što su smatrali da Miljan narušava javni red i mir, bacanjem predmeta na teren. Tada ga je jedan od policajaca, zavrtnjem ruke i udarcem u vrat, oborio na pod i tu su ga svi nastavili udarati policijskim palicama i nogama po čitavom tijelu. I nakon odvođenja u službene prostorije policije na stadionu, nastavili su da ga udaraju po glavi i po stomaku i tom prilikom oštećeni je zadobio nekoliko teških udaraca, od kojih su bili vidljivi razni i mnogostruki krvni podlivci, oguljotine i crvenilo.

Protiv policajaca Šćepanović Srećka (koji je i oborio Despotovića zavrtnjem ruke) i Knežević Dejana je pokrenut krivični postupak i stavljena su im na teret krivična djela zlostavljanje u vršenju službe iz člana 48. KZ RCG i laka tjelesna povreda iz člana 37. stav 2. u vezi stava 1. KZ RCG. Okrivljeni su presudom Osnovnog suda u Podgorici K.br. 2000/4363 od 19.02.2001, oglašeni krivim za predmetna krivična djela i izrečena im je uslovna osuda, kojom se utvrđuje kazna zatvora u trajanju od 4 mjeseca i istovremeno određuje da se kazna neće izvršiti ukoliko optuženi u roku od 1 godine ne izvrše novo krivično djelo. Presudu je potvrdio Viši sud u Podgorici,³⁰⁷ čime je presuda postala pravosnažna. Međutim, presudu je tadašnji Savezni sud SR Jugoslavije u Beogradu, postupajući po zahtjevu za zaštitu zakonitosti Saveznog državnog tužioca, ukinuo svojom presudom br. Kzs-23/2002 od 18.09.2002. i predmet vratio prvostepenom sudu na ponovno suđenje, iako je u času donošenja te presude, tj. 18.09.2002, krivični predmet već dostigao apsolutnu zastarjelost vođenja krivičnog postupka,³⁰⁸ pa je Osnovni sud u Podgorici donio presudu K.br. 1755/03 od dana 06.05.2003. godine kojom se optužba odbija zbog apsolutne zastarjelosti krivičnog gonjenja i koja je postala pravosnažna 26.05.2003. godine³⁰⁹.

Despotović je u međuvremenu, 19.06.1998, podnio tužbu za naknadu nematerijalne štete (za pretrpljene fizičke bolove, pretrpljeni strah, umanjeње životne aktivnosti i narušavanje estetskog izgleda) Osnovnom sudu u Podgorici, koji je okončan tek nakon tačno dvanaest

306

³⁰⁷ Presuda Višeg suda u Podgorici br. Kž-257/2001 od 28.05.2001.godine

³⁰⁸ Članovi 95 i 96 Osnovnog krivičnog zakona Savezne Republike Jugoslavije (“SL.List SFRJ” br. 44/76....54/90; “SI.List SRJ” br. 35/92....61/2001);

³⁰⁹ Presudu je Akciji za ljudska prava dostavio Osnovni sud u Podgorici dana 12.03.2013.

godina revizijskom presudom Vrhovnog suda Crne Gore br. Rv-945/10 od 1.07.2010. godine.

Po isteku sedme godine trajanja parničnog postupka, pošto je očigledno nepostupanjem suda bio spriječavan da ostvari svoje pravo na pravičnu naknadu zbog pretrpljenog zlostavljanja, oštećeni se u toku postupka obratio i Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu, predstavkom od 26.05.2005.³¹⁰, sa predlogom da se obaveže tada Državna zajednica Srbija i Crna Gora da predmetni parnični postupak okonča što prije, u razumnom roku.

Imajući u vidu činjenicu da je parnični postupak pred Osnovnim sudom u Podgorici u međuvremenu bio nastavljen, Evropski sud je zaključio da u tom smislu nema više povrede Konvencije.

U tom smislu intervenisao je i Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, koji je svojim konačnim mišljenjem³¹¹ od 28.07.2007, utvrdio da je Despotoviću povrijeđeno pravo na pravično suđenje, zbog neopravdanog odugovlačenja postupka. Poslije intervencije Zaštitnika, Osnovni sud u Podgorici je dana 12.06.2007. godine donio presudu,³¹² odbio tužbeni zahtjev tužioca kao neosnovan, iako je komisija vještaka utvrdila da je oštećeni zadobio niz povreda po glavi i tijelu u vidu podliva i oguljotina i da je pretrpio bolove i strah jakog intenziteta pri čemu je strah trajao čak tri godine. Navedenu prvostepenu presudu je potvrdio i Viši sud u Podgorici, odbivši žalbu Despotovića kao neosnovanu³¹³ i potvrdivši prvostepenu presudu.

Oštećeni je protiv predmetnih presuda podnio reviziju Vrhovnom sudu Crne Gore, koji je reviziju usvojio, poništio predmetne presude i predmet vratio na ponovno suđenje sa poukom „...da je parnični sud samo u pogledu postojanja krivičnog djela i krivične odgovornosti vezan za pravosnažnu presudu, a vezanost se ne odnosi na domašaj i obim odgovornosti u građansko pravnom smislu... i prema tome ostale su nerazjašnjene činjenice da li su policajci tužene prozrokovali štetu za koju je tužena odgovorna...“.

Međutim, u ponovljenom postupku pred Osnovnim sudom u Podgorici, ponovo se odbija tužbeni zahtjev, što potvrđuje i Viši sud u Podgorici, a onda i po izjavljenoj reviziji, Vrhovni sud Crne Gore, mijenja svoju prethodnu odluku i reviziju tužioca odbija kao neosnovanu³¹⁴ i time okončava ovu pravnu situaciju. Nakon presude Vrhovnog suda Despotović je Ustavnom sudu Crne Gore dana 24.09.2010. godine, podnio ustavnu žalbu radi povreda ustavnih prava i sloboda zajamčenih Ustavom Crne Gore, tj. povrede odredbi člana 28. Ustava Crne Gore (dostojanstvo i nepovredivost ličnosti), člana 31. Ustava Crne Gore (poštovanje ličnosti), člana 32. Ustava Crne Gore (pravično i javno suđenje) i člana 38. Ustava Crne Gore (naknada štete zbog nezakonitog postupanja).

Međutim, Ustavni sud je svojom odlukom, br. UŽ-III br. 400/10 od 25.02.2011. godine, odbio ustavnu žalbu.

³¹⁰ Predstavka Evropskom sudu za ljudska prava u Strazburu od 26.05.2005. godine br. predmet 27215/05 Despotović protiv Crne Gore

³¹¹ Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore - mišljenjem br. 01-465/05-5 od 28.07.2007. godine

³¹² Presuda Osnovnog suda u Podgorici br. P-12356/01 od 12.06.2007. godine

³¹³ Presuda Višeg suda u Podgorici Gž.br.-1788/07 od 25.11.2008. godine

³¹⁴ Vrhovnog suda Crne Gore, posl. br. Rev.-945/10 od 01.07.2010. godine

1.2.5.6. Slučaj Nenada Ivezića

Nenada Ivezića su 12.04.2008. godine ispred kafića „Ko to zna“ u Podgorici, u vršenju službene dužnosti - zlostavljali i teško tjelesno povrijedili policajci Fuštić Aleksandar i Lazović Rajko.

Policajci su Ivezića izveli iz pomenutog kafića, a zatim su mu stavili lisice na ruke, uveli ga u službeno vozilo i tom prilikom udarali više puta otvorenom šakom i pesnicom u glavu, zatim ga izveli iz vozila i ponovo mu zadali više udaraca pesnicama i nogama u predjelu glave i tijela. Od tih udaraca Ivezić je pao, a onda su isti policajci nastavili da ga udaraju, i ponovo uveli u službeno vozilo. Po dolasku ispred Centra bezbjednosti Podgorica, jedan od policajaca zadao mu je udarac sa obje pesnice u predjelu glave od kojeg udarca je zadobio potres mozga, koji je konstatovan u izvještaju ljekara specijaliste, i potvrđen od strane dva sudska vještaka medicinske struke.

Sve navedeno dešavalo se u prisustvu i drugih policajaca interventnog voda, kojem su pripadali i Fuštić i Lazović. Iako drugi policajci nisu neposredno učestvovali u zlostavljanju Ivezića, samo je jedan od njih tražio od svojih kolega da prestanu sa takvim ponašanjem.

Optužnicom Osnovnog državnog tužilaštva u Podgorici³¹⁵ od 17.08.2009. godine, policajcima Fuštiću i Lazoviću stavljeno je na teret izvršenje krivičnog djela zlostavljanje i mučenje iz čl.167 st.3 u vezi st.2 Krivičnog zakonika u sticaju sa krivičnim djelom teška tjelesna povreda iz čl.151 st.1 Krivičnog zakonika.

Presudom Osnovnog suda u Podgorici K.br.09/1141 od 23.07.2010. godine, Fuštić i Lazović oglašeni su krivim za krivično djelo Teška tjelesna povreda i izrečena im je uslovna osuda - kazna zatvora u trajanju od po šest mjeseci, uslovno na dvije godine.

Međutim, za krivično djelo zlostavljanje i mučenje Fuštić i Lazović su oslobođeni od optužbe, zato što navodno nije dokazano da su izvršili navedeno krivično djelo. Protiv prvostepene presude žalbe su podnijeli i oštećeni i okrivljeni i to oštećeni³¹⁶ i tužilaštvo u djelu u kojem su policajci oslobođeni optužbe, a okrivljeni u djelu u kojem su osuđeni. Viši sud u Podgorici ukinuo je presudu i predmet vratio na ponovni postupak, u kom je Fuštiću i Lazoviću ponovo izrečena uslovna kazna zatvora presudom K.br. 695/11 od 17.04.2012. godine. Protiv ove presude okrivljeni su izjavili žalbu Višem sudu u Podgorici, koji je svojom pravosnažnom presudom Kž.br. 1325/12 od dana 13.11.2012. godine³¹⁷ preinačio prvostepenu presudu i izrekao optuženima uslovnu osudu u trajanju od po 6 mjeseci sa vremenom provjeravanja od po 2 godine ali samo za nanošenje teških tjesenih povreda Iveziću, dok ih je za djelo zlostavljanje i mučenje oslobodio jer je (neobjašnjivo) našao da u njihovim postupcima nije bilo elemenata tog djela.

1.2.5.7. Slučaj Siniše Dabanovića, Ivana Nišavića i Vladimira Maraša

³¹⁵ Optužnica ODT-a Kt.br.738/08 od 17.08.2009. godine

³¹⁶ Oštećeni je podnio žalbu Višem sudu u Podgorici dana 17.09.2010. godine

³¹⁷ Obije presude je Akciji za ljudska prava dostavio Osnovni sud u Podgorici dana 12.03.2013. godine

Dana 29. januara 2012. godine u Podgorici u Bloku VI, nekoliko policajaca je, prema tvrdnjama Siniše Dabanovića, privelo, a zatim tuklo i zlostavljalo njega i njegove drugove Ivana Nišavića i Vladimira Maraša. Naime, nakon što su Dabanović i Nišavić imali prepirku sa trećim licem povodom toga što je Dabanović slučajno to lice zamalo udario vratima od auta. Nakon prepirke, to lice je telefonom pozvalo svog brata, policijskog službenika, koji je odmah, zajedno sa još dvojicom kolega, patrolnim kolima prepriječio put autu u kome su se nalazili Dabanović, Nišavić i Maraš, i nakon što je Dabanović izašao iz auta, pištoljem ga udario u predjelu oka razderavši mu očni kapak i povrijedivši mu očno sočivo (što je konstatovano ljekarskim izvještajem od 29.01.2012. godine), dok su ga drugi policajci udarali rukama sa leđa. Potom su policajci priveli svu trojicu, pri čemu je policajac Mihailo Kuč više puta udario Maraša otvorenom šakom po licu, a Nišavića pesnicama po licu i glavi kad se Nišavić već nalazio u policijskim kolima.³¹⁸

Protiv Mihaila Kuča je policija podnijela krivičnu prijavu zbog krivičnog djela zlostavljanje u sticaju sa krivičnim djelom laka tjelesna povreda.³¹⁹ Međutim, iako se iz navoda oštećenih zaključuje da su i drugi policajci pored Kuča učestvovali u zlostavljanju, krivična prijava je podnijeta samo protiv Kuča. Na osnovu navedene prijave, protiv Mihaila Kuča pokrenut je krivični postupak pred Osnovnim sudom u Podgorici. Prvostepeni postupak je okončan 18.10.2012. godine presudom kojom je Kuč osuđen na 4 mjeseca zatvora.³²⁰

Međutim, prvostepena presuda je ukinuta i predmet vraćen na ponovni postupak.³²¹

1.2.5.8. Slučaj Radovana Labovića

Darko Hajduković, advokat iz Bara, iznio je u medijima³²² da su pripadnici budvanske policije 25.02.2007. nasilno priveli njegovog klijenta Radovana Labovića, odnosno da su ga pripadnici interventnog voda bukvalno izbacili iz diskoteke, bacili ga na pod, stavili mu lisice, nasilno ga ubacili u službeno vozilo i odveli u policijske prostorije, gdje su ga osmorica pripadnika MUP-a tukli do besvijesti palicama, šakama, nogama, a dok je ležao gazili su ga i čizmama. O tome, navodno, svjedoče ljekarski izvještaji i brojni podlivi po tijelu i glavi Labovića, a posebno povreda oka, usled koje je Laboviću oslabljen vid.

VDT je u svom odgovoru od 25.06.2012. godine potvrdio Akciji za ljudska prava da je advokat Hajduković podnio krivičnu prijavu Osnovnom državnom tužilaštvu u Kotoru protiv policajaca Perović Vuka, Popović Dragoslava i Bigović Danila, Đukić Dejana i Tešović Bojana zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje iz člana 167, stav 3 KZ, a

³¹⁸ Opis događaja uzet iz Zapisnika o saslušanju svjedoka Siniše Dabanovića koji je sačinjen pred Osnovnim državnim tužilaštvom u Podgorici dana 06. februara 2012. godine

³¹⁹ Dnevni list Pobjeda, 03.02.2012. godine, "Umjesto da nas čuva policija daje loš primjer: Prijava protiv policajca Kuča zbog brutalnog nasilja"

³²⁰ Informacije su dobijene u razgovoru sa oštećenim Sinišom Dabanovićem.

³²¹ Informacije su dobijene u razgovoru sa oštećenim Sinišom Dabanovićem, kome na dan zaključenja ovog izvještaja 9.03.2013. u trenutku nije još bio dostavljen pisani otpravak ni prvostepene ni drugostepene presude od strane suda.

³²² "Hajduković: Policajci pretukli Labovića", Dan, 2. mart 2007; "Labovići tužili osam policajaca", Vijesti, 28. februar 2007.

protiv Moračanin Milana zbog krivičnog djela Zloupotreba službenog položaja iz čl. 416, st. 1. KZ. Protiv navedene petorice podignuta je optužnica, dok je odbačena prijava protiv Moračanin Milana. Presudom Osnovnog suda u Kotoru K. br. 97/07 od 2.11.2009.³²³ svi optuženi su oglašeni krivim, pa im je sud izrekao uslovne osude kojim se prethodno utvrđene kazne zatvora u trajanju od po 1 godine i 6 mjeseci neće izvršiti ukoliko okrivljeni za vrijeme od 1 godine i 6 mjeseci ne učine novo krivično djelo. Viši sud je presudom od 26.5.2010. odbio žalbu branioca, čime je presuda postala pravosnažna.

U presudi se navodi da su okrivljeni policajci nakon što ih je Labović tom prilikom vrijeđao i napao policajca Perovića (zbog čega je Laboviću istom presudom izrečena uslovna osuda od 6 mjeseci zatvora sa vremenom provjeravanja od 2 i po godine, zbog krivičnog djela Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti iz člana 376 stav 3. u vezi st. 1 KZ) priveli oštećenog i pretukli ga rukama, nogama i palicama, pri čemu su mu nanijeli lake tjelesne povrede u vidu „nagnječenja lijeve očne duplje, krvnog podliva u predjelu desnog uha i glave, oguljotine u predjelu obje strane lica, brade, obje ruke, lijeve butine i leđa, te otoka u predjelu lijeve butine.“ Okrivljeni policajci su u svojoj odbrani tvrdili da nisu tukli Labovića već da su povrede kod njega nastale samopovređivanjem jer je Labović navodno više puta udario glavom o zid hodnika policijske stanice kada je priveden (što su potvrdila i trojica kolega okrivljenih) ali je vještak medicinske struke u svom nalazu utvrdio da povrede nikako nisu mogle nastati samopovređivanjem već isključivo usljed „zamahnute tupine mehaničkog oruđa, kao što je šaka, noga i sl.“

Ova presuda je očigledan primjer tolerantne kaznene politike prema zlostavljanju, koja je očigledno suprotna međunarodnim standardima.

1.2.5.9. Slučaj Dušana Mugoše

Dušana Mugošu iz Podgorice je, navodno, 8.02.2008, ispred hale “Titeks” u Podgorici pretukao inspektor u civilu, kao i još dvojica uniformisanih policajaca. Nakon toga, Mugoša je u teškom zdravstvenom stanju, iz porodične kuće, bolničkim vozilom sproveden u podgorički Klinički centar, gdje je mu konstatovana teška tjelesna povreda - fraktura nosne kosti, kao i modri podlivi u predjelu leđa.³²⁴ U odgovoru VDT-a Akciji za ljudska prava od 25.06.2012. navodi se da je povodom navedenog događaja formiran predmet protiv Stamatović Ivana, Prelević Radoja, Fušić Zorana, Vojinović Veselina i Rajović Dragana, službenika Uprave policije - PJ Podgorica, zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje izvršenog na štetu Mugoše. Nakon podizanja optužnog predloga protiv navedenih lica, Osnovni sud u Podgorici je 11.6.2012. godine donio oslobađajuću presudu.

1.2.5.10. Slučaj Miljana Nedovića, Miljana Šćepanovića i Stojana Rubežića

Miljan Nedović i Miljan Šćepanović su javnosti saopštili³²⁵ da su njih i njihovog prijatelja Stojana Rubežića pretukli policijski službenici 10.10.2008, nakon tuče u kotorskom lokalnu, u

³²³ Presuda, je, nakon dobijanja informacija od VDT-a, skinuta sa internet stranice Osnovnog suda u Kotoru.

³²⁴ „Brutalno ga pretukli pa molili da ne prijavi“, Vijesti, 13. februar 2008.

³²⁵ „Šćepanović: Tukli pendrecima, gazili čizmama“, Dan, 12. oktobar 2008.

kojoj, kako tvrde, nijesu učestvovali. Naime, kada je u lokal došao došao interventni vod policije, mladići su izvedeni napolje. Sva četvorica su tada pokušali da pobjegnu, ali je to pošlo za rukom samo Todosijeviću, dok su preostalu trojicu uhvatili. Tukli su ih pendrecima, čizmama, rukama. Batinanje se nastavilo u stanici. Tom prilikom trojica mladića su zadobili povrede. Kako navodi VDT u svom izvještaju od 25.06.2012, nakon podnošenja krivične prijave od strane advokata Vladimira Vulekovića, podignut je optužni predlog protiv službenika Interventnog voda Uprave policije - PJ Herceg Novi, Ašanin Ivana, Fuštić Marka, Vojinović Dojčila, Bugarin Darka i Cicmil Božidara zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje. Optuženim policajcima je pravosnažno izrečena uslovna osuda za navedeno krivično djelo.³²⁶

1.2.5.11. Slučaj Žarka Boričića

Žarko Boričić, nastanjen u Podgorici, optužio je više pripadnika prave policije da su ga dana 30.12.2008. prebili bez ikakvog razloga. On je, kako tvrdi³²⁷, pretrpio fizičko maltretiranje, dva dana prije Nove godine oko 20 sati, na magistralnom putu Ribarevine – Berane. Nakon što je otišao u CB Berane da prijavi napad koji su na njega izvršila dva mladića iz vozila koje ga je nepropisno preteklo na putu. Prijavio je i identitet lica koja su ga napala, od kojih je jedan, prema njegovim riječima, policajac iz bjelopoljskog interventnog voda Veselin Šćekić, Boričić je izjavio da mu jedan od inspektora u Bijelom Polju sugerisao da povuče prijavu i da ne napakosti Šćekiću koji izdržava porodicu od ovog posla, te da je riječ o poštenom i dobrom policajcu koji se tako ponašao zato što je bio pod uticajem alkohola. Po navodima VDT-a, Uprava policije je podnijela krivičnu prijavu protiv pripadnika Uprave policije – PJ Bijelo Polje Nišavić Gorana zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje. Osnovni državni tužilac u Bijelom Polju je odbacio krivičnu prijavu jer nije postajala osnovana sumnja da je izvršeno prijavljeno djelo. Oštećeni je preuzeo krivično gonjenje, ali je Osnovni sud u Bijelom Polju oslobodio okrivljenog Nišavića optužbe, a oslobađajuća presuda je potvrđena presudom Višeg suda u Bijelom Polju u aprilu 2010.

1.2.5.12. Slučaj Dejana Dendića

Dejan Dendić tvrdi da je 10. oktobra 2011. godine je napadnut od strane policajca u civilu Željka Vujičića u svojoj porodičnoj kući u nikšićkom naselju Kličevo, da bi ga, pošto je prijavio napad, policijska patrola odvela u policijsku stanicu gdje ga je pretuklo pet policajaca nanijevši mu pritom teške tjelesne povrede.³²⁸ Ljekari su Dendiću konstatovali lom ruke, hematoma glave i podlive po grudima i leđima, a Dendić je izjavio da je tri dana nakon incidenta imao stomačne tegobe i jake bolove u želucu. Povodom ovog događaja, Uprava policije je izdala saopštenje za javnost kojim se navodi da su policajci PJ Nikšić Ž.

³²⁶ Informacija dobijena od advokata Vladimira Vulekovića u martu 2013. godine.

³²⁷ "Optužuje policajce za prebijanje", Dan, 6. januar 2009.

³²⁸ Dnevni list Večernje Novost od dana 12.10.2011.godine „Nikšićanina pretukla policija?“.

V, R. S., Lj. V, M. N. i N. J. suspendovani, da će protiv njih biti pokrenut disciplinski postupak i da će nadležni državni tužilac biti obavješten.³²⁹

O navedenom zlostavljanju, Osnovnog državnog tužioca u Nikšiću obavjestio je i sam Dendić. Protiv Željka Vujičića je zbog ovog događaja pokrenut krivični postupak, ali je on oslobođen po svim tačkama optužnice.³³⁰

1.2.5.13. Slučaj Dragana Tomića

Dragana Tomića iz Podgorice je dana 16.12.2011. godine u Budvi navodno zlostavljao policajac Dragan Drljević, tako što ga je prilikom pretresa vozila omalovažavao, unosio mu se u lice, a onda ga uveo u prostorije policijske stanice gdje ga je udario nogom u predjelu desne noge i dva puta pesnicom u rebra, od čega je pao na pod, pri čemu mu je nanio lake tjelesne povrede u vidu crvenila kože sa otokom u predjelu desne potkoljenice. Protiv Drljevića je pokrenut krivični postupak pred Osnovnim sudom u Kotoru zbog krivičnog djela zlostavljanje iz člana 166a stav 2 u vezi stava 1 Krivičnog zakonika, ali je oslobođen optužbe prvostepenom presudom Posl.br. K. 176/12/12 od dana 28.06.2012. godine. Sud je svoju odluku zasnovao na odbrani okrivljenog, nalazu vještaka medicinske struke kojim se navodi da oštećeni Tomić nema povreda po tjelu (rebrima) već samo na nozi i oko zglavaka, i na osnovu iskaza četiri policajca koji su saslušani u svojstvu svjedoka, i koji tvrde da nisu vidjeli da je Tomića iko udario ili da je pao na pod. Sud je svoju odluku obrazložio time da ne postoji nijedan dokaz da je Tomića bilo ko udario po rebrima, a za povredu na nozi da se može pretpostaviti da je nastala usljed redovne službene radnje pretresanja lica, isto kao i povrede na zglavcima (od lisica, što je i oštećeni potvrdio) i da se ponašanje okrivljenog ne može okarakterisati kao namjera da se oštećeni povrijedi i kao vrijeđanje dostojanstva oštećenog, pogotovo imajući u vidu da je oštećeni negodovao i omalovažavao policajce, zbog čega se protiv njega vodi prekršajni postupak. Protiv prvostepene presude Osnovno državno tužilaštvo u Kotoru je izjavilo žalbu ali je Viši sud u Podgorici svojom presudom Kž.br. 1353/2012 od dana 17.12.2012. godine odbio žalbu i potvrdio prvostepenu presudu.

1.2.5.14. Slučaj Slavka Perovića

Bivši policajac Interventne jedinice iz Herceg Novog, Božidar Jauković, prvostepenom presudom osuđen je na zatvorsku kaznu u trajanju od četiri mjeseca zato što je 5. juna 2012. izvršio krivično djelo Zlostavljanje na štetu nekadašnjeg lidera političke partije Liberalni savez Crne Gore, Slavka Perovića.³³¹ Naime, Jaukoviću je stavljeno na teret da je tog dana na hercegnovskom Škveru, nakon što mu je Danijela Vasiljević prijavila da je Perović verbalno napao nju i njenog supruga, pozvao Perovića da izađe iz kafića "DO DO", i, nakon što ga je Perović udario nadlanicom u grudi, Perovića udario tako da je ovaj pao i

³²⁹ "Umjesto prijave za napad, dobio batine", „Vijesti“, 13.10.2011. godine

³³⁰ Razgovor sa ocem D.D. u martu 2013. godine.

³³¹ „Osuđen bivši policajac interventne jedinice Božidar Jauković“, Dan, 5. mart 2013.

udario glavom u kameno tlo.³³² Perović je izjavio da se neće žaliti na presudu, iako je, po njemu, u pitanju bio pokušaj ubistva, a ne samo zlostavljanje.

Jaukoviću je istovremeno izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 18 mjeseci jer je ranije bio uslovno osuđen na zatvorsku kaznu u trajanju od osam mjeseci takođe zbog zlostavljanja, kao i na zatvorsku kaznu u trajanju od devet mjeseci zbog nanošenja teške i lakše povrede.³³³ Osuđenom Jaukoviću je tek posle incidenta sa Perovićem prestao radni odnos u Upravi policije, iako su se zakonski uslovi za to stekli ranije, kada je prvi put osuđen za krivično djelo zlostavljanja.³³⁴

1.2.6. Prvostepene presude u procesuiranim slučajevima policijskog zlostavljanja

Pored navedenih slučajeva, na zahtjev Akcije za ljudska prava, koji je u skladu sa Zakonom o slobodnom pristupu informacijama Crne Gore (Sl. list RCG, 68/2005) upućen svim osnovnim sudovima na teritoriji Crne Gore, od strane sudova iz Podgorice, Ulcinja, Bara, Herceg Novog, Bijelog Polja, Kolašina, Berana i Rožaja³³⁵ dostavljene su 32, uglavnom anonimizirane, prvostepene presude u postupcima koji su se vodili ili koji se i dalje vode protiv policijskih i zatvorskih službenika zbog krivičnih djela zlostavljanja i mučenja, često u sticaju sa krivičnim djelom Laka tjelesna povreda (čl. 152 KZ), a ponekad i u sticaju sa krivičnim djelom Teška tjelesna povreda (čl. 151 KZ). Pri tome, postoje i slučajevi kada su okrivljeni službenici optuženi za krivično djelo iznuđivanje iskaza (čl. 166 KZ) ili čak samo za djelo Teška tjelesna povreda. Pored navedene 32 presude, analizirane su tri presude Osnovnog suda u Podgorici, sedam iz Osnovnog suda u Kotoru (uključujući presudu u slučaju zlostavljanja Radovana Labovića i presudu u slučaju Dragana Tomića), četiri presude Osnovnog suda u Danilovgradu i jedna presuda Osnovnog suda u Žabljaku, koje su bile istaknute na internet stranicama tih sudova³³⁶, što čini ukupno 44 presuda.

Pri tome, dostavljene su nam i presude u slučajevima Petra Siništaja, Milovana Jovanovića Miljana Despotovića i Nenada Ivezića od strane Osnovnog suda u Podgorici koje su već analizirane u opisu tog slučaja gore.

1.2.6.1. Osnovni sud u Baru

³³² „Jauković tvrdi da nije napao Perovića”, Vijesti, 19.09.2012. godine (<http://www.vijesti.me/vijesti/jaukovic-tvr-di-da-nije-napao-perovica-clanak-92240>).

³³³ „Jaukoviću godina i po, dodata ranija krivična djela“, Pobjeda, 5. mart 2013.

³³⁴ „Policajac prekoračio ovlašćenja“, Pobjeda, 21. jun 2012.

³³⁵ Osnovni sudovi u Nikšiću, Pljevljima, i Plavu su obavjestili Akciju za ljudska prava da nemaju nijednu presudu za ova krivična djela, Osnovni sud u Cetinju je dostavio dvije presude koje se ne odnose na krivična djela zlostavljanja od strane službenih lica, dok je Osnovni sud u Podgorici dostavio jednu presudu, Kbr. 1416/09 u postupku protiv počinitelja zlostavljanja Pjetra Siništaja.

³³⁶ Osnovni sud u Kotoru i Osnovni sud u Danilovgradu su obavjestili Akciju za ljudska prava da su sve tražene presude objavljene na web sajtovima tih sudova.

- Presuda K. br. 117/09 od 8.06.2010. zbog krivičnog djela - zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 a u vezi čl. 23 KZ, kojom je optuženi B.M. osuđen na kaznu zatvora u trajanju tri mjeseca, a optuženima K.N, D.V. i R.J. je izrečena uslovna osuda – utvrđena kazna zatvora u trajanju od po jedne godine i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ako optuženi u roku od tri godine, po pravosnažnosti presude ne bude izvršio novo krivično djelo.

Optuženi su, kao pripadnici interventne jedinice Uprave policije CG, prilikom kontrole saobraćaja u Sutomoru 21.08.2005. zaustavili vozilo u kome se nalazio oštećeni B.M, naredili mu da izađe iz vozila, a onda ga tukli pesnicama i nogama u četiri navrata, i to: prilikom privođenja i ulaska u policijsko vozilo, u policijskom vozilu u toku vožnje, na parking u pored stadiona FK “Mornar” u Baru, gdje su se zaustavili isključivo da bi tukli oštećenog i prijetili da će ga ubiti i zakopati i, na kraju, u prostorijama za zadržavanje CB Bar, gdje su oštećenom naredili da se skine do pasa i sjedne na pod sa nogama ispod stola, pa ga onda tukli nogama i rukama. Usljed udaraca oštećeni je zadobio brojne podlive i nagnječenja na tijelu, licu i glavi (modrice na oba oka, natekao nos, podlivi na ramenu i sjedalnom dijelu).

Optuženi su negirali izvršenje djela, navodeći da su upotrebili dozvoljenu silu u vidu “poluge”³³⁷ i to samo zato što je prethodno oštećeni navodno napao okrivljenog D.V. prilikom pretresa vozila udarivši ga rukom u predjelu glave i zato što ih je vrijeđao i psovao i time ometao službena lica u vršenju dužnosti. Okrivljeni su negirali da su se zaustavljali na putu za CB Bar da bi tukli oštećenog i da su ga udarali u prostorijama policije. Međutim, izvršenje djela je potvrđeno kako iskazom oštećenog u istražnom postupku, nalazom sudskog vještaka koji je kod oštećenog ustanovio lake tjelesne povrede nastale od udaraca, tako i iskazima svjedoka Š.N. i V.D, koji su se nalazili u kolima sa oštećenim i koji su vidjeli da su policajci udarali oštećenog B.M. prilikom privođenja kao i da su, dok su vozili oštećenog u CB Bar, skrenuli na parking kod stadiona FK “Mornar”. Oštećeni je u odnosu na iskaz dat u prekrivičnom postupku, kada je i naveo da je zlostavljan od strane oštećenih, na glavnom pretresu promijenio iskaz, negirajući da su ga okrivljeni tukli, ali sud nije uzeo u obzir ovaj promjenjeni iskaz zbog toga što je očigledno bio usmjeren na olakšanje položaja okrivljenih, sa kojima je u međuvremenu postigao nekakav dogovor.

U predmetnom slučaju je očigledno da je istraga trajala neopravdano dugo, skoro četiri godine, s obzirom da se kritični događaj desio avgusta 2005. godine, dok je optužnica protiv okrivljenih podignuta tek 9. aprila 2009. godine (optužnica broj Kt.br. 1164/05).

Drugo, sud je okrivljenima izrekao najblažu moguću kaznu. Iako je okrivljenima na teret stavljen teži oblik djela, odnosno Mučenje u vršenju službene dužnosti (za koje je propisana kazna u trajanju od jedne do osam godina zatvora), a ne Zlostavljanje, sud je okrivljenima K.N, D.V. i R.J. izrekao uslovnu osudu za to djelo, dok je okrivljenog B.M. jednog osudio na kaznu zatvora i to samo zbog činjenice da je bio uslovno osuđivan za istovrsno krivično djelo (presudom Osnovnog suda u Kotoru K.br. 149/02 od 20.01.2003. zbog krivičnog djela

³³⁷ Često okrivljeni policajci u svojoj odbrani ističu da su upotrijebili dozvoljenu silu prilikom savladivanja uhapšenih lica (poluga ili ključ na lakat) iako takav način upotrebe sile skoro nikad ne može da izazove povrede kod oštećenih kakve se kod zlostavljanih lica utvrde medicinskim nalazima;

zlostavljanje u vršenju službe iz člana 48 tada važećeg KZ RCG), ali je kaznu i pri tome maksimalno ublažio na tri mjeseca zatvora³³⁸, iako iz navedenih dokaza nije postojao činjenični osnov na strani okrivljenog B.M. da se kazna ublaži (tj. “naročito olakšavajuće okolnosti”).

Ova presuda je ukinuta u postupku po žalbi, pa je u ponovljenom postupku Osnovni sud u Baru donio presudu K. br. 516/10 od 19. 05. 2011, kojom je svim okrivljenima izrekao uslovnu osudu, tj. utvrdio kaznu zatvora u trajanju od po jedne godine i odredio da se kazna neće izvršiti ako u roku od dvije godine po pravosnažnosti presude ne izvrše novo krivično djelo, čime je, na osnovu istog činjeničnog stanja kakvo je utvrđeno i u prethodnom postupku, ne samo okrivljenom B.M. kazna zatvora (iako se radi o specijalnom povratniku) preinačena u uslovnu osudu nego je ostalim okrivljenima izrečena blaža sankcija - skraćeno im je vrijeme provjeravanja sa tri na dvije godine. Ova presuda do 10. marta 2013. nije postala pravosnažna.

- Presuda K.br. 5/10 od 9.02.2010. zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 a u vezi čl. 23 KZ - kojom je optuženi oslobođen optužbe. Presuda je pravosnažna.

Okrivljenom policajcu iz Bara, Đ.A. stavljeno je na teret da je 26.10.2008. u blizini tunela Sozina prilikom privođenja osumnjičenih Š.A. i oštećenog M.M. (zbog navodnog posjedovanja odnosno trgovine narkoticima), oštećenog M.M, lice s teškim motornim invaliditetom, dva puta udario otvorenom šakom po licu dok je ovaj sjedio u automobilu i zadao mu modrice - lake tjelesne povrede lijevog uha. Da je okrivljeni izvršio djelo na ovaj način potvrdili su kako oštećeni u svom iskazu tako i svjedoci Š.A. i njegova djevojka D.A, koja je tom prilikom bila u autu sa oštećenim M.M. (iako je D.A. na glavnom pretresu promjenila iskaz i izjavila da je okrivljeni oštećenog samo odgurnuo, ne i udario), dok je nalazom sudskog vještaka medicinske struke koji je sačinjen na osnovu izveštaja ljekara Doma zdravlja u Baru od dana kada se zlostavljanje desilo, nesumnjivo utvrđeno da je oštećeni tog dana zadobio navedene povrede. Međutim, sud je neobjašnjivo utvrdio da ne postoje dokazi da je okrivljeni izvršio navedeno djelo, zasnivajući svoju odluku na iskazu okrivljenog, koji je negirao da je tukao M.M. kao i na iskazima kolega okrivljenog koji su tvrdili da nisu vidjeli ni da je okrivljeni tukao oštećenog, kao ni povrede kod oštećenog.

Očigledno je da je sud nije adekvatno ispitao slučaj i nije pravilno utvrdio činjenice u postupku, jer je olako zanemario iskaze svjedoka Š.A. i D.A, kao i nalaz vještaka, zasnivajući svoju odluku na iskazu okrivljenog, koja je po samoj svojoj prirodi subjektivna i usmjerena na olakšanje sopstvenog položaja, i na iskazima kolega okrivljenog, koji i u međunarodnoj praksi, na koju ukazuju standardi CPT, kao i u Crnoj Gori, najčešće daju iskaz u cilju olakšanja položaja svog kolege, a ne u cilju ostvarenja pravde.

- Presuda K. br. 459/05 od 26.03.2009. zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje iz čl.167 st.3 u vezi st.1 KZ u sticaju sa krivičnim djelom Teška tjelesna povreda iz

³³⁸ U skladu sa članom 46 stav 1 tačka 4 KZ, ako je za krivično djelo kao najmanja mjera kazne propisan zatvor od jedne godine, kazna se može ublažiti do tri mjeseca zatvora;

čl.151 st.1 KZ CG – kojom je optuženi osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 4 mjeseca. Presuda je pravosnažna.

Policajac P.P. je osuđen zbog toga što je dana 9.07.2004. u Sutomoru kod hotela “Nikšić” oštećenog I.D, nakon što ga je ovaj pretekao automobilom i svojim kolima udario u policijska, zaustavio, izveo iz kola i oborio pesnicom na zemlju, i dok je I.D. ležao na tlu šutirao ga nogama obuvenim u čizme, pri čemu mu je slomio nos, lijevu jagodicu, razderao mu lice, i nanio mu brojne povrede u vidu nagnječenja i podliva po licu i tijelu, usljed čega je I.D. proveo 10 dana na bolničkom liječenju. Okrivljeni se branio navodeći da je prema I.D. upotrebio samo dozvoljenu silu u vidu “poluge” i to nakon što je oštećeni nasrnuo na njega i njegovog kolegu R.Z. i udario R.Z. u nos, a okrivljenom pocijepao uniformu, a da je oštećeni I.D. povrede vjerovatno zadobio od udarca svojim kolima o policijska. Odbrana P.P. je u cjelosti opovrgnuta iskazima I.D, vještačenjem povreda oštećenog i iskazom svjedokinje B.G, koja je prisustvovala događaju i potvrdila iskaz oštećenog.

Međutim, u prvostepenom postupku nije saslušan kolega okrivljenog R.Z, iako je, po kazivanju i okrivljenog i B.G, prisustvovao predmetnom događaju, pri čemu protiv R.Z. državno tužilaštvo nije istovremeno pokrenulo postupak, iako je svjedokinja B.G, čiji je iskaz prvostepeni sud prihvatio kao vjerodostojan, navela da je i drugi policajac udarao I.D.

I u ovom slučaju, okrivljeni policajac je osuđen na minimalnu kaznu, čak ispod minimuma. U vrijeme izvršenja krivičnog djela, minimalna kazna za zlostavljanje je bila od trideset dana zatvora, a maksimalna jedna godina zatvora, pa mu je sud izrekao kaznu od dva mjeseca zatvora, uzevši kao olakšavajuću okolnost da je okrivljeni bio “relativno” mlad u vrijeme izvršenja krivičnog djela, iako je tada imao preko 30 godina³³⁹. S druge strane, sud je P.P. za djelo Teška tjelesna povreda ublažio kaznu na 3 mjeseca zatvora (pri čemu je minimalna kazna za ovo djelo 6 mjeseci zatvora), pa mu je primjenom odredbi o određivanju kazne za krivična djela u sticaju³⁴⁰ utvrđena jedinstvena kazna od 4 mjeseca. Kako smo naprijed objasnili, ovako blage kazne za teški oblik zlostavljanja nisu u skladu sa međunarodnim standardima.

· Presuda K. br. 135/07 od 17.06.2009. zbog krivičnog djela - Iznudjivanje iskaza iz čl. 166 st. 2 u vezi st.1 KZ u vezi čl. 23 KZ CG, kojom se optuženi oslobađaju optužbe. Ova presuda je ukinuta i u istom predmetu donijeta nova koja je pravosnažna. Detaljnije u nastavku.

Policajci Odjeljenja policije Sutomore R. J., K. M., B. V., L. Z. i K. Š. optuženi su da su 12.07.2006, nakon što su ga u Čanju kod Bara lišili slobode, pretukli oštećenog N. V. rukama, nogama i gumenim palicama (nanjevši mu brojne povrede u vidu oguljotina, podliva i nagnječenja svuda po tijelu, vratu, glavi i licu) u prostorijama policije u Sutomoru kako bi mu iznudili priznanje da se neovlašćeno predstavljao kao policajac, i tek nakon dva sata

³³⁹ Pošto se iz presude može zaključiti da je vojsku služio 1991. godine, kada je morao imati najmanje 18 godina.

³⁴⁰ Članom 48 stav 2 tačka 2 Krivičnog zakonika Crne Gore je propisano da “ako je (sud) za krivična djela u sticaju utvrdio kazne zatvora, povisiće najtežu izrečenu kaznu, s tim da jedinstvena kazna ne smije dostići zbir utvrđenih kazni, niti preći dvadeset godina zatvora”.

zadržavanja u Sutomoru, u kom se periodu prebijanje desilo, izručili oštećenog u Centar bezbjednosti Bar. Međutim, u postupku nije dokazano da su okrivljeni izvršili ovo krivično djelo, te su stoga i oslobođeni optužbe. Naime, sud je, koliko se zaključuje iz prvostepene presude, u ovom slučaju pristupio otkrivanju krivičnog djela jako ozbiljno, pošto su pored okrivljenih i oštećenog saslušana još 17 svjedoka, između kojih su otac, stric i ujak oštećenog, policajci iz Sutomora i Bara (kolege okrivljenih), kao i prijatelji oštećenog koji su bili prisutni prilikom privođenja oštećenog. Takođe, sud je saslušao dva vještaka medicinske struke i upoređivao njihovo mišljenje. Pored toga što su izvršenje krivičnog djela negirali okrivljeni, njihov iskaz su potvrdili svi policajci iz Odjeljenja policije u Sutomoru, koji su svjedočili da niko nije tukao oštećenog u policiji te da je oštećeni imao samo povredu iznad desnog oka prije privođenja u policiju, kao i policijski inspektori iz Bara, koji nisu primjetili povrede kod oštećenog nakon što su ga priveli iz Sutomora, osim navedene povrede iznad desnog oka. Takođe, svjedokinje D.I. i S.G., koje su bile na ljetovanju kod oštećenog, izjavile su da nisu primjetile nikakve povrede kod oštećenog nakon dolaska iz policije, iako je on nosio šorts i majicu kratkih rukava. Oštećeni je u svom iskazu naveo da su mu tu povredu nanijeli policajci kada su ga bacili na zid, ali je vještak utvrdio da takva povreda ne može nastati na taj način.

Zatim, oštećeni je naveo da mu je okrivljeni R.J. udario šamar prilikom privođenja, što nisu potvrdili ni svjedok R.D. prijatelj okrivljenog, ni svjedokinje D.I. i S.G. koje su bile prisutne prilikom privođenja oštećenog. Pri tome, sud je utvrdio da je oštećeni narednog dana nakon privođenja tri puta bio kod ljekara, i da su mu u svakom narednom nalazu konstatovane nove povrede, pa je te medicinske nalaze sud utvrdio kao nepouzdan.

Prilikom donošenja ovakve presude, za odluku suda su bili prije svega presudni iskazi nezavisnih svjedokinja, D.I. i S.G. (jer su iskazi kolega policajaca koji su počinili zlostavljanje skoro uvijek usmjereni na olakšanje položaja okrivljenih u krivičnom postupku) koje su navele da nisu primjetile povrede kod oštećenog narednog dana nakon njegovog zadržavanja od strane policije. Međutim, sud je previše olako odbacio medicinske nalaze kao nepouzdan, iako su njima utvrđene povrede kod oštećenog, i propustio da dalje ispita slučaj u tom pravcu.

U postupku po žalbi, presuda K. br. 135/07 je ukinuta i predmet vraćen na prvostepeni postupak. U ponovljenom postupku presudom K.br. 319/10 od dana 16.11.2011. svim okrivljenima je izrečena uslovna osuda u trajanju od po šest mjeseci i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ako optuženi u roku od dvije godine ne izvrše novo krivično djelo. Naime, u ponovljenom postupku sud je na osnovu istih dokaza koji su izvedeni u prethodnom postupku (sud je opet saslušavao samo oštećenog i okrivljene a pročitao je ranije iskaze, pisane dokaze i nalaze vještaka) sud je pravilno odlučio poklonivši vjeru iskazu oštećenog koji je bio precizan i uvjerljiv kao i medicinskim nalazima koji su potvrdili da su povrede kod oštećenog mogle nastati na način kako je to oštećeni opisao i u vrijeme kada je bio zadržan u policiji. Presuda K. br. 319/10 je postala pravosnažna 6.04.2012.

- Presuda K. br. 221/08 od 5.02.2009. zbog krivičnog djela - Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st.1 u vezi sa čl. 23 KZ, kojom su optuženi oslobođeni optužbe. Ova presuda je ukinuta, u predmetu (nove oznake 465/10) donijeta je ponovo oslobađajuća presuda, koja je opet ukinuta i suđenje je u toku (najnovija oznaka predmeta 383/12).

Policajci interventne jedinice iz Bara V.M, K.Š., M.D. I E.G. su optuženi da su 11.07.2007. godine zlostavljali oštećenog M.B. tako što su ga prvo lišili slobode gdje pa ga tukli pesnicama po glavi i tijelu dok je bio u službenom vozilu policije odmah po lišavanju slobode i nakon toga u prostorijama policijske stanice u Baru govoreći mu “ narkomane, nije ti ovo Rožaje”. Tom prilikom oštećeni je zadobio brojne lake tjelesne povrede po glavi i tijelu odnosno velike podlive, nagnječena i oguljotine jagodica, vrata, pazušnog dijela, podlaktica i butina. Okrivljeni su negirali da su tukli oštećenog navodeći u svojim odbranama da su upotrebili dozvoljenu fizičku silu (“polugu”), te da je prilikom privođenja oštećeni udario glavom u otvorena vrata policijskog vozila (pokušavajući na ovaj način vjerovatno da opravdaju povrede kod oštećenog). Sud je oslobodio okrivljene u prvostepenom postupku. Na osnovu prvostepene presude, očigledno je da u postupku nije uložena napor da se slučaj rasvijetli i do kraja istraži. Naime, optuženi su oslobođeni, jer sud nije mogao da na glavnom pretresu sasluša oštećenog i svjedoka Š.S, jer su se ovi nalazili u inostranstvu, a bez prepoznavanja okrivljenih od strane oštećenog nije moguće otkriti materijalnu istinu u ovom predmetu, pa je sud odustao od njihovog saslušanja, potpuno prenebregavajući princip djelotvorne istrage kod otkrivanja djela i učinilaca. Dalje, biće krivičnog djela mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st.3 u vezi st.1 u vezi sa čl. 23 KZ se namjerno pogrešno tumači tako što se navodi da nema dokaza da su okrivljeni preduzimali radnje prema oštećenom radi “dobijanja priznanja, iskaza ili drugog obavještenja”, iako navedeno krivično djelo postoji i kada nije upereno na dobijanje iskaza (zastrašivanje i nezakonito kažnjavanje). Pri tome, u prvostepenoj presudi nigdje nisu obrazloženi ostali dokazi (osim optužbe i odbrana okrivljenih) iz čega bi se moglo zaključiti šta je sud utvrdio prilikom izvođenja tih dokaza (naročito medicinska dokumentacija koja je samo navedena kao dokaz ali se ne može vidjeti opis povreda iz presude niti se može zaključiti kakve je povrede zadobio oštećeni).

1.2.6.2. Osnovni sud u Rožajama

- Presuda K.br. 29/09 od dana 05.03.2009. godine zbog krivičnog djela - zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 a u vezi čl. 23 Krivičnog zakonika (KZ), kojom se optužba odbija. Protiv okrivljenog Balota Damira³⁴¹ je Osnovno državno tužilaštvo iz Rožaja podnijelo optužni predlog zato što je dana 16.12. 2008. godine u svojstvu službenog lica - policajca u prostorijama Uprave policije – ispostava u Rožajama navodno zlostavljao Murić Harisa tako što je otvorio vrata dežurne službe i gurnuo ga u prostoriju ispred sebe, a zatim ga više puta udario u predjelu glave – lica otvorenom šakom i stisnutom pesnicom u predjelu stomaka, čime bi izvršio navedeno krivično djelo. Međutim ,državni tužilac je na glavnom pretresu odustao od daljeg gonjenja Balote, ne može se iz presude zaključiti iz kojih razloga, pa je sud 5.03.2009. donio presudu kojom se optužba protiv njega odbija.

Ova presuda je postala pravosnažna 4.05.2009. godine.

³⁴¹ Ovaj slučaj je bio i medijski praćen, pa se iz teksta „Obojica kažu da su dobili batine“, Vijesti, 20. decembar 2008, zaključuje da je petnaestogodišnji H.M. iz Rožaja izjavio medijima da ga je policajac Damir Balota nakon privođenja u lokalnu stanicu brutalno pretukao. Iz policije su negirali te tvrdnje i saopštili da je petnaestogodišnjak pretukao policajca!

1.2.6.3. Osnovni sud u Ulcinju

- Presuda K.br.98/02 od 4.02.2009. zbog krivičnog djela zlostavljanje u vršenju službe iz čl. 48 KZ-a RCG – kojom se optužba odbija.

Okrivljenom policajcu iz Ulcinja, S.D. je stavljeno na teret da je u ugostiteljskom objektu „K“ u Ulcinju dana 18.10.2001. godine bez razloga nogom udario oštećenog B.Š. usljed čega je došlo do prepirke između okrivljenog i drugog oštećenog B.S. pa je okrivljeni legitimisao, smjestio u policijsko vozilo i sproveo u stanicu policije u Ulcinju drugooštećenog B.S. udarajući ga pri tome više puta gumenom palicom i i otvorenom šakom po glavi.

Osnovni državni tužilac u Ulcinju je odustao od daljeg gonjenja protiv okrivljenog (ne može se iz prvostepene presude zaključiti iz kojih razloga), iako je Ministarstvo unutrašnjih poslova disciplinski kaznilo okrivljenog zbog predmetnog događaja i iako je u tom rješenju utvrđeno da je okrivljeni bio pod dejstvom alkohola i da je palicom udario oštećenog, pa je sud je donio presudu kojom se optužba odbija. S druge, strane drugookrivljeni B.S. je istom presudom oslobođen za krivično djelo Napad na službeno lice u vršenju poslova bezbjednosti³⁴², zbog nedostatka dokaza. Naime, drugooštećenom je stavljeno na teret da je istom prilikom udario pesnicom S.D. u glavu i leđa.

U ovom predmetu je glavni pretres trajao čak 9 godina (optužnica Kt.br. 145/01 je podignuta 6.11.2001. godine), tako da je nastupila apsolutna zastarjelost krivičnog gonjenja jer je za krivično djelo Zlostavljanje u vršenju službe propisana maksimalna kazna u trajanju od 3 godine, pa bi morala biti donesena presuda kojom se optužba odbija čak i da Osnovni državni tužilac iz Ulcinja nije odustao od optužbe. Na ovaj način se očigledno krši međunarodni standard proaktivnog i efikasnog postupanja državnih organa (u ovom slučaju suda) u cilju kažnjavanja zlostavljanja.

- Presuda K.br.136/10 od 17.11.2010. zbog krivičnog djela zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 Krivičnog zakonika u sticaju sa krivičnim djelom teška tjelesna povreda iz čl. 151 st. 1 Krivičnog zakonika kojom se prvooptuženi E.E., policajac iz Ulcinja oslobađa od optužbe za navedena krivična djela dok je drugooptuženom D.B., takođe policajcu iz Ulcinja, izrečena uslovna osuda kazna zatvora u trajanju od osam mjeseci i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ukoliko optuženi u roku od dvije godine ne izvrši novo krivično djelo. Ova presuda je postala pravosnažna.

Naime, optuženim policajcima je stavljeno na teret da su 15. oktobra 2007, nakon što ih je vlasnik kafića “S” u Ulcinju obavjestio da oštećeni S.I. i Đ.M. lome i maltretiraju goste u njegovom kafiću, pesnicama i nogama pretukli oštećene u toj mjeri da su S.I. nanijeli teške povrede kao što su pucanje bubne opne i prelom dva rebra dok je Đ.M. pretrpio nagnječenje i podlive grudnog koša i očne jabučice. Zbog ovih povreda oštećeni su proveli šest (Đ.M.) odnosno sedam (S.I.) dana na bolničkom liječenju u Opštoj bolnici u

³⁴² Član 190 Krivičnog zakonika Crne Gore.

Baru što se utvrdilo iz priložene dokumentacije. Optuženi su negirali izvršenje krivičnog djela, navodeći da su oštećene koji su bili u pripitom stanju i agresivni (navodno je Đ.M. udario pesnicom D.B., a S.I. pocijepao uniformu E.E., a što se ne može zaključiti iz iskaza oštećenih) savladali isključivo primjenom "poluge" na lakat, te da su ih nakon toga priveli u Ispostavu policija Ulcinj na trijeznjenje. Međutim, dok je okrivljeni E.E. oslobođen optužbe jer se iz iskaza oštećenih ni u jednom trenutku ne može zaključiti da je ih on udarao, okrivljeni D.B. je osuđen na minimalnu sankciju – uslovnu osudu, iako je tom prilikom nanio teške tjelesne povrede oštećenima.

Sud, neobjašnjivo, nije u postupku (iako je pravilno poklonio punu vjeru oštećenima) saslušao još nekog svjedoka, kojih je bilo jer se kritični događaj desio u kafiću u 16 I 30h, a posebno vlasnika kafića koji je optužene i pozvao, radi rasvjetljenja slučaja, a posebno radi utvrđivanja odgovornosti E.E. u cijelom događaju.

Takođe, istražni postupak je opet trajao previše dugo, skoro dvije godine (optužnica Kt. br. 30/08 je podignuta 08.06.2009.

- Presudom K.br.47/09 od 14.04.2010. zbog krivičnog djela zlostavljanje i mučenje optuženima je izrečena uslovna osuda – utvrđena je kazna zatvora u trajanju od 3 mjeseca i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ukoliko optuženi u roku od godinu dana, po pravosnažnosti presude ne izvrši novo krivično djelo. Presuda je postala pravosnažna.

Okrivljeni policajci iz Ulcinja D.B. i K.E. su 9.01.2008. godine, prilikom vršenja redovne saobraćajne kontrole u naselju Pinješ u Ulcinju, priveli oštećenog D.V. u stanicu policije u Ulcinju, zbog navodnog napada (udarca otvorenim šakom) na okrivljenog D.B. Tada su, kako u automobilu prilikom privođenja u stanicu policije, tako i u prostoriji za zadržavanje Ispostave policije u Ulcinju, navodno pretukli oštećenog, nanoseći mu lake tjelesne povrede (podlive i modrice) udarcima otvorenim šakama, pesnicama, laktovima, koljenima i čizmama u predjelu glave i tjela (oko, jagodica, ušna školjka i sjedalni predio). Iako su okrivljeni negirali izvršenje ovog krivičnog djela, navodeći da su oštećenog, nakon što je on uputio udarac okrivljenom policajcu D.B., savladali uz pomoć „poluge” i priveli ga u skladu sa pravilima službe, i iako su ove navode potvrdili i njihove kolege policajci (svjedoci M.B, P.N. I E.E.), sud je, pravilno, zaključio da su iskazi kolega okrivljenih sračunati na pomaganje okrivljenima i olakšanje njihovog položaja (u skladu sa standardima CPT), pri čemu se iskaz oštećenog u svemu poklapa sa nalazom vještaka medicinske struke koji je vještačio njegove povrede i utvrdio njihovo prisustvo kao i da su nastale na način kako je to oštećeni opisao.

Iako se radilo o očiglednom primjeru policijskog zlostavljanja, i u ovom slučaju je sud izrekao minimalnu sankciju, tj. navedenu uslovnu presudu, uzimajući mladost i neosuđivanost okrivljenih kao olakšavajuću okolnost.

2.2.6.4. Osnovni sud u Kolašinu

- Presuda K.br.72/10 od 30.05.2011. zbog krivičnog djela zlostavljanje i mučenje čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 Krivičnog zakonika – kojom se optužba odbija.

Optuženim policajcima P.R. i B.M. je stavljeno na teret da su dana 21.11.2009. prilikom sprečavanja narušavanja javnog reda i mira oštećenom M.B. navukli jaknu preko glave i tukli ga zatvorenim šakama i nogama po glavi i tijelu nanjevši mu lake tjelesne povrede - podlive i nagnječine po licu, kosmatom djelu glave i na leđima. Međutim, osnovni državni tužilac je odustao od daljeg krivičnog gonjenja jer, kako on smatra, nije dokazano da su okrivljeni izvršili krivično djelo koje im se stavlja na teret. Naime, kod oštećenog nije dokazano nalazom dva vještaka medicinske struke postojanje povreda lica i glave, dok je podliv na leđima nastao od gumene palice, pa se, prvo, ne može utvrditi ko je oštećenom nanio tu povredu prilikom sprečavanja narušavanja javnog reda i mira od strane pripadnika policije, a drugo, policajci su svakako tom prilikom bili ovlašćeni da koriste gumene palice. Osnovni državni tužilac nije insistirao na daljem rasvjetljenju slučaja, npr. saslušanju svjedoka koji su tom prilikom bili prisutni. Stoga je sud donio presudu kojom se optužba odbija, a koja je postala pravosnažna.

- Presuda K.br.45/07 od 9.03.2007. zbog krivičnog djela zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 Krivičnog zakonika kojom se optuženi oslobađa od optužbe. Presuda je postala pravosnažna.

Optuženom M.R., policajcu iz Kolašina, je stavljeno na teret da je prilikom regulisanja saobraćaja u Kolašinu dana 30.10.2006. oštećenom Č.I. naredio da skloni svoje vozilo riječima „pomjeri tu tranju da te ne slomim“ a kad je oštećeni sjeo u svoje vozilo da bi ga pomjerio, uhvatio oštećenog u predjelu vrata i zamahnuo gumenom palicom da ga udari. U postupku je, iz iskaza oštećenog i okrivljenog kao i na osnovu iskaza svjedoka (kako drugih policajaca tako i prolaznika) dokazano da su se okrivljeni i oštećeni vukli za ruke („čerupali“, kako se navodi u presudi) i da je okrivljeni zamahnuo palicom da udari oštećenog ali da to nije uradio, dok nije dokazano da je okrivljeni uputio oštećenom riječi „pomjeri tu tranju da te ne slomim“, jer je to naveo samio oštećeni koji je kasnije promjenio iskaz i rekao da se ne sjeća koje mu je riječi uputio okrivljeni. Iz navedenog, sud je zaključio da nema dokaza da je okrivljeni vršio zlostavljanje jer:

- a) Okrivljeni nije ni ugrozio ni povrijedio tjelesni integritet oštećenog, a da je tzv. „čerupanje“ predstavljalo dio fizičke prisile za savlađivanje otpora koju su službena lica policije ovlašćena da primjene u skladu sa zakonom.
- b) Nije dokazano da je okrivljeni uputio oštećenom riječi „pomjeri tu tranju da te ne slomim“, pa samim tim nije dokazano ni da je bilo psihičkog i verbalnog zlostavljanja;

- c) Oštećeni je mjenjao iskaz u toku postupka navodeći da je bolestan i da priroda njegove bolesti izaziva naglo i nervozno reagovanje te da ni sam nije siguran šta se tačno odigralo, te da je u suštini okrivljeni prema njemu bio korektan;

Za generalnu i za specijalnu prevenciju mučenja, manje je štetna praksa da se okrivljeni službenici oslobađaju odgovornosti u slučajevima kada nije bilo nanošenja tjelesnih povreda i prebijanja, odnosno kada je intenzitet konflikta između policajaca i oštećenih toliko nizak da se oni ubrzo poslije kritičnog događaja i izmire, nego praksa da se za nanošenje teških tjelesnih povreda i premlaćivanje izriču mjere upozorenja kakva je uslovna osuda, ili da državni tužioci odustaju od gonjenja i pored nespornih dokaza krivice.

- Presuda K.br.7/09 od 17.03.2009. zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 Krivičnog zakonika – kojom se optužba odbija. Presuda je postala pravosnažna.

Policajci Š.R. i V.R. su optuženi da su 3.09.2008. prilikom prikupljanja obavještenja od građana, udarali pesnicama u glavu i trbuh oštećenog Ž.M. i nanjeli mu lake tjelesne povrede u vidu nagnječina i krvnih podliva. Pošto je osnovni državni tužilac odustao od daljeg gonjenja optuženih uz obrazloženje da u toku postupka nije dokazano da su izvršili ovo krivično djelo, sud je donio presudu kojom se optužba odbija. Iz navedene prvostepene presude se ne može izvesti zaključak o valjanosti dokaza u ovom postupku i o razlozima koji su naveli državnog tužioca da zaključi da nije dokazano da su okrivljeni izvršili krivično djelo koje im se stavlja na teret.

- Presuda K.br.237/09 od dana 27.10.2009. godine zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 Krivičnog zakonika – kojom se optuženom izriče uslovna osuda – utvrđuje kazna zatvora u trajanju od 3 mjeseca i istovremeno određuje da se kazna neće izvršiti ako okrivljeni u roku od godinu dana po pravosnažnosti presude ne izvrši novo krivično djelo. Presuda je postala pravosnažna.

Naime, oštećeni Lalević Andrija je dana 26.10.2008. godine isključen iz saobraćaja zbog preticanja na punoj liniji, pa je zbog prisistva alkohola u krvi priveden u ispostavu policije Kolašin radi šestočasovnog trijeznjenja. U ispostavi policije ga je brutalno, pesnicama i nogama obuvenim čizme (sredstvom podobnim da lice teško povrijedi ili zdravlje teško naruši), pretukao okrivljeni službenik Bošković Oliver nanoseći mu tom prilikom brojne povrede po licu, glavi i tjelu u vidu oguljotina, podliva, nagnječena i posjekotina (krvni podlivi u desnom čeonom predjelu, lijevom obrazu, lijevom koljenu i lijevom uhu, crvenilo na leđima, nagnječena donje vilice, razderina gornje usne...), čemu su prisustvovali i drugi policajci ove ispostave koji nisu pokušali da spriječe ovo prebijanje. Okrivljeni je usvom iskazu negirao da je tukao oštećenog, već samo da ga je fizički onemogućio stavljanjem "poluge" i da ga je odgurnuo na stolice u prostoriji za zadržavanje što nije moglo izazvati povrede kod oštećenog. Okrivljeni je navodno, po svom iskazu, bio izazvan napadom oštećenog koji mu je pocijepao košulju, i nekorektnim i uvredljivim verbalnim ponašanjem oštećenog prema policiji (koje uvrede oštećeni ni u jednom trenutku u postupku nije negirao, s obzirom da je predmetnom prilikom nesumnjivo bio pod dejstvom alkohola). I pored toga što je svjedok D.D., kolega okrivljenog, izjavio da okrivljeni nije udarao oštećenog, a svjedokinja

D.B., istražni sudija kod koje je nakon zadržavanja u policiji priveden oštećeni, izjavila da nije primjetila povrede kod oštećenog, sud je pravilno zaključio da su, imajući u vidu vještačenjem utvrđene povrede koje je oštećeni zadobio tog dana, ti iskazi usmjereni na olakšanje položaja okrivljenog i oglasio okrivljenog krivim za zlostavljanje. Međutim, okrivljenom je neadekvatno izrečena najblaža moguća krivična sankcija u konkretnom slučaju – uslovna osuda. Pri tome, okrivljenom nije stavljeno na teret krivično djelo Laka tjelesna povreda, iako se u konkretnom slučaju, kad je nanesena opasnim sredstvom, goni po službenoj dužnosti.³⁴³ Ova presuda je postala pravosnažna.³⁴⁴

·Rešenje K.br. 36/09 od 9.06.2009. iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika, zbog krivičnog djela zlostavljanje i mučenje, kojim je obustavljen postupak.

Privatni tužilac³⁴⁵ R.N. podnio je optužni predlog 20.02.2009. protiv okrivljenog policajca Ž.D. zbog navedenog krivičnog djela. Međutim, tužilac bez opravdanja nije pristupio na glavni pretres u ovom postupku zakazan za dan 9.06.2009, iako je o tome uredno obavješten, pa je postupak obustavljen na osnovu člana 57 st. 1 Zakonika o krivičnom postupku.³⁴⁶

1.2.6.5. Osnovni sud u Herceg Novom

1. Presuda K. br. 179/08 od 16.10.2009. zbog krivičnog djela zlostavljanje i mučenje iz člana 167 stav 3 u vezi stava 2 KZ – kojom je optuženim P. i R, policajcima iz Herceg Novog izrečena uslovna osuda – utvrđena kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ako optuženi u roku od godinu dana, po pravosnažnosti presude ne izvrši novo krivično djelo. Ova presuda je postala pravosnažna.

Optuženi su 19. jula 2008, nakon kraće prepirke sa oštećenima L.S. i O.N. oko njihovog prava ulaska na trajekt Kamenari – Lepetani, zlostavljali oštećene udarajući ih pesnicama i koljenima po glavi i tijelu, zavrćući im ruke i vukući ih za ruke. Tom prilikom su oštećeni zadobili lake tjelesne povrede u vidu nagnječenja, oguljotina i modrica. Optuženi su negirali svako fizičko i verbalno zlostavljanje oštećenih tom prilikom, ali je medicinski nalaz povreda oštećenih potvrdio da su te povrede nastale na način kako su to oštećeni uvjerljivo pred sudom naveli. Pri tome, okrivljeni su 15.10.2008. kažnjeni novčano u

³⁴³ Član 152 stav 2 Krivičnog zakonika

³⁴⁴ Ovaj podatak i imena aktera dobijeni su u odgovoru VDT-a od 25.06.2012.

³⁴⁵ Ovo je neobično neuredno rešenje u kome se o oštećenom kao tužiocu govori kao o privatnom tužiocu. Naime, krivično djelo Zlostavljanje i mučenje ne goni se po privatnoj tužbi već po službenoj dužnosti (po privatnoj tužbi se gone samo krivična djela za koja je Krivičnim zakonikom izričito propisano da se gone po privatnoj tužbi). Vjerovatno se radilo o oštećenom kao tužiocu, koji je preuzeo gonjenje kada je državni tužilac odbacio krivičnu prijavu, jer je oštećeni, u skladu sa čl. 59 ZKP, podnio optužni predlog, a ne privatnu tužbu.

³⁴⁶ Ako privatni tužilac ne dođe na glavni pretres iako je uredno pozvan ili mu se poziv nije mogao uručiti zbog neprijavlivanja sudu promjene adrese ili boravišta smatraće se da je odustao od tužbe, osim u slučaju iz člana 457 ovog zakonika.

disciplinskom postupku kod poslodavca zbog prekoračenja ovlaštenja tom prilikom, pa je i to disciplinsko rješenje poslužilo kao dalji dokaz njihove krivice u sudskom postupku.

Međutim, sud je i ovdje okrivljenima izrekao uslovnu osudu, uzimajući u obzir olabavavajuće okolnosti (da su roditelji maloljetne djece, da nisu ranije osuđivani), pri čemu je sud iznio gledšte da se ovakvom kaznom upravo sprečavaju počiniooci da ne vrše ponovo ovakva krivična djela.

1.2.6.6. Osnovni sud u Podgorici

- Presuda K. br. 1004/09 od 28.09.2009. zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ kojom je optuženi oslobođen optužbe. Presuda je pravosnažna.

Okrivljeni O.S, službenik policije iz Podgorice, optužen je da je dana 2.08. 2007, u prostorijama Hitne pomoći u Podgorici, u 1 i 30 noću, udario oštećenog M.I, pesnicom ispod oka čime bi počinio navedeno krivično djelo. Naime, oštećeni je u Hitnu pomoć došao u pratnji povrijeđenog druga, i, s obzirom da je bio u alkoholisanom stanju (što je kasnije utvrđeno alko-testiranjem) lomio inventar i prijetio, pa je osoblje moralo pozvati policiju da interveniše. Međutim, u prvostepenom postupku nije izveden nijedan dokaz koji bi povezao okrivljenog O.S. sa izvršenjem navedenog djela. Naime, kolege okrivljenog koje su se predmetnom prilikom nalazile sa njim u patroli, potvrdili su da nije on, već policajac V.V. savladao oštećenog uz pomoć poluge što je potvrđeno i službenom zabilježskom policije, medicinska sestra I.M., koja je saslušana u svojstvu svjedoka, je bila decidna da oštećenog tom prilikom niko nije udario, a takođe ne postoji nikakva medicinska dokumentacija povrede oštećenog jer on nije, kako je i sam naveo, otišao kod ljekara nakon kritičnog događaja. Pri tome, Viši sud je, ukidajući svojom presudom Kž.br. 984/09 od 06.04.2009. godine prvostepenu presudu u ovom predmetu (naime, ovo je presuda u ponovljenom postupku) zauzeo stav da se sam udarac od strane okrivljenog, čak i da je dokazan, ne može smatrati zlostavljanjem, jer ne sadrži ponašanje kojim se vrijeđa ljudsko dostojanstvo, što je po Višem sudu u Podgorici, bitno obilježje ovog krivičnog djela. Stoga, okrivljeni je oslobođen optužbe.

- Presuda K. br. 701/10 od 19.04.2011. zbog krivičnog djela Zlostavljanje iz čl. 166a st. 2, u vezi st. 1 KZ – kojom je optuženi osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 3 mjeseca. Presuda je pravosnažna.

J.M, policajac iz Podgorice, optužen je da je 17.11.2009. u Podgorici zlostavljao je oštećenog V.F. tako što ga je udario po ruci i potkoljenici, zavrtao mu ruke, stavio mu lisice uz nepotrebnu grubost, pri čemu je oštećeni zadobio krvne podlive ručnih zglobova, na rukama i nogama. Naime, dok je okrivljeni obavljao redovnu pozorničku dužnost, poznanici oštećenog, J.A., V.V. I R.Đ. su narušavali javni red i mir vičući sa prozora obližnje zgrade, pa je okrivljeni zaustavio oštećenog, koji se uputio kod svojih poznanika, i tražio da zove svoje drugove da siđu, što je oštećeni i uradio, pa kad ovi nisu htjeli da siđu, okrivljeni je, iako je V.F. nije narušio javni red i mir i iako je postupio po zahtjevu okrivljenog, zlostavljao V.F. stavljanjem lisica i udarcima. Pri tome, postupkom J.M. je dodatno povrijeđeno ljudsko

dostojanstvo oštećenog, jer je ga je natjerao da stoji sa lisicama na javnom mjestu kuda su prolazili profesori i poznanici oštećenog, što je izazvalo kod V.F. osjećaj stida i srama. Okrivljeni je u svom iskazu poricao da je udarao i da je stezao V.F. već da su povrede nastale od toga što je V.F. trzao rukama prilikom stavljanja lisica, ali je njegova odbrana opovrgnuta iskazima svjedoka (drugova oštećenog) S.F., B.A. i M.P., kao i nalazom sudskog vještaka koji je utvrdio da su povrede kod oštećenog mogle nastati na način kako je to oštećeni opisao u svom iskazu.

Okrivljeni J.M. je osuđen na relativno nisku kaznu zatvora, pogotovo imajući u vidu da oštećeni nije imao nikakve veze sa narušavanjem reda i mira i da je poslušao nalog okrivljenog da zove svoje prijatelje.

- Presuda K. br. 1971/08 od 20.05.2011. zbog dva krivična djela Zlostavljanje iz čl.166a st. 2 u vezi st. 1 KZ, svako u sticaju sa krivičnim djelom Laka tjelesna povreda iz čl. 152 st. 2 u vezi st. 1 KZ CG – kojom je optuženi osuđen na jedinstvenu kaznu zatvora u trajanju od 10 mjeseci. Presuda je preinačena, detaljnije u nastavku.

Optuženi D.P. je 15.07.2007. u Podgorici, prilikom redovne kontrole javnog saobraćaja zlostavljao oštećene B.D. i G.Z. I to tako što je, nakon što su izašli iz kafića u 2 sata izjutra I glasnije pričali na ulici sa nekim djevojkama, prišao B.D. i bez ikakvog povoda pitao ga “šta to radiš” a zatim ga izudarao pesnicama i gumenom palicom po glavi i leđima. Kada je drugi oštećeni, G.Z., prišao da zaštiti B.D. okrivljeni je I njega izudarao na identičan način, nakon toga ih obojicu lišio slobode i priveo u službeno vozilo. Tom prilikom su oštećeni zadobili podliva po vratu i ključnoj kosti. Da se događaj desio na opisan način, potvrđeno je kako saglasnim iskazima oštećenih, tako I iskazima svjedoka M.B. I D.P., kao i nalazom vještaka medicinske struke kojim je potvrđeno da su tog dana oštećeni zadobili opisane povrede koje su mogle nastati od pesnice ili gumene palice. Okrivljeni se branio tvrdeći da je oštećene savladao uz pomoć primjene dozvoljene sile “poluge”, da ih nije udarao, a da ga je prethodno B.D. uhvatio rukama oko vrata kao da ga napada. Iskaz okrivljenog je potvrdio i njegov kolega M.P. , ali sud nije povjerovao okrivljenom dok je iskaz M.P. okarakterisao kao “neuspjeli pokušaj sljeđenja odbrane optuženog”, pogotovo imajući u vidu da su se iskazi okrivljenog i M.P. u bitno razilazili kod opisa događaja.

Ova presuda je preinačena pravosnažnom presudom Višeg suda u Podgorici Kž.br. 1654/11 u kaznu zatvora u trajanju od 5 mjeseci, čime je nastavljen trend blagog kažnjavanja počinilaca zlostavljanja.

Presuda K. br. 976/10 od 28.02.2011. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje putem pomaganja iz čl. 167 st. 3, u vezi st. 2 u vezi čl. 25 KZ – kojom je optuženi pravosnažno osuđen na kaznu zatvora u trajanju od 5 mjeseci. Presuda je pravosnažna.

Okrivljeni policajac iz Podgorice, Dejan Damjanović osuđen je zbog toga što je dana 29.10.2008. godine oko 11,30 sati prije podne u prostorijama Uprave policije – PJ Podgorica kao dežurno lice zaduženo za obezbjeđenje zadržanih lica, sa umišljajem pomogao neidentifikovanim licima – policajcima Uprave policije – PJ Podgorica da zlostavljaju drugog u vršenju službe na način što je oštećenog R.S. , koji se nalazio u navedenim prostorijama kao lice lišeno slobode po osnovu rješenja o zadržavanju, odveo u prostoriju za zadržavanje tzv. „betonjerku“ a zatim otključao ulazna vrata

prostorija za zadržavanje kao i vrata „betonjerke“ i ugasio svjetlo i tako omogućio da više nepoznatih lica uđu koji su tom prilikom oštećenom pesnicama, nogama i pendrecima zadali više udaraca po glavi i tijelu. Od navedenih udaraca oštećeni je zadobio lake tjelesne povrede u vidu krvnih podliva i nagnječena po tijelu kao i prelom devetog rebra sa desne strane bez dislokacije i bez izliva u grudnu duplju. Optuženi je u svojoj odbrani negirao krivično djelo odnosno da je sa bilo kim komunicirao o oštećenom osim sa kolegom B.O. koji je sa okrivljenim bio u smjeni, da je bilo ko u toku njegove smjene ulazio u prostorije za zadržavanje osim okrivljenog, B.O. i vođe smjene M.Đ., da je oštećeni tokom njegove smjene premještan u bilo koje druge prostorije ili da je pretrpio ili se žalio bilo kakve povrede. Iako su iskaz okrivljenog potvrdili B.O. (koji nije sve vrijeme u toku smjene bio prisutan u prostorijama za zadržavanje) kolege okrivljenog Đ.D. i R.B. (koji su od B.O. i okrivljenog preuzeli smjenu u prostorijama za zadržavanje i kao i policajac M.B. koji je sprovodio oštećenog kod istražnog sudije i kod ljekara u smislu da kod oštećenog nisu primjetili bilo kakve povrede ili da se oštećeni žalio, sud je pravilno zanemario ove iskaze kao pristrasne i svoju odluku zasnovao na jasnom i preciznom iskazu oštećenog, nalazu vještaka sudske medicine koji je potvrdio da su povrede nastale kada je to naveo oštećeni i kada je se oštećeni, po službenim zabilješkama Uprave policije – PJ Podgorica nalazio u prostorijama za zadržavanje, kao i iskazima svjedoka M.Đ. i R.R, koji su kao policijske starješine potvrdili da niko nije uzimao rezervne ključeve prostorija za zadržavanje iz sefa odnosno da su samo B.O. i okrivljeni imali ključeve u vrijeme izvršenja krivičnog djela.

Akcija za ljudska prava je do ove presude došla preko Osnovnog suda u Podgorici, nakon što je u dnevnoj štampi³⁴⁷ objavljena informacija da je predsjednik Crne Gore pomilovao okrivljenog Damjanovića 10.07.2012, pri čemu mu je kazna zatvora zamijenjena uslovnom osudom.

1.2.6.7. Osnovni sud u Bijelom Polju³⁴⁸

Presuda K. br.181/08 od 19.05.2008. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ u sticaju sa krivičnim djelom Laka tjelesna povreda iz čl.152 st.2 u vezi st. 1 KZ – kojom je optuženi oslobođen, jer nije dokazano da je izvršio krivično djelo koje mu je stavljeno na teret. Presuda je pravosnažna.

Okrivljeni M.D. je optužen da je 29.11.2007. kao službeno lice – školski policajac u Školskom centru u Bijelom Polju zlostavljao oštećenog maloljetnog S.A. tako što ga je, nakon što je oštećeni provocirao školskog domara D.J, dovukao za jaknu u prostoriju školske policije u okviru Školskog centra i, dok je oštećeni sjedio na stolici, udario ga nogom obuvenom u čizmu u slabine a zatim ga otvorenom šakom više puta udario po licu i tako mu nanio lake tjelesne povrede (nagnječine) po licu i slabinskom dijelu. Sud

³⁴⁷ „Marković predlaže, a Vujanović prašta tajno“, Vijesti 03.12.2012.

³⁴⁸ Sve analizirane presude Osnovnog suda u Bijelom Polju su pravosnažne, kako je Akciju za ljudska prava obavijestio taj sud.

je oslobodio okrivljenog optužbe zasnivajući svoju odluku na odbrani okrivljenog koji je negirao da je udarao oštećenog, što je potvrđeno i iskazima svjedoka D.J. školskog domara, svjedoka K.J., kolege okrivljenog, i P.V., učenika koji je posmatrao kroz otvorena vrata šta se kritičnom prilikom dešavalo prostorijama školske policije, koji su potvrdili da okrivljeni nije udarao oštećenog.

Međutim, sud nije pravilno cijenio činjenicu da su kod oštećenog konstatovane povrede medicinskim nalazom koji je proveden kao dokaz u postupku, diskreditujući taj nalaz kao nepouzdan zbog navodnih formalnih nedostataka (jer je dat i na osnovu jednog radiološkog nalaza koji ne sadrži broj protokola i datum) I zato što se navodi da su povrede mogle nastati udarom noge obuvene u tvrdu obuću (što, po mišljenju suda, nije dovoljno precizno jer oštećeni nije vidio koju je obuću nosio okrivljeni). Takođe, kao obrazloženje ovakve odluke sud je naveo i to da je otac oštećenog izjavio da je moguće da su te povrede nastale usljed povlačenja a ne udara, zanemarujući činjenicu da otac nije kompetentan (nije vještak medicinske struke) da se izjašnjava o prirodi povreda kao i činjenicu da je sam otac oštećenog izjavio da se izmirio sa oštećenim što čini njegov iskaz nepouzdanim (pri čemu izmirenje između okrivljenog i oštećenog ni kom slučaju ne smije biti prepreka za procesuiranje mučenja i zlostavljanja jer je to krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti, pa se izmirenje može jedino cijeliti kao olakšavajuća okolnost prilikom izricanja krivične sankcije). Očigledno je da sud nije pokazao volju da rasvijetli slučaj i kazni učinioaca.

- Presuda K. br. 329/10 od 30.08.2010. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 2 u KZ kojom je optuženom izrečena uslovna osuda – utvrđena kazna zatvora u trajanju od 2 mjeseca i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ako optuženi u roku od godinu dana po pravosnažnosti presude ne izvrši novo krivično djelo. Presuda je postala pravosnažna.

Okrivljeni policajac iz Bijelog Polja M.D. je, nakon što je u noći 27.09.2008. godine sa oštećenim O.Š. imao verbalni konflikt u bjelopoljskom kafiću “City”, izudarao oštećenog otvorenom šakom po licu (šamaranje) i nogom u mišku, i to iste noći u policijskoj stanici u Bijelom Polju kada je oštećeni došao da prijavi okrivljenog zbog prethodnog verbalnog konflikta pri čemu je u trenutku zlostavljanja oštećenog okrivljeni bio van dužnosti. Kolege policajci okrivljenog (V.D, K.D. i I.Dž.), koji su saslušani kao svjedoci u prvostepenom postupku, su tvrdili da M.D, nije zlostavljao oštećenog (kao i sam okrivljeni) ali je sud pravilno ocijenio da s njihovi iskazi usmjereni na olakšavanje položaja okrivljenog i zasnovao svoju presudu na iskazim oštećenog i njegovog prijatelja B.E. koji je bio prisutan u policijskoj stanici prilikom zlostavljanja O.Š. S obzirom da oštećeni od udaraca nije pretrpio ni lakše povrede (što je konstatovano i nalazom vještaka medicinske struke) su je pravilno kvalifikovao ovo krivično djelo kao zlostavljanje (nanošenje patnji manjeg intenziteta) ali je i ovaj put izrečena samo uslovna osuda kao mjera upozorenja okrivljenom. Pri svemu tome, treba imati u vidu da je okrivljeni zbog ovog incidenta već disciplinski kažnjen rješenjem Uprave policije Podgorica br. 151-151/2008-1 od 30.12.2008. godine, novčanom kaznom u visini od 25% plate ostvarene u mjesecu u kome je izvršen prekršaj.

- Presuda K. br. 204/2007 od 11.03.2008. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ kojom je optuženi osuđen na

novčanu kaznu u iznosu od 1200 eura. Presuda je postala pravosnažna.

B.L, policajac iz Bijelog Polja je optužen da je 31.07.2006. zlostavljao oštećenog K.B. tako što ga odvuкао iz restorana „Petica“ na Željezničkoj stanici Bijelo Polje do policijske stanice na Željezničkoj stanici Bijelo Polje, udario ga pesnicom ispod lijevog oka, psovao ga, vrijeđao i prijetio mu. Okrivljeni je negirao izvršenje krivičnog djela, navodeći da nije ni vrijeđao, ni vukao ni udario oštećenog već da ga je samo držao za ruku prilikom sprovođenja i da je okrivljeni tom prilikom bio u vidno pijanom stanju. Odbranu okrivljenog je potvrdio i kolega okrivljenog E.M., ali sud nije prihvatio ni odbranu okrivljenog ni iskaz E.M. kao sračunate na izbjegavanje krivične odgovornosti odnosno olakšavanje položaja okrivljenog, već je pravilno svoju odluku zasnovao na iskazima četiri svjedoka (B.M., B.S., Đ.M. i M.B.) koji su potvrdili da je okrivljeni tukao i vrijeđao oštećenog. Međutim, sud je i za ovo konkretno krivično djelo izrekao izuzetno blagu kaznu, odnosno primjenio odredbe Krivičnog zakonika o ublažavanju kazne³⁴⁹, zbog toga što se izmirio sa oštećenim, što je porodičan čovjek i što ranije nije osuđivan³⁵⁰.

S druge strane, istom presudom je i oštećeni K.B. je oglašen krivim za krivično djelo Napad na službeno lice u vršenju službene dužnosti iz člana 376 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika, jer je prilikom privođenja prijetio B.L. da će ga „ubiti svojim kolima čim izađe iz Centa bezbjednosti“ ali je, pravilno, u skladu sa čl. 47 i 376 st. 5 Krivičnog zakonika, oslobođen od kazne jer je prethodno bio izazvan grubim postupanje službenog lica - okrivljenog B.L.

- Presuda K. br. 81/07 od 2.11.2007. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika u sticaju sa krivičnim djelom laka tjelesna povreda iz čl. 152 st. 2 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika CG kojom se optuženom izriče uslovna osuda – utvrđuje kazna zatvora u trajanju od 4 mjeseca i određuje da se kazna neće izvršiti ukoliko optuženi u roku od 2 godine, po pravosnažnosti presude ne izvrši novo krivično djelo. Presuda je postala pravosnažna.

Okrivljeni K.E, čuvar u Zavodu za izvršenje krivičnih sankcija u Bijelom Polju, je optužen da je večeri 1.11.2006. u prostoriji za primanje terapije u okviru zatvora, nakon prethodnog verbalnog konflikta, izudarao zatvorenika L.R. gumenom palicom po glavi, rukama (nadlakticama) i tijelu, nanijevši mu tom prilikom lake tjelesne povrede u vidu krvnih podliva i oguljotina. Okrivljeni u svojoj odbrani nije negirao da je izudarao palicom oštećenog po tijelu, ali je naveo da nije udario oštećenog po licu i da je mislio da će oštećeni njega da napadne jer je vikao i mahao rukama u njegovom pravcu kao i da je mislio da će oštećeni da pobjegne iz zatvora jer se kretao prema vratima koja su to

³⁴⁹ U skladu sa članom 46 stav tačka 6 Kzpropisano da se kazna može ublažiti ako je za krivično djelo propisana kazna zatvora bez naznačenja najmanje mjere, umjesto zatvora može se izreći novčana kazna.

³⁵⁰ Ove okolnosti predstavljaju obične olakšavajuće okolnosti koje se uvijek uzimaju u obzir prilikom izricanja sankcije u krivičnim postupcima i ne mogu se smatrati naoročito olakšavajućim okolnostima, koje, u skladu sa Krivičnim zakonikom, moraju da postoje da bi se sankcija ublažila ispod zakonskog minimuma.

veće bila otključana. Ovakva odbrana okrivljenog, koju je sud tretirao kao djelimično priznanje, je opovrgnuta iskazom oštećenog, nalazom vještaka medicinske struke koji je konstatovao povrede kod oštećenog i na licu i na tijelu kao i, što je inače neuobičajeno³⁵¹, na osnovu iskaza svjedoka Š.P., kolege okrivljenog, koji je izjavio da oštećeni nije pokušao da bježi i da je okrivljeni udario pendrekom oštećenog u predjelu uha. Karakteristično za ovu presudu je da je okrivljenom stavljen na teret teži oblik djela (mučenje) umjesto zlostavljanje³⁵², ali je i ovdje okrivljenom izrečena uslovna osuda, pri čemu je ona i dodatno ublažena, iako se iz obrazloženja ove presude ne može zaključiti na osnovu kojih je to sud „naročito olakšavajućih okolnosti“ ublažio kaznu.

- Presuda K. br. 426/08 od 10.02.2009. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ kojom se optuženi oslobađa od optužbe. Presuda je postala pravosnažna.

Naime, okrivljeni B.S, službenik policije iz Mojkovca, je optužen da je 4.03.2004, nakon što je u ugostiteljskom objektu „Montenegro“ u Mojkovcu, uhapsio oštećenog J.S. zbog toga što je oštećeni ušao u konflikt sa K.D. (policajcem koji se u tom trenutku nalazio van dužnosti), prilikom privođenja u stanicu policije zlostavljao oštećenog tako što ga je prvo vezao liscama i dok ga je sprovodio sa kolegom T.D. udario ga pesnicama u predjelu stomaka i time mu nanio povrede u vidu crvenila. Okrivljeni je negirao da je izvršio krivično djelo navodeći da se oštećeni, koji se nalazio u alkoholisanom stanju, prilikom privođenja bacao stomakom na zemlju a u stanici policije sam udario glavom o zid, te da su navedene povrede od toga. Odbranu oštećenog su potvrdili i policajci T.D. i K.D., te je sud zasnovao ovu presudu isključivo na njihovim (izvjesno pristrasnim) iskazima, zanemarujući iskaz oštećenog kao protivrječan (jer je prvo navodio da ga je zajedno sa okrivljenim prilikom privođenja udario i T.D., da bi kasnije promjenio iskaz i naveo da ga isključivo zlostavljao okrivljeni B.S.) i zanemarujući nalaz vještaka medicinske struke koji je konstatovao povrede kod oštećenog koje su mogle nastati udarcima pesnice ali i isključivo padom na tlo (ogrebotine), smatrajući da porijeklo povreda dokazuje da „iskaz oštećenog nema uporište u ovim dokazima“ iako padanje na tlo stomakom ne isključuje udarce pesnicom. Pri tome, potrebno je naglasiti ova presuda predstavlja presudu u ponovljenom postupku po žalbi okrivljenog, te da je prvom (ukinutom) prvostepenom presudom u ovom postupku okrivljenom bila izrečena uslovna osuda.

- Presuda K. br. 68/11 od 18.05.2011. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ u sticaju sa krivičnim djelom Laka tjelesna povreda iz čl.152 st.2 u vezi st. 1 KZ kojom se optuženi oslobađaju od optužbe. Presuda je pravosnažna.

³⁵¹ Iz analiziranih presuda je očigledno da su iskazi kolega okrivljenog policajaca skoro uvijek usmjereni na olakšavanje njegovog položaja u krivičnom postupku.

³⁵² Iz analiziranih presuda se zaključuje da najčešće, bez obzira na intenzitet udaraca i patnji koje policajci pričinjavaju oštećenom, tim policajcima bude stavljeno na teret lakši oblik djela (odnosno lakše djelo) zlostavljanja umjesto mučenja.

Okrivljenim policajcima iz Bijelog Polja, Š.M. i Ć.A. je stavljeno na teret da su izvršili navedena krivična djela tako što su prilikom kontrole saobraćaja u ulici Nedeljka Merdovića u Bijelom Polju zaustavili vozilo oštećenog Š.I. , koji je prije toga na znak druge policijske patrole odbio da se zaustavi, te da su ga izvukli iz kola pri čemu ga je okrivljeni Š.M. uhvatio za kosu i udario glavom oštećenog tri puta o šoferšajbnu auta, dok ga je okrivljeni Ć.A. nogom obuvenom u cipelu udario u lijevu potkoljenicu čime su mu nanijeli povrede u vidu polomljenog prednjeg zuba, razderane usne i krvnih podliva na lijevoj potkoljenici. Sud je oslobodio okrivljene zbog toga što nije dokazano da su izvršili ovo krivično djelo zasnivajući presudu na, pored odbrane okrivljenih koji su negirali izvršenje krivičnog djela, prije svega na nalazu vještaka medicinske struke, koji je potvrđen nalazom vještaka sudske medicine, kojima je utvrđeno da povrede koje su nastale tom prilikom kod oštećenog nisu mogle biti prouzrokovane udarcima glave o šoferšajbnu kako je to opisao oštećeni već da su najvjerovatnije nastale od udara o unutrašnjost kola prilikom naglog zaustavljanja, isto kao i podlivi po potkoljenici. Sud tom prilikom nije prihvatio iskaze svjedoka Š.M. i Š.D. iako su bili saglasni u pogledu toga da je okrivljeni Š.M. udario glavom oštećenog nekoliko puta u šoferšajbnu, zato što je nalazom vještaka medicinske struke utvrđeno drugačije. Pri tome, potrebno je naglasiti ova presuda predstavlja presudu u ponovljenom postupku, te da je prvom (ukinutom) prvostepenom presudom u ovom postupku okrivljeni takođe oslobođen.

- Presuda K. br. 767/09 od 10.12.2009. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ kojom je optuženi oslobođen optužbe. Presuda je pravosnažna.

Okrivljeni policajac iz Bijelog Polja Š.E. je optužen da je dana 07.03.2007. godine u Bijelom Polju zlostavljao oštećenog Ž.P. tako što ga je prilikom kontrole i pretresa na gradskom parkingu iza Robne kuće u Bijelom Polju (jer je oštećeni navodno bio u alkoholisanom stanju i ugrožavao saobraćaj) izudarao pesnicama po grudima, leđima i rebrima usljed čega mu je slomio jedanaesto rebro i nanio podlive po grudnom košu. Ova presuda je donesena u ponovljenom postupku, jer je prethodnu prvostepenu presudu (takođe oslobađajuću) ukinuo Viši sud u postupku po žalbama oštećenog i tužioca.

U ovom slučaju i tužilaštvo i sud su postupili potpuno suprotno međunarodnim standardima i preporukama o djelotvornoj istrazi i odgovarajućem kažnjavanju za zlostavljanje. Prvo, u ovom postupku tužilaštvo nije postavilo optužbu na pravilan način jer je okrivljenom optužnim predlogom stavilo na teret samo lakši oblik djela (zlostavljanje) iako je došlo do preloma kostiju kod oštećenog što se ne može smatrati patnjama „manjeg intenziteta“, a zatim, jer nije istovremeno optuženom stavljeno na teret i krivično djelo nanošenje tjelesnih povreda (zbog preloma rebara, teških tjelesnih povreda). Drugo, sud je svoju odluku isključivo zasnovao na odbrani optuženog i na iskazima kolega optuženog (G.S, S.M, M.M, Š.V. i K.R.) koji su tvrdili da optuženi kritičnom prilikom nije imao nikakav fizički kontakt sa oštećenim niti da je oštećenog udarao, iako je i Osnovni državni tužilac naglasio u svojoj završnoj riječi da su iskazi navedenih svjedoka očigledno usmjereni na olakšanje položaja optuženog jer su isti kolege. Sud je neobjašnjivo obezvrijedio iskaz oštećenog Ž.V. kao navodno

neprihvatljiv jer nije mogao precizno da se izjasni koji ga je policajac udario (iako se sve dešavalo u 1 sat noću) i jer su mu se iskazi razlikovali u istrazi i na glavnom pretresu dok je razlike u iskazima policajaca - svjedoka konstatovao u presudi ali ih nije uzeo u obzir prilikom ocjene vjerodostojnosti njihovih iskaza. Pri tome, sud, opet neobjašnjivo, nije uzeo u obzir dva nalaza vještaka medicinske struke kojima je utvrđeno da su kod oštećenog nastupile opisane povrede (prelom i podlivi) samostalno ocjenjujući da je medicinska dokumentacija na kojoj su zasnovani nalazi manjkava, iako sud nema potrebnu stručnost i znanja za samostalnu ocjenu dokaza kao što je medicinska dokumentacija!!!

- Presuda K. br. 475/07 od 9.04.2008. zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ kojom su optuženi oslobođeni optužbe. Presuda je postala pravosnažna.

Policajci iz Mojkovca, K.S, K.V, M.M. i B.I, optuženi su da su dana 31.10.2003. godine u Mojkovcu prilikom privođenja u stanicu policije zlostavljali oštećenog R.V. (zato što oštećeni nije htio da preparkira vozilo odmah po nalogu okrivljenih) na način što ga je okrivljeni K.S. udario glavom u grudi, okrivljeni M.M. vukao za kosu i nos, okrivljeni K.V. vukao za kosu i nos i udario pesnicama po licu a okrivljeni B.I. udario dva puta nogama u predjelu nogu. Sud je svoju odluku isključivo zasnovao na iskazima okrivljenih i iskazu njihovog kolege V.A., koji su svi tvrdili da su upotrebili samo dozvoljenu fizičku silu i da nisu udarali oštećenog, u potpunosti zanemarujući iskaze svjedoka S.V., V.V i S.D. koji su naveli da su okrivljeni udarali oštećenog, kao navodno protivrječne (npr. svjedok S.D., je u istrazi naveo da je korpulentan i ćelav policajac udario glavom u tijelo oštećenog, dok je na glavnom pretresu pokazao okrivljenog K.S. koji nije ćelav) usmjerene navodno na to da otežaju položaj okrivljenih. Međutim, i nalaz vještaka medicinske struke (koji je potvrđen nalazom vještaka sudske medicine) je išao sudu na ruku u donošenju ovakve presude jer se u njemu navodi da povrede kod oštećenog nisu konstatovane u medicinskoj dokumentaciji na osnovu kliničkog nalaza već na osnovu izjave oštećenog.

- Presuda K. br. 87/10 od 11.06.2010. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ u sticaju sa krivičnim djelom Laka tjelesna povreda iz čl.152 st.2 u vezi st. 1 KZ u odnosu na oštećenog M.M. kojom je optuženom P.M. izrečena uslovna osuda – utvrđena kazna zatvora u trajanju od 8 mjeseci i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ako optuženi u roku od 3 godine ne izvrši novo krivično djelo, dok je za ista dva krivična djela prema oštećenom M.M. optuženi S.D. oslobođen od optužbe. Istom presudom je odbijena optužba prema navedenim optuženima zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ u sticaju sa krivičnim djelom Laka tjelesna povreda iz čl.152 st.2 u vezi st. 1 KZ, a u odnosu na oštećenog M.S. Presuda je postala pravosnažna.

Naime, u noći 21/22.05.2006, kada je održavan referendum o nezavisnosti Crne Gore, policajci P.M. i S.D. su optuženi da su na trgu Ljubomira Bakoča u Mojkovcu zlostavljali oštećenog M.M. i to tako što su ga, dok je prolazio pored grupe policajaca,

oborili na zemlju i izudarali po glavi i tijelu rukama i nogama obuvenim u cipele i nanijeli mu lake tjelesne povrede u vidu nagnječina i krvnih podliva po licu, grudima, leđima, rukama i nogama. Istovremeno, okrivljeni su optuženi da su zlostavljali oštećenog M.S. tako što su ga oborili na zemlju i udarali nogama obuvenim u cipele i to kada im se ovaj obratio sa molbom da ne tuku njegovog sina M.M. Okrivljeni P.M. je oglašen krivim za zlostavljanje oštećenog M.M. jer su i oštećeni M.M. i svjedok I.I. potvrdili da su prepoznali P.M. među policajcima koji su tukli M.M, dok je svjedok V.R. potvrdio da je kod M.M. primjetio krvave povrede u stanici policije gdje su obojica bili iste noći zadržani zbog narušavanja javnog reda i mira. Takođe, povrede kakve su opisane kod M.M. su ustanovljene i medicinskom dokumentacijom i nalazom vještaka medicinske struke. S druge strane, okrivljeni S.D. je oslobođen optužbe da je zlostavljao M.M. jer je kako on u svojoj odbrani, tako i svjedoci komandir policije B.S. i optuženi P.M. naveli da je te večeri bio u patroli na potpuno drugom kraju grada od onog gdje se odigrao kritični događaj, a što je potvrđeno i dopisom Uprave policije - Ispostava Mojkovac. Istovremeno, državni tužilac je odustao od daljeg gonjenja (pa je sud usljed toga donio presudu kojom se optužba odbija) okrivljenih zbog zlostavljanja M.S. jer M.S. nije mogao da se izjasni ko ga je od prisutnih policajaca tukao, kao ni prisutni svjedoci, svjedok V.M. koji je proveo noć u pritvoru sa M.S. nije kod njega primjetio povrede koje nisu ni konstatovane ljekarski pregledom M.S.

Prije svega, istraga u ovom predmetu je trajala jako dugo, jer se događaj odigrao 21.05.2006. dok je optužni predlog Kt.br. 731/07 podignut tek 15.12.2009. Zatim, nadležni organi nisu nastojali da rasvijetle predmetni slučaj kako bi se utvrdilo ko je još od prisutnih policajaca zlostavljao oštećene.

1.2.6.8. Osnovni sud u Žabljaku

Presuda K. br. 42/08 od 2.10.2008. zbog krivičnog djela mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika CG kojom se optuženom L.D. izriče uslovna osuda – kojom se utvrđuje kazna zatvora u trajanju od 90 dana i istovremeno određuje da se kazna neće izvršiti ukoliko optuženi u roku od 2 godine ne izvrši novo krivično djelo. Istovremeno, ovom presudom se optuženi oslobađa optužbe za izvršenje krivičnog djela laka tjelesna povreda iz čl.152 st.2 Krivičnog zakonika zbog nedostatka dokaza. Presuda je pravosnažna.

Naime, okrivljeni L.D, policajac iz Šavnika, optužen je da je u noći 22.06.2008. ispred ugostiteljskog objekta u šavničkoj opštini, zlostavljao oštećenog P.M. tako što ga je objema rukama uhvatio za vrat i drmusao ga, pa pošto je oštećeni sjeo u vozilo svog brata da bi otišao u bolnicu jer mu je pozlilo, prišao vozilu i pesnicom udario više puta oštećenog u glavu, hvatao ga za glavu i vrat i drmusao, šamarao ga i čupao za kosu, i to sve zato što ga je oštećeni navodno ometao u poslu prekidajući okrivljenog i psujući ga.

S obzirom da je nekoliko svjedoka (svjedoci P.M., J.D., M.Z. i P.M.) koji su bili prisutni tom prilikom potvrdilo da je okrivljeni zlostavljao oštećenog kako je opisano, okrivljenom je sud izrekao uslovnu osudu za to krivično djelo.

S druge strane, okrivljeni je oslobođen optužbe da je oštećenom nanio lake tjelesne

povrede u bolnici, gdje je okrivljeni sproveo oštećenog nakon što je oštećenom pozlilo, tako što ga je jako gurnuo s leđa na pod pri čemu je oštećeni zadobio lake tjelesne povrede u vidu oguljotina iznad lijevog oka, na desnom laktu i desnom koljenu. Naime, oštećeni je, prije dolaska okrivljenog, učestvovao u tuči u navedenim lokalu kada je i zadobio povredu iznad oka (što je nekoliko svjedoka i potvrdilo) dok nije dokazano da je okrivljeni gurnuo oštećenog u bolnici pogotovo jer je bolnički tehničar K., koji je tom prilikom pregledao oštećenog, izjavio da nije primjetio da je okrivljeni gurao oštećenog kao i zbog toga što se iz iskaza samog oštećenog, njegovog brata koji je saslušan kao svjedok i optuženog zaključuje da je oštećeni posrtao i padao ispred bolnice prilikom dolaska na pregled, kada je mogao i zadobiti oguljotine na laktu i koljenu. Okrivljeni je pravilno oslobođen za nanošenje tjelesnih povreda, zbog, koliko se može zaključiti iz ove presude, stvarnog nedostatka dokaza u tom pravcu, dok je mu je za zlostavljanje neadekvatno izrečena uslovna osuda.

1.2.6.9. Osnovni sud u Beranama³⁵³

· Presuda K. br. 513/07 od 18.02.2008. zbog krivičnog djela Zlostavljanje u vršenju službe iz čl. 48 KZ RCG u sticaju sa krivičnom djelom Laka tjelesna povreda iz člana 37 stav 2 u vezi sa stavom 1 Krivičnog zakonika RCG kojom se optuženi oslobađaju od optužbe. Presuda je pravosnažna.

Policajci iz Berana, D.R., D.D. i G.T. K.V., M.M. i B.I., optuženi su da su u noći 27.02.2002. godine u policijskoj stanici u Beranama prilikom obavljanja informativnog razgovora na okolnosti izvršenog krivičnog djela razbojništva zlostavljali oštećenog J.D. tako što ga je prvo D.R. šamarao, udario pesnicama i gumenim kablom u grudi i stavljao mu šaku u fioku stola koju je potom trzajem zatvarao. Pri tome, okrivljeni D.D. je šamarao i gurao na ormar oštećenog, dok ga je optuženi G.T. šamarao. Tom prilikom oštećeni je zadobio lake tjelesne povrede u vidu oguljotina lica i grudnog koša, nagnječenja grudnog koša, desne šake i desne potkoljenice, kao i krvnih podliva između prstiju desne šake. Sud je svoju odluku isključivo zasnovao na iskazima okrivljenih (koji su negirali da su zlostavljali oštećenog) i osam njihovih kolega iz Centar bezbjednosti Berane koji su tvrdili da prilikom ispitivanja oštećenog on nije zlostavljan, kao i na činjenici da vještaci medicinske struke nisu mogli da utvrde iz ljekarskog nalaza oštećenog starost povreda odnosno da li su nanešene dana kada je oštećeni bio na informativnom razgovoru. Naime, kako je oštećeni sam naveo u svom iskazu, policajci su mu rekli da ne ide odmah kod ljekara jer će biti duže zadržan, pa je pregledan tek 4.03.2002. godine pri čemu u ljekarskom nalazu nije konstatovana starost povreda. Znači, policajci nisu oštećenog odmah uputili kod ljekara (suprotno stavovima CAT i CPT) a sud je kroz nemogućnost utvrđenja starosti povreda kod oštećenog i iskaze svjedoka našao razlog da oslobodi optužene. Sud je donio ovakvu odluku uprkos činjenici da su iskazi svjedoka, kao kolega oštećenog, očigledno pristrasni i usmjereni na olakšanje položaja optuženih, i činjenici da je oštećeni u tom periodu očigledno pretrpio povrede koje su nastale na način kako je to naveo oštećeni i kako je navedeno u optužnom aktu.

³⁵³ Sve analizirane presude Osnovnog suda u Beranama su pravosnažne,

- Presuda K. br. 58/11 od 23.12.2011. zbog krivičnog djela Teška tjelesna povreda iz čl. 151 st.1 Krivičnog zakonika, kojom su optuženi oslobođeni optužbe. Presuda je pravosnažna.

B.Z. i R.Š, policajci iz Berana, su optuženi da su dana 18.06.2007. godine u Beranama, prilikom privođenja teško povrijedili oštećenog N.I. tako što su ga prvo udarali pesnicama u predjelu glave, a zatim ga oborili na asfalt i udarali nogama po glavi i tijelu kojom prilikom je oštećeni zadobio tešku tjelesnu povredu u vidu preloma ispupčenja desne lakatne kosti i oguljotina u predjelu desne podlaktice. Međutim, oštećeni nije odmah rendgenski snimio povrijeđenu ruku (samo je obavio pregled dana 19.06.2007. godine) već je to uradio tek nakon što je duže vrijeme osjećao bol u njoj i to tek poslije tri mjeseca. Stoga se tri vještaka medicinske struke nisu mogla na osnovu medicinske dokumentacije izjasniti kada je prelom nastao odnosno da li je nastao baš u predmetnom događaju (iako su bili saglasni da je nastao u tom periodu). Pri tome, sva tri vještaka su utvrdila da je prilikom prvog pregleda oštećenog morao postojati otok na ruci kao posljedica preloma, koji nije konstatovan u prvom izvještaju ljekara.

Zasnivajući svoju odluku prvenstveno na nalazima vještaka sud je oslobodio optužene iako je nesporno utvrđeno da je oštećeni u tom periodu pretrpio prelom lakta i iako su oba okrivljena u svojim iskazima potvrdila da je optuženi R.Š. pao na asfalt zajedno sa oštećenim prilikom hapšenja.

Lake povrede na podlaktici oštećenog sud je pripisao opiranju hapšenju od strane oštećenog. Pri tome, sud nije detaljno ispitao navode oštećenog i svjedoka (njegovog brata i žene) da su optuženi udarali oštećenog pesnicama i nogama zbog toga što oštećeni nije imao povreda (suprotno preporukama CPT da zlostavljanje ne mora biti praćeno povredama) niti je državni tužilac sproveo istragu odnosno preinačio optužnicu u tom pravcu.

- Presuda K. br. 360/11 od 29.02.2012. zbog krivičnog djela Iznudivanje iskaza iz čl. 166 st. 1 u vezi čl. 23 Krivičnog zakonika kojom se optuženim H.R. i H.S. izriče uslovna osuda – utvrđuje kazna zatvora u trajanju od po 3 mjeseca i istovremeno određuje da se kazna neće izvršiti ako optuženi u roku od 1 godine ne izvrše novo krivično djelo. Istovremeno, ovom presudom je optuženi H.R. oslobođen optužbe za izvršenje krivičnog djela Zlostavljanje iz čl. 166 st. 2 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika zbog nedostatka dokaza. Presuda je pravosnažna.

H.R. i H.S, policajci iz Berana, su na prvom mjestu optuženi da su 7.06.2011. prema oštećenom Š.R. upotrijebili silu i prijetnju kako bi mu iznudili priznanje da diluje drogu i da posreduje u prodaji droge, i ujedno tražili da im otkrije nekog od prodavaca droge, tako što su mu prijetili da će ako ne prizna, morati da prekine školovanje zbog zatvora i istovremeno ga tukli i to optuženi H.R. otvorenim šakama po glavi i palicom i kablom od kompjutera po leđima i tabanima (nakon što je natjerao oštećenog da se izuje) dok je optuženi H.S. udarao oštećenog vrhom palice po glavi i grudima čime mu je nanio krvni podliv na glavi u promjeru 1,5x1,5 cm.

Sud je pravilno odlučio oglasivši optužene krivim zasnivajući svoju odluku na nalazu vještaka medicinske struke koji je potvrdio da je predmetna povreda (koja je konstatovana u nalazu ljekara od 8.06.2011) mogla nastati udarcem vrha palice. Takođe, sud pravilno nije poklonio vjeru iskazima pet svjedoka – kolega optuženih kao sračunatim na olakšavanje položaja okrivljenog, s obzirom da su tvrdili da predmetnom prilikom niko nije udarao oštećenog. Međutim, optuženi su jako blago osuđeni (uslovna kazna) za ovo krivično djelo (suprotno preporukama CPT) pri čemu je karakteristično da je čak državni tužilac predložio uslovnu osudu kao kaznu odnosno sugerisao sudu ovako blago kažnjavanje za ozbiljno krivično djelo³⁵⁴. S druge strane, optuženi H.R. je oslobođen optužbe da je dana 04.07.2011. godine zlostavljao oštećenog na način što ga je u Beranama, oko 12 časova, u blizini kladionice „M“ sa leđa uhvatio za ruke, i nakon što ga je pitao gdje bježi, oduzeo mu mobilni telefon, udario ga šakom preko usta, zatim ga sa kolegom M.D. odvuкао do obližnje pekare gdje ga je udarcem oborio na zemlju gdje je nastavio da udara oštećenog nanijevši mu povrede u vidu ogrebotine u predjelu lijeve jagodice, ogrebotine nosa, krvarenje usne, i desetak podliva i ogrebotina po cijelom trupu rukama i nogama, da bi zatim odveo oštećenog u policijsku stanicu gdje je nastavio da ga tuče.

Naime, sud je svoju odluku zasnovao isključivo na odbrani okrivljenog i iskazima njegovih kolega koji su tvrdili da je oštećeni zadobio povrede prilikom opiranja hapšenju (gušanje sa optuženim i valjanje po asfaltnoj podlozi), njihovoj službenoj zabilješki, i na pisanoj izjavi koju je potpisao oštećeni i u kojoj se navodi da se opirao privođenju, a za koju izjavu je sam oštećeni naveo da mu je iznuđena odnosno da je potpisao da ga više ne bi tukli. Znači, sud nije ozbiljno ispitao navode o zlostavljanju i povrede oštećenog, pa čak nije ni citirao nalaz vještaka medicinske struke na osnoviu koje je navodno nesumnjivo zaključio da su povrede nastale prilikom savlađivanja otpora oštećenog u pokušaju njegovog privođenja.

Presuda K. br. 360/11 od 29.02.2012. zbog krivičnog djela Iznudivanje iskaza iz čl. 166 st. 1 u vezi čl. 23 KZ, kojom je optuženim H.R. i H.S. izrečena uslovna osuda – utvrđena kazna zatvora u trajanju od po 3 mjeseca i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ako optuženi u roku od godinu dana ne izvrše novo krivično djelo. Istovremeno, ovom presudom je optuženi H.R. oslobođen optužbe za izvršenje krivičnog djela Zlostavljanje iz čl. 166 st. 2 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika zbog nedostatka dokaza. Presuda je ukinuta i u ponovljenom postupku donijeta je pravosnažna presuda. Dalje u nastavku.

H.R. i H.S, policajci iz Berana, optuženi su da su 7.06.2011. prema oštećenom Š.R. upotrijebili silu i prijetnju kako bi mu iznudili priznanje da preprodaje narkotike i da posreduje u njihovoj prodaji, i ujedno tražili da im otkrije nekog od prodavaca, tako što su mu prijetili da će, ako ne prizna, morati da prekine školovanje zbog zatvora i istovremeno ga tukli i to optuženi H.R. otvorenim šakama po glavi i palicom i kablom od kompjutera po leđima i tabanima (nakon što je natjerao oštećenog da se izuje) dok je optuženi H.S. udarao oštećenog vrhom palice po glavi i grudima čime mu je nanio krvni podliv na glavi u promjeru 1,5x1,5 cm.

³⁵⁴ Uobičajeno je da državni tužilac predloži da sud osudi okrivljenog „po zakonu“.

Sud je oglosio optužene krivim, zasnivajući svoju odluku na nalazu vještaka medicinske struke, koji je potvrdio da je predmetna povreda (koja je konstatovana u nalazu ljekara od 8.06.2011) mogla nastati udarcem vrha palice. Takođe, sud pravilno nije poklonio vjeru iskazima pet svjedoka – kolega optuženih - kao sračunatim na olakšavanje položaja okrivljenog, s obzirom da su tvrdili da predmetnom prilikom niko nije udario oštećenog. Međutim, optuženi su izuzetno blago osuđeni, na uslovnu kaznu, za ovo krivično djelo, suprotno međunarodnim standardima, pri čemu je karakteristično da je čak državni tužilac predložio uslovnu osudu kao kaznu, odnosno sugerisao sudu ovako blago kažnjavanje.

S druge strane, ovom presudom optuženi H.R. je oslobođen optužbe da je dana 4.07.2011. godine zlostavljao oštećenog na način što ga je u Beranama, oko 12 časova, u blizini kladionice „M“ sa leđa uhvatio za ruke, i nakon što ga je pitao gdje bježi, oduzeo mu mobilni telefon, udario ga šakom preko usta, zatim ga sa kolegom M.D. odvuкао do obližnje pekare gdje ga je udarcem oborio na zemlju gdje je nastavio da udara oštećenog nanijevši mu povrede u vidu ogrebotine u predjelu lijeve jagodice, ogrebotine nosa, krvarenje usne, i desetak podliva i ogrebotina po cijelom trupu rukama i nogama, da bi zatim odveo oštećenog u policijsku stanicu gdje je nastavio da ga tuče.

Sud je svoju odluku u ovom djelu zasnovao isključivo na odbrani okrivljenog i iskazima njegovih kolega koji su tvrdili da je oštećeni zadobio povrede prilikom opiranja hapšenju (gušanje sa optuženim i valjanje po asfaltnoj podlozi), njihovoj službenoj zabilješki, i na pisanoj izjavi koju je potpisao oštećeni i u kojoj se navodi da se opirao privođenju, a za koju izjavu je sam oštećeni naveo da mu je iznuđena odnosno da je potpisao da ga više ne bi tukli. Sve ovo upućuje na zaključak da sud nije ozbiljno ispitao navode o zlostavljanju i povrede oštećenog, pa čak nije ni citirao nalaz vještaka medicinske struke na osnoviu koje je navodno nesumnjivo zaključio da su povrede nastale prilikom savlađivanja otpora oštećenog u pokušaju njegovog privođenja.

Ova presuda je ukinuta rješenjem Višeg suda u Bijelom Polju Kž.br. 595/12 od 12.09.2012. godine, u djelu kojim su okrivljeni osuđeni za djelo Iznudivanje iskaza i predmet vraćen na ponovni postupak. U ponovljenom postupku sud je izveo opet dokaze iz prethodnog postupka, ali tako što je medicinski nalaz protumačio da ne pokazuje starost povreda, te da nisu morale nastati kritičnom prilikom (iako je nalaz od dana nakon kritičnog događaja), da je iskaz oštećenog neuvjerljiv i usmjeren na otežanje položaja okrivljenih, te da su odbrane okrivljenih logične i u saglasnosti sa iskazima svjedoka, pa je presudom K. br. 162/12 od dana 19.11.2012. godine oslobodio optužene odgovornosti. Odlukom Višeg suda u Bijelom Polju (Kž. br. 85/13) od 15.2.2013, ta presuda je postala i pravosnažna.

1.2.6.10. Osnovni sud u Danilovgradu³⁵⁵

- Presuda K. br. 306/09 od 5.07.2010. zbog krivičnog djela mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 Krivičnog zakonika kojom se optuženom izriče uslovna osuda – kojom se utvrđuje kazna zatvora u trajanju od 3 mjeseca i istovremeno određuje da se kazna neće izvršiti ukoliko optuženi u roku od 1 godine, po pravosnažnosti presude ne izvrši novo krivično djelo. Presuda je pravosnažna.

³⁵⁵ Sve presude Osnovnog suda u Danilovgradu (osim u predmetu zlostavljanja Vladane Kljajić) su skinute sa web sajta tog suda, i po informaciji koju je Akcija za ljudska prava dobila od tog suda, pravosnažne su.

Policijski inspektor M.M. je osuđen zato što je 9.01.2008. u prostorijama policijske ispostave u Danilovgradu zlostavljao oštećenog B.D, koji je došao da prijavi da mu je obijena radionica i ukraden aparat za varenje, tako što ga je šamarao, vukao za kosu i udario pendekom po prstima lijeve ruke i po glavi. Okrivljeni je oštećenom, prije nego što je počeo da ga tuče, uputio riječi "Ajde sada da čujemo pravu istinu." pošto je sumnjao da se radi o „fingiranom“ djelu krađe odnosno da je oštećeni iscenirao da mu određena lica iz Nikšića (M.B., M.D. i M.V) kojima je dugovao novac ukradu aparat dok im novac ne vrati. Okrivljeni je negirao da je tukao i zlostavljao oštećenog, što su potvrdile i tri njegove kolege - policajca koji su saslušani u svojstvu svjedoka. Međutim, njihovi iskazi su opovrgnuti iskazima navedena tri lica iz Nikšića (koji su kritičnom prilikom bili saslušavani u policiji zbog sumnje da su oni obili radionicu oštećenog,) i koji su kao svjedoci izjavili da su te noći primjetili da su oštećenom ruke natečene i napipali mu „čvoruge“ na glavi, kao i nalazom vještaka medicinske struke kojim je potvrđeno da je oštećeni pretrpio povrede glave i ruke koje su mogle nastati od pendreka. Pri tome, oštećeni i Nikšićani su naveli da je okrivljeni zlostavljao oštećenog i tako što ga je, dok je njih saslušavao, tjerao da stoji licem okrenut prema zidu i da „gleda u ćošak“.

Nije jasno zbog čega tužilac nije optužnicom stavio okrivljenom na teret i djelo Laka tjelesna povreda, jer su povrede nanijete pendrekom („oružjem, opasnim oruđem ili drugim sredstvom podobnim da tijelo teško povrijedi ili zdravlje teško naruši“³⁵⁶) pa se ovo djelo goni po službenoj dužnosti.

- Presuda K. br. 271/08 od 14.04.2009. zbog krivičnog djela zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika u sticaju sa krivičnim djelom laka tjelesna povreda iz čl.152 st.2 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika kojom se optuženim L.D. i M.D. izriče uslovna osuda – kojom im se utvrđuje kazna zatvora u trajanju od po 6 mjeseci i istovremeno određuje da se kazna neće izvršiti ukoliko optuženi u roku od 2 godine ne izvrše novo krivično djelo. Istom presudom je trećeoptuženi, K.A, oslobođen optužbe zbog krivičnog djela zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 1 Krivičnog zakonika. Presuda je pravosnažna.

Optuženima L.D. K.A, i M.D, policijskim službenicima Odjeljenja bezbjednosti Danilovgrad je stavljeno na teret da su u noći 31.01. 2004. godine, prilikom kontrole saobraćaja u Danilovgradu, zlostavljali oštećene V.Š. i maloljetnog B.B. ot zato što oštećeni nisu zaustavili vozilo na njihov znak , već su morali da ih sustignu i zaustave. Okrivljeni L.D. je optužen da je nakon što je zaustavio putničko vozilo kojim je upravljao oštećeni V.Š., istog tukao u tri navrata i to prvi put, pesnicom u lice kroz otvoren prozor auta, zatim pendrekom po tijelu nakon što ga je nasilno izvukao iz kola i treći put, nakon privođenja, ispred stanice policije u Danilovgradu pesnicom u lice i to dok su oštećenom V.Š. ruke bile vezane liscicama. Takođe, okrivljeni L.D. je maltretirao i oštećenog B.B. i to tako što ga je, dok su nalazili u kolima na putu za policijsku stanicu, udario pesnicom dva puta u vilicu. S druge, strane, okrivljenom M.D. je stavljeno na teret da je iste noći u policijskoj stanici prilikom uzimanja izjave više puta udario V.Š. pesnicom u stomak i grudi od čega je oštećeni pao na pod a M.D nastavio na

³⁵⁶ Čl. 152, st. 2 KZ

podu da ga udara nogama po rukama kojima je štitio tijelo i po nogama. Takođe, M.D. je optužen da je i ošamario i oštećenog B.B. prilikom uzimanja izjave. K.A. je optužen da je prilikom privođenja udario B.B. pendrekom dva puta u leđa i to nakon što mu jer prethodno stavio lisice. Tom prilikom su oštećeni pretpjeli lke tjelsne povredu u vidu krvnih podliva i oguljotina po grudima, potkoljenicama, zadnjici, obrazima, usnama i glavi (V.Š) odnosno nagnječinu lica i oba zgloba donje vilice (B.B). Okrivljeni policajci su negirali da su udarali oštećene već da su ih samo, uz pomoć pojačanja, savladali i ubacili u službeno vozilo, što su morali da urade jer je V.Š. navodno nasrnio na okrivljenog L.D., čupao ga za revere i čak ga udario (što je V.Š. u svom iskazu priznao da je uradi, ali tek nakon što ga je L.D. udario pesnicom kroz otvoren prozor) a .B. B. je pri tome vukao K.A. za rukave onemogućujući mu da pomogne kolegi L.D. u savlađivanju oštećenog V.Š. Okrivljeni M.D. je izjavio da prilikom uzimanja izjave nije primjenio bilo kakvu silu prema okrivljenima. Međutim, odbrane okrivljenih su opovrgnute kako iskazima oštećenih i medicinskim nalazom povreda, tako i iskazom svjedoka J.M. koji je tom prilikom nalazio sa oštećenima u autu i koji je izjavio da je vidio je L.D. prilikom hapšenja maltretirao V.Š, odnosno iskazom svjedoka R.M., koji je u svojstvu policajca- dežurnog starješine vidio da je okrivljeni M.D. u policijskoj stanici udario V.Š. Međutim, L.D. iM.D. su blago osuđeni s obzirom n dužinu trajanja zlostavljanja koje im se stavlja na teret i broj povreda koje su nanijete oštećenima. S druge strane, okrivljeni K. A. je oslobođen optužbe da je udarao pendrekom B.B. po leđima jer medicinskim nalazom nisu konstatovane povrede od pendreka kod B.B. niti su oštećeni V.Š.,i svjedok J.M. potvrdili da je K.A. udarao B.B.

- Presuda K. br. 267/09 od 4.06.2010. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 Krivičnog zakonika kojom se optuženi osuđuje na kaznu zatvora od 3 mjeseca. Presuda je pravosnažna.

Đ.D, policijski službenik Uprave policije - PJ Podgorica optužen je da je u prostorijama policijske ispostave u naselju Konik, Podgorica dana 31.08.2008. godine oko 21, 30 časova zlostavljao oštećenog Đ.P. tako što ga je, dok je u svojstvu službenog lica sa njim obavljao informativni razgovor, udario pesnicom u stomak i lijevo uho, hvatao ga za vrat a potom ga udario i u glavu drvenom motkom. Od ovih udaraca Đ.P. je zadobio povrede u vidu nagnječenja glave, crvenila vrata i slijepoočnice kao i rascjepa bubne opne bez oštećenja sluha. Okrivljeni je u svojoj odbrani poricao da je zlostavljao oštećenog, već da ga je samo gurnuo u predjelu brade otvorenim dlanom jer je bio izrevoltiran zbog toga što je Đ.P. prethodno telefonom zvao V.S.,komšinicu okrivljenog koja se u tom trenutku nalazila sa okrivljenim u društvu, (iako je oštećeni u svom iskazu naveo da on nije zvao V.S. već da je to vjerovatno uradio jedan njegov drug kome je tom prilikom pozajmio telefon da obavi razgovor) i upućivao joj lascivne komentare i ozbiljne prijetnje. Nakon što je V.S. dala telefon okrivljenom, oštećeni je i njemu, kako to navodi okrivljeni, upućivao prijetnje, te je stoga okrivljeni pozvao dežurnu službu koja je privela oštećenog u policijsku stanicu i pozvala okrivljenog i V.S. da daju izjavu povodom tog događaja kada se i desilo navedeno odgurivanje.

Mada su iskaz okrivljenog potvrdili i svjedoci V.S., (kojoj je upućen telefonski poziv), njen brat V.R. i tom prilikom prisutni policajci O.M. i V.Ž. koji su svi tvrdili da je okrivljeni samo dlanom odgurnuo oštećenog, sud je pravilno ocijenio da su ti iskazi pristrasni i usmjereni na

olakšanje položaja okrivljenog. Naime, činjenicu da je okrivljeni zlostavljao oštećenog na opisani način potvrđeno je kako iskazom oštećenog i svjedoka Đ.Š. (majke oštećenog) tako i nalazom vještaka sudske medicine koji je kod oštećenog utvrdio opisane povrede koje su mogle nastati od više udaraca pesnicom, pendrekom ili drugim tupim predmetom. Takođe, okrivljeni se branio da u konkretnom slučaju nije postupao u svojstvu službenog lica jer je bio pozvan u stanicu samo da da izjavu povodom predmetnog događaja, ali je sud pravilno zaključio da okrivljeni jeste tom prilikom postupao u svojstvu službenog lica, pogotovo imajući u vidu činjenicu da se iz dopisa Uprave policije (koji je izveden kako dokaz) utvrđuje da je zbog predmetnog događaja okrivljenom izrečena disciplinska mjera umanjenja plate od 30% u mjesecu u kom je izvršen prekršaji to zbog težeg prekršaja zloupotreba položaja ili prekoračenje ovlašćenja u službi.³⁵⁷

U konkretnom slučaju, ponovo nije jasno zbog čega tužilac nije optužnicom stavio okrivljenom na teret i djelo Laka tjelesna povreda, jer su povrede nanijete drvenom palicom („sredstvo podobno da teško povrijedi“) pa se ovo djelo goni po službenoj dužnosti.

- Presuda K. br. 272/08 od 16.09.2009. zbog krivičnog djela mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 Krivičnog zakonika, kojom se optuženi oslobađa od optužbe. Presuda je pravosnažna.

Optuženom policajcu L. D. se stavlja na teret da je dana 21.12.2006. godine u kafani „Boemi“ u Danilovgradu zlostavljao oštećenog P.N. tako što je fizički nasrnuo na njega udarajući ga više puta palicom po licu od čega je oštećeni zadobio lake tjelesne povrede u vidu nagnječenja lica sa lijeve strane. Optuženi je u svojo odbrani naveo da je pokušao da je tom prilikom došao u navedenu kafanu po obavještenje dežurne službe MUP-a za zaštitu reda i mira i da je zatekao situaciju u kojoj oštećeni već ranije fizički maltretirao i opet pokušava da nasrne na lice M. V. Kada nije uspio da spriječi P.V. da dalje napada M.V. okrivljeni je izvadio palicu i udario oštećenog, kako navodi, po ramenu (iako i medicinski nalazi i iskazi svjedoka dva puta što je u skladu sa pravilima službe jer nije mogao da spriječi nasrtaje oštećenog. Sud je oslobodio okrivljenog uz obrazloženje da je silu upotrebio u skladu sa zakonom koja u konkretnom slučaju bila u skladu sa propisima³⁵⁸, što je navodno potvrđeno i uviodm u službeno zabilješku komandira Stanice policije Danilovgrad iz koje se utvrđuje i da je starješina okrivljenog ocjenio da je okrivljeni sredstvo prinude upotrebio u skladu sa propisima.

Međutim, pored činjenica da optužba opet nije stavila na teret okrivljenom i krivično djelo Laka tjelesna povreda (iako se u ovom slučaj goni po službenoj dužnosti³⁵⁹) nejasno je kako je sud ocjeni da brutalno udaranje oštećenog po licu pendrekom predstavlja upotrebu prinude u skladu sa zakonom naročito imajući u vidu da bi u konkretnom slučaju bilo kakva upotreba

³⁵⁷ Čl. 59 stav 1 tačka 4 Zakona o državnim službenicima i namještenicima.

³⁵⁸ Članom 32 Zakona o policiji (koji je u trenutku izvršenja djela bio na snazi) je propisano da se“ Pod upotrebom palice smatra udarac palicom koji se zadaje u cilju savladavanja otpora lica koje onemogućava policijskog službenika u vršenju policijskih ovlašćenja i otklanjanja napada od sebe, odnosno lica ili objekata koje obezbjeđuje.Upotreba palice je dopuštena, ako je upotreba fizičke snage bezuspješna ili ne garantuje uspjeh, a traje samo do momenta dok se pruža otpor.“

³⁵⁹ Čl. 152 st. 2 u vezi st. 1 KZ

sile prema oštećenom bila dovoljna da spriječi njegov napad. Ovo naročito jer su i oštećeni i svjedok R.S. potvrdili da je oštećeni skoro imao tešku operaciju ruku usljed koje trpi bolove te da ga je okrivljeni tom prilikom stisnuo za operisanu ruku zbog čega je oštećeni vrisnuo.

1.2.6.11. Osnovni sud u Kotoru³⁶⁰

- Presuda K. br. 292/10/07 od 30.12.2010. zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ u sticaju sa krivičnim djelom laka tjelesna povreda iz čl.152 st.2 u vezi st. 1 KZ, kojom se optuženi oslobađa od optužbe. Presuda je pravosnažna.

Okrivljeni M.L, policijski službenik iz Budve, optužen je da je 28.12.2005. zlostavljao oštećenog A.M. tako što mu je, u toku saslušavanja u prostorijama Odjeljenja bezbjednosti u Budvi, prijetio da će mu "namjestiti robiju", da će ga "potražiti i kući", a potom ga desetak puta udario pesnicama po glavi i tijelu dok je oštećenom drugi neidentifikovani policajac držao ruke. Nakon što se oštećeni onesvjestio, okrivljeni ga je polio vodom, i kad je oštećeni došao sebi, okrivljeni je nastavio da ga udara službenom palicom po dlanovima i stopalima. Tom prilikom je oštećeni pretrpio lake tjelesne povrede u vidu nagnječenja lijeve očne jabučice, nagnječenja obje šake i nagnječenja oba stopala. Pri tome, nakon što je oštećeni podnio krivičnu prijavu protiv okrivljenog, okrivljeni mu je prijetio da će ga odvesti na neki stadion, da je na crnoj listi njegovoj i njegovih kolega, a zatim ga pljunuo u lice. Okrivljeni je u svojoj odbrani poricao da je zlostavljao oštećenog, što je potvrdilo čak 13 policajaca koji su saslušani kao svjedoci u postupku i koji su bili prisutni u Odjeljenju bezbjednosti tom prilikom. Okrivljeni se takođe branio navodima da protiv njega nije vođen disciplinski postupak zbog ove stvari, te da je to dokaz da on nije počinio to djelo. Iako je po vještaku medicinske struke nesporno utvrđeno da je oštećeni pretrpio opisane povrede koje su nastale udarcem tupog zamahnutog predmeta, sud je oslobodio okrivljenog zasnovavši svoju odluku isključivo na iskazima svjedoka - policajaca i pored činjenice da oni, kao kolege okrivljenog predstavljaju, po pravilu, pristrasne svjedoke.

- Presuda K. br. 434/08 od 28.07.2010. zbog krivičnog djela Zlostavljanje iz čl. 166 st. 2 u vezi st. 1 KZ, kojom je optuženima izrečena uslovna osuda – utvrđena kazna zatvora u trajanju od po 6 mjeseci i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ako u roku od 2 godine ne izvrše novo krivično djelo. Presuda je pravosnažna.

Optuženim policajcima iz Budve, R.M, M.S. i J.Z. je stavljeno na teret da su u noći 29.07.2007. godine u Budvi zlostavljali maloljetnog M.R. i to tako što su ga R.M, i M.S, nakon što je oštećeni napustio neovlašćeno parking prostor u kome je isto ostavljeno od strane specijalnog vozila „Pauk“ (pošto je oštećeni prethodno nepropisno parkirao vozilo), u svojstvu dežurne patrole zaustavili, i nakon što su mu rekli da izađe iz vozila tukli ga, to R.M. rukama po glavi i i tijelu a M.S. gumenom palicom po tijelu. Nakon toga su oštećenog ubacili u njegovo vozilo i krenuli da se vraćaju prema parkingu sa koga je oštećeni neovlašćeno uzeo svoj automobil pri čemu ga je tokom puta M.S., povremeno udarao po glavi i tijelu. Kada su stigli na navedeni parking iz specijalnog vozila „Pauk“ je izašao okrivljeni J.Z. i počeo da

³⁶⁰ Sve presude Osnovnog suda u Kotoru su skinute sa web sajta tog suda, i po informaciji koju je Akcija za ljudska prava dobila od tog suda, pravosnažne su.

udara oštećenog zajedno sa ostalom dvojicom okrivljenih rukama po glavi i tijelu, sve dok im stariji neidentifikovani policajac nije rekao da prestanu. Oštećeni je od udaraca zadobio lake tjelesne povrede u vidu nagnječenja glave i otoka u kosmatom dijelu glave, preloma nosnih kostiju bez dislokacije koštanih okrajaka i otoka u predjelu korjena nosa. Okrivljeni su negirali da su zlostavljali oštećenog, a jedan policajac i četiri radnika na parkingu koji su saslušani kao svjedoci su izjavili ili da niko nije zlostavljao oštećene ili da nisu ništa vidjeli jer nisu bili prisutni na tom djelu parkinga.

Međutim, sud je svoju odluku zasnovao na iskazima prijatelja oštećenog K.M, I.F. i .B.V. koji su u svojstvu svjedoka izjavili da su iz svog auta vidjeli da R.M, i M.S, tuku oštećenog pored puta, iako se ovaj ne brani, da ga ubacuju u kola i da se vraćaju ka parkingu, kao i da su vidjeli (pošto su slijedili policajce koji su priveli oštećenog) da sva trojica okrivljenih tuku oštećenog na parkingu te da je oštećeni imao povrede svuda po licu i tijelu i da mu je košulja bila iscijepana. Takođe, nalazom vještaka medicinske struke potvrđeno je da je tog dana oštećeni zadobio opisane povrede „zadate tupinom mehaničkog oruđa“, pa treba istaći da ni ovog puta na teret počiniocima nije stavljeno djelo Laka tjelesna povreda koje se u ovo slučaju goni po službenoj dužnosti.

- Presuda K.br. 281/07 od 06.07.2007. zbog krivičnog djela Zlostavljanje i mučenje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 1 KZ, kojom se optuženi oslobađa od optužbe. Presuda je pravosnažna.

P.M, službenik policije iz Kotora, okrivljen je da je 12.07.2001. zlostavljao oštećenog P.D, tako što je prilikom kontrole saobraćaja na putu Budva – Kotor zaustavio oštećenog zbog prekoračenja brzine kako bi mu oduzeo vozačku dozvolu, i kad se P.D. pobunio zbog oduzimanja dozvole jer mu treba za posao, prišao mu i ošamario ga, a zatim ga uveo u službeno vozilo gdje ga je više puta ošamario, a nakon toga premjestio oštećenog u drugo vozilo gdje je nastavio da ga udara. Takođe, nakon što je oštećeni tražio da vidi broj značke okrivljenog, okrivljeni ga je opsovao i odbio da mu da broj značke. Presuda je pravosnažna.

Sud je oslobodio okrivljenog zasnivajući svoju odluku prvenstveno na odbrani okrivljenog koji je poricao da je zlostavljao oštećenog, te iskazima policajaca Š.M. i D.Lj. koji su kontrolisali saobraćaj tom prilikom zajedno sa okrivljenim , i koji su tvrdili da oštećeni nije zlostavljan, kao i na činjenici da medicinskim nalazom nisu konstatovane povrede već samo crvenilo (koje je simptom, a ne povreda) te da takvo crvenilo može nastati od šamara ali i od bilo kakve druge iritacije.

Naime, sud je u ovoj presudi izveo zaključak da je iskaz oštećenog nevjerođostojan jer lice koje je zlostavljano ne može biti u stanju da traži broj značke, da je crvenilo posljedica vrućine a ne šamara te da okrivljeni ne bi nikad zlostavljao oštećenog pored javnog puta gdje mogu da ga vide prolaznici, te da je oštećeni na ovaj način pokušao da ispadne žrtva kako bi mu bila vraćena oduzeta vozačka dozvola. Međutim, sud je zanemario činjenicu da je okrivljeni uvodio oštećenog u kola kad ga je tukao, odnosno da crvenilo može, prema nalazu vještaka, nastati od šamara, te na ovaj način izbjegao da ozbiljno ispita navode o zlostavljanju.

- Presuda K.br. 289/08 od 10.12.2009. zbog krivičnog djela Mučenje i zlostavljanje iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 2 KZ, kojom je optužba odbijena. Presuda je pravosnažna.

Policajci T.A., B.S. i L.M su optuženi da su u periodu od 22h dana 26.08.2006. godine do 14 h dana 27.08.2006. godine u policijskoj stanici u Budvi zlostavljali pri saslušanju oštećenog M.D. tako što su ga T.A. i B.S. udarali pesnicama po tijelu više puta, dok je okrivljeni B.S., kada se oštećeni požalio da ga boli glava, ošamario oštećenog uz riječi „boli li te sad glava“. Nakon toga, vršenju nasilja se priključio i L.M. koji je više puta udario oštećenog, dok je ovaj bio vezan lisicama, u grudi i stomak i koljenom u leđa. Pošto je oštećeni počeo da gubi svjest, okrivljeni su ga odveli u Dom zdravlja, i u povratku u policijsku stanicu mu zadali po nekoliko udaraca, pa je tom prilikom oštećeni pretrpio lake tjelesne povrede u vidu krvnih podliva po desnoj slabini i desnoj strani grudi.

Međutim, državni tužilac je (odstupajući od preporuke djelotvorne istrage slučajeve zlostavljanja) odustao od krivičnog gonjenja protiv okrivljenih jer je vještak u svom nalazu izjavio da je oštećeni povrede mogao zadobiti i od pada prilikom lišenja slobode, svjedoci nisu ništa vidjeli, okrivljeni ne priznaju izvršenje djela a oštećeni je promjenio iskaz i izjavio da ga okrivljeni nisu zlostavljali, pa je sud donio navedenu presudu.

- Presuda K. br. 12/10/04 od 17.03.2010. zbog krivičnog djela Teška tjelesna povreda iz člana 151 st. 1 KZ u sticaju sa krivičnim djelom zlostavljanja i mučenja iz čl. 167 st. 3 u vezi st. 1 KZ kojom je okrivljenom N.B. izrečena uslovna osuda – utvrđena kazna zatvora u trajanju od 11 mjeseci i određeno da se kazna neće izvršiti ako optuženi u roku od 4 godine ne izvrše novo krivično djelo, dok je okrivljenom N.B. izrečena uslovna osuda – kojom mu je utvrđena kazna zatvora u trajanju od 8 mjeseci i istovremeno određeno da se kazna neće izvršiti ako optuženi u roku od 3 godine ne izvrše novo krivično djelo. Presuda je pravosnažna.

Okrivljenima je stavljeno na teret da su 11.08.2004. oko 3 časa izjutra u noćnom klubu „M“ u Budvi zlostavljali oštećenog K.D. tako što, nakon što ih je vlasnik navedenog kluba obavjestio da oštećeni i njegovo društvo prave nered u klubu, prišli stolu oštećenog u svojstvu službenih lica pri čemu je L.G. odmah oštećenog uhvatio za ruke a okrivljeni N.B. ga je udario pesnicom u stomak, a zatim mu zavrnuili ruke i krenuli da ga guraju prema izlazu usljed čega je oštećeni pao na zemlju. Kada je oštećeni pao obojica okrivljenih su ga udarali nogama dok je ležao na zemlji čime su mu slomili nadlaktičnu kost (teška tjelesna povreda), i nanijeli mu lake povrede u vidu oguljotina i krvnih podliva lijeve slabine. U svojoj odbrani okrivljeni su negirali da su zlostavljali oštećenog, odnosno da su ga udarali dok je ležao na zemlji već da se oštećeni sam spotakao i pao dok su ga okrivljeni sprovodili zavrnuvši mu ruke po sistemu „ključ na lakat“ (na šta su bili primorani jer im je oštećeni pružao aktivan otpor prilikom sprovođenja). Okrivljeni N.B. je naveo i to da se oštećeni nije pojavio u disciplinskom postupku koji se vođen u Upravi policije protiv N.B. iako je više puta pozivan, što je dokaz nevinosti okrivljenih jer je oštećeni postao svjestan da okrivljeni nisu krivi za povredu koju je pretrpio. Oštećeni u svom iskazu nije naveo da su ga okrivljeni šutirali (iako je potvrdio da ga je N.B. udario šakom u stomak) već da se vjerovatno povrijedio usljed pada. S druge strane, svjedok S.A, koji je te noći sjedao sa oštećenim, je naveo da vidio da su okrivljeni policajci zavrnuili ruke oštećenom i da su ga udarali nogama

dok je ležao na podu, dok je nalazom vještaka medicinske struke utvrđeno da prelom nadlaktice kod oštećenog nikako nije mogao nastati zbog pada na tvrdu i neravnu podlogu već samo usljed direktnog dejstva sile odnosno udara. Stoga, sud je pravilno ocijenio da su okrivljeni krivi za krivično djelo koje im je stavljeno na teret. Okrivljenima je izrečena, u skladu sa negativnom praksom crnogorskih sudova, uslovna osuda, pri čemu je ista strožija prema N.B. samo zbog činjenice da je istom ovom presudom osuđen i za krivično djelo teška tjelesna povreda koje je izvršio još 2002. godine ali koje u sebi nije imalo elemente zlostavljanja (povreda nanijeta u grupnoj tuči).

* * *

Shodno navedenom, slijedi tabelarni prikaz slučajeva navoda o zlostavljanju u kojima je pokrenut krivični postupak:

Ukupno slučajeva navoda o zlostavljanju od strane službenih lica u kojima je pokrenut krivični postupak	60
Slučajevi u kojima još uvijek nije podignut optužni akt	4
Slučajevi u kojima je podignut optužni akt	56
Slučajevi u kojima je podignut optužni akt ali nije donijeta presuda	1
Slučajevi u kojima je podignut optužni akt i donijeta presuda	55
Broj odluka u slučajevima zlostavljanja	121
Odluke koje nisu postale pravosnažne	20
Pravosnažne odluke	101
Pravosnažne uslovne osude	36

Pravosnažne odluke kojima su okrivljeni osuđeni na kaznu zatvora	5
Pravosnažne novčane kazne	1
Pravosnažne odluke o obustavi krivičnog postupka	1
Pravosnažne oslobađajuće odluke	39
Pravosnažne odluke kojima je odbijena optužba	19
Odluke o uslovnoj osudi (presuda nije postala pravosnažna)	3
Odluke kojima su okrivljeni osuđeni na kaznu zatvora(presuda nije postala pravosnažna)	5
Odluke o odbijanju optužbe (presuda nije postala pravosnažna)	-
Odluke kojima se okrivljeni oslobađaju (presuda nije postala pravosnažna)	12